

ΑΝΩΤΑΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
(Α.Τ.Ε.Ι) ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ

**«ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΣΤΗ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΩΝ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΚΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ»**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΜΕΛΕΤΗ

Σπουδάστρια: ΡΑΣΣΙΑ ΧΡΙΣΤΙΝΑ

ΚΑΛΑΜΑΤΑ

2012

ΑΝΩΤΑΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
(Α.Τ.Ε.Ι) ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ

**«ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΣΤΗ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΩΝ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΚΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ»**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΜΕΛΕΤΗ

Σπουδάστρια: **ΡΑΣΣΙΑ ΧΡΙΣΤΙΝΑ**

Επιβλέπων καθηγητής: **Γιαννακέας Νικόλαος**

ΚΑΛΑΜΑΤΑ

2012

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Για την ολοκλήρωση της παρούσας πτυχιακής μελέτης νιώθω το χρέος να εκφράσω τις ειλικρινείς μου ευχαριστίες σε ορισμένους ανθρώπους των οποίων η συμβολή υπήρξε καθοριστική.

Στον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Γιαννακέα Νικόλαο για τη συνεχή επιστημονική καθοδήγηση και τις πολύτιμες συμβουλές του, καθώς και για το όμορφο κλίμα συνεργασίας που καλλιέργησε καθόλη την διάρκεια συγγραφής της πτυχιακής μου μελέτης.

Τέλος θα ήθελα θερμά να ευχαριστήσω τους γονείς και την αδελφή μου για την αμέριστη ηθική και υλική συμπαράσταση καθώς και για την ανεξάντλητη υπομονή που μου έδειξαν όλα αυτά τα χρόνια.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

«Οι λογιστές είναι οι στυλίστες, είναι αυτοί που κατασκευάζουν στη διάρκεια όλου του χρόνου, το ένδυμα με το οποίο η επιχείρηση εμφανίζεται στον έξω κόσμο. Αν τα ενδύματά τους είναι σωστά, σε κάποιο βαθμό μπορούν να καλύψουν, όχι φυσικά να εξαλείψουν, τις αδυναμίες, να τονίσουν κάποια ιδιαίτερα θετικά χαρακτηριστικά και επομένως να αυξήσουν την ελκυστικότητά τους στο μέγιστο δυνατό βαθμό».

(Ντζανάτος, 2008)

«Η χρηματοοικονομική πληροφόρηση μπορεί να παρουσιαστεί, είτε ως έργο του "Πικάσο" είτε ως έργο του "Μιχαήλ Άγγελου". Αυτό σημαίνει ότι δύο επιχειρήσεις μπορεί να είναι καθ' όλα όμοιες και, ωστόσο, η μία να παρουσιάζει κέρδη και η άλλη ζημιές. Το τρομαχτικό είναι ότι, εφόσον η λογιστική είναι "τέχνη", και οι δύο προσεγγίσεις είναι ορθές».

(Di Lullo, 2006)

Η εποχή που ζούμε είναι εποχή έντονης κοινωνικής κινητικότητας και κοινωνικής δυσαρέσκειας. Δυσαρέσκειας που είναι προϊόν της συμπεριφοράς κυρίως μεγάλων και διεθνών επιχειρηματικών μονάδων, η οποία εμπεριέχει δόλο και παραπλάνηση. Το φαινόμενο της χειραγώγησης των κερδών (earnings management) έχει απασχολήσει έντονα τα τελευταία χρόνια τις ρυθμιστικές αρχές, επενδυτές και γενικότερα τους χρήστες των εταιρικών οικονομικών καταστάσεων παγκοσμίως. Τα λογιστικά «μαγειρέματα» ή η παραποίηση των λογιστικών καταστάσεων των επιχειρήσεων παρατηρούνται τα τελευταία χρόνια όλο και συχνότερα κυρίως στις ΗΠΑ αλλά και στην Ευρώπη. Οι συνέπειες τους είναι καταστροφικές λόγω τεράστιων χρηματικών απωλειών όσο και της δημιουργίας βαθύτατης κρίσης αναξιοπιστίας στην λειτουργία των κεφαλαιαγορών. Η εργασία με βασική αναφορά στα χρηματοοικονομικά σκάνδαλα των τελευταίων ετών, χαρακτηριστικών περιπτώσεων αναξιόπιστων δημοσιευμένων στοιχείων και απουσίας ηθικών αναστολών στην συμπεριφορά της διοίκησης και άλλων συμμετόχων, επιχειρεί να διερευνήσει αν ο συνδυασμός λογιστικής πληροφόρησης, υψηλού βαθμού εταιρικής ηθικής και ελεγκτικής μπορεί να τα αποτρέψει. Η εργασία δείχνει με τον πλέον κατηγορηματικό τρόπο ότι μόνο η ακούσια ανύψωση της ατομικής και εταιρικής ηθικής μπορεί να εγγυηθεί την αξιόπιστη λογιστική πληροφόρηση και την αποτροπή μελλοντικών χρηματοοικονομικών σκανδάλων.

ABSTRACT

“The accountants are stylists, are those that manufacture during all the time, the clothing which the enterprise presents itself in the outside world. If their clothing is right, in certain degree they can cover, no naturally eliminate, the weaknesses, to stress certain particularly positive characteristics and consequently to increase their attractiveness in the biggest possible degree”.

(Ντζανάτος, 2008)

“The financing information can present, or as work of “Picasso” or as work of “Michael Angelo”. This means that two enterprises it can be at all similar and, however, the one present profits and the other damage. The scary is that, if the accountancy is “art”, the two approaches are equitable”.

(Di Lullo, 2006)

The season where we live is season of intense social mobility and social dissatisfaction. Dissatisfaction that is product of behavior mainly big and international enterprising units, which includes deceit and manipulation. The phenomenon of guidance of profits (earnings management) has occupied intensely in the past few year the regulating beginnings, investors and more generally the users of corporate economic situations worldwide. The accountant “cooking” or the falsifications of accountant situations of enterprises are observed in the past few years more often mainly in the USA but also in Europe. Their consequences are devastating because enormous pecuniary losses of as much as creation of deepest crisis of unreliability in the operation of capital markets. The work with basic report in the financing scandals of last years, characteristic cases of unreliable published elements and absence of moral suspensions in the behaviour of administration and other partakers, attempts to investigates if the combination of accountant information, high degree corporate moral and auditing can deter them. The work shows with the most categorical way that only the involuntary elevation the individual and corporate ethics can guarantee the reliable accountant information and the dissuasion of future financing scandals.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σελ.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ	5
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΙΝΑΚΩΝ.....	5
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	6

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΗΣ

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ	8
1.1. Η έννοια της δημιουργικής λογιστικής.....	8
1.2. Γενικές παραδεκτές λογιστικές αρχές.....	10
1.2.1 Αρχή της συνέχειας της δραστηριότητας της οικονομικής μονάδας (Going concern concept).....	11
1.2.2 Αρχή της αυτοτέλειας των χρήσεων (Accrual concept)	12
1.2.3 Αρχή της σταθερότητας της χρηματικής μονάδας (Stability of monetary unit assumption)	12
1.2.4 Αρχή της συντηρητικότητας (conservatism principle)	13
1.2.5 Αρχή του ιστορικού κόστους (The historical cost concept)	13
1.2.6 Αρχή της περιοδικότητας (Periodicity principle)	14
1.2.7 Αρχή της αυτοτέλειας της λογιστικής μονάδας (Accounting entity principle)	14
1.2.8 Αρχή του συσχετισμού των εσόδων με τα έξοδα (Matching Principle).....	15
1.2.9 Αρχή της πραγματοποιήσεως του εσόδου (Revenue realization principle).....	15
1.2.10 Αρχή της αντικειμενικότητας και της δυνατότητας επαληθεύσεως (Objectivity and verifiability concept).....	16
1.2.11 Αρχή της συνέπειας στην εφαρμογή των λογιστικών μεθόδων (The consistency concept).....	16
1.2.12 Αρχή του ουσιώδους των λογιστικών πληροφοριών (The Materiality concept).	17
1.2.13 Αρχή της πλήρους ή επαρκούς αποκαλύψεως (Adequate or full disclosure principle)	17
1.2.14 Αρχή της 'εύλογης αξίας' (The principle of current price)	18
1.2.15 Αρχή της ουσίας και της πραγματικότητας της συναλλαγής (The principle of Substance).....	18
1.3. Γενικά περί ελεγκτικής	19

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΤΑ ΚΙΝΗΤΡΑ ΚΑΙ ΟΙ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΑΛΛΟΙΩΣΗΣ

ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ	25
2.1. Κίνητρα για πλασματική αύξηση των κερδών	25
2.1.2 Μεγιστοποίηση αποζημίωσης στελεχών	25
2.1.3 Αποτίμηση εταιρικής αξίας - Μεγιστοποίηση τιμής μετοχής.....	27
2.1.4 Μεγιστοποίηση τιμής μετοχής.....	28
2.1.5 Μείωση κόστους κεφαλαίου	28
2.1.6 Μείωση της διακύμανσης των κερδών	29
2.1.7 Η επίδραση των συμβολαίων.....	29
2.1.8 Συμβόλαια δανεισμού επιχείρησης.....	30
2.1.9 Δημιουργική λογιστική και μερισματική πολιτική.....	30
2.1.10 Η επιρροή των τρίτων προς την εταιρεία.....	31
2.2. Κίνητρα για την πλασματική μείωση των κερδών	31
2.2.1 Πολιτικές πιέσεις	31
2.2.2 Νομοθετικά κίνητρα	32
2.2.3 Το μέγεθος της εταιρείας	32
2.2.4 Διαπραγματεύσεις με τα εργατικά σωματεία.....	33
2.3. Τρόποι – Τεχνικές Αλλοίωσης των οικονομικών καταστάσεων	33
2.3. Γενικά - List of Accounting Red Flags	33
2.4. Τεχνική “Cookie Jar Reserve”	34
2.5. Τεχνική “Throw out a Problem Child”	35
2.5.1 Πώληση Της Θυγατρικής.....	35
2.5.2 Δημιουργία Φορέα Ειδικού Σκοπού	35
2.5.3 Απόσχιση Της Θυγατρικής (spin off)	35
2.6. Τεχνική “Big bet on the future”	35
2.7. Τεχνική “Flushing” Του Επενδυτικού Χαρτοφυλακίου	36
2.8. Τεχνική Αλλαγής Στα GAAP	37
2.9. Τεχνική Πώλησης Και Επανεκμίσθωσης (sale & leaseback).....	38
2.10. Τεχνική Πρόωρης Αποπληρωμής Των Χρεών	39
2.11. Τεχνική Χρήσης Παραγώγων	39
2.12. Τεχνική “Shrink The Ship”	40

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΗ	
ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ	41
3.1. Ιστορική ανασκόπηση – Κύρια όργανα κατάρτισης διεθνών	
λογιστικών προτύπων	41
3.1.1 Επίτροποι (Trustees)	41
3.1.2 Συμβούλιο (IASB)	42
3.1.3 Συμβουλευτικό Συμβούλιο Προτύπων (SAC).....	42
3.1.4 Μόνιμη Επιτροπή Διερμηνειών (SIC – IFRIC).....	42
3.2. Σκοποί και υποχρεώσεις της IASC – Περιεχόμενο οικονομικών	
Καταστάσεων	43
3.2.1 Σκοποί της IASC.....	43
3.2.2 Υποχρεώσεις της IASC.....	43
3.2.3 Περιεχόμενο Οικονομικών Καταστάσεων.....	44
3.3. Γενικά Περί Διεθνών Λογιστικών Προτύπων	44
3.3.1 Διεθνή και Τοπικά Λογιστικά Πρότυπα	44
3.3.2 Πεδίο Εφαρμογής των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων	45
3.4. Διαδικασίες Κατάρτισης και Έκδοσης των Διεθνών Λογιστικών	
Προτύπων.....	46
3.5. Εφαρμογή, δυσχέρειες και χρησιμότητα	47
3.6. Εφαρμογή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων στην Ευρώπη	48
3.7. Εφαρμογή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων στην Ελλάδα	49
3.7.1 Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο	49
3.7.2 Τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα στην Ελλάδα.....	50
3.7.3 Επιπτώσεις από την εφαρμογή των Διεθνών Λογιστικών	
Προτύπων στη Ελλάδα	51
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΤΑ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΑ ΕΤΑΙΡΙΚΑ ΣΚΑΝΔΑΛΑ	58
4.1. Περιπτώσεις εταιρικών σκανδάλων.....	58
4.2. Η Ελληνική Κατάσταση	68
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΣ ΓΙΑ	
ΤΗΝ ΑΠΟΦΥΓΗ ΚΑΤΑΧΡΗΣΕΩΝ	69
5.1. Παράδειγμα χειραγώγησης των κερδών - Μελέτη περίπτωσης	
της εταιρείας : Lockheed	69

5.1.1 Μελέτη περίπτωσης της εταιρείας : Lockheed	69
5.2. Συνέπειες της Δημιουργικής Λογιστικής.....	70
5.3. Εταιρική διακυβέρνηση	71
5.4. Γιατί είναι αναγκαίος ο Έλεγχος.....	72
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	74
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	77

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ

ΔΛΠ: Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα ή ΔΠΧΠ: Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης

ΕΓΛΣ: Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο

ΕΛΤΕ: Επιτροπή Λογιστικής Τυποποίησης Ελέγχων

ΝΠΙΔ: Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου

ΣΟΕ: Σώμα Ορκωτών Ελεγκτών

ΣΟΛ: Σώματος Ορκωτών Λογιστών

AARF: Australian Accounting Research Foundation

AICPA: American Institute of Certified Public Accountants

APB: Accounting Principles Board

ASC: Accounting Standards Committee

FASB: Financial Accounting Standards Board

FIFO: First in First Out

GAAP: Generally Accepted Accounting Principles

IASB: International Accounting Standards Board

IASC: International Accounting Standards Committee

IASCF: International Accounting Standards Committee Foundation

IFRIC: International Financial Reporting Interpretation Committee

LIFO: Last in First Out

MIS: Management Information System

SAC: Standards Advisory Council

SIC: Standing Interpretations Committee

SPE: Special Purpose Entity

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1. Εξελικτική διαμόρφωση των στόχων της Ελεγκτικής διαχρονικά

Πίνακας 2. Ισχύοντα διεθνή λογιστικά πρότυπα

Πίνακας 3. Τα μεγαλύτερα εταιρικά σκάνδαλα

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ως δημιουργική λογιστική (*creative accounting*) ορίζεται ο μετασχηματισμός των λογιστικών πόρων από το τι πραγματικά είναι στο τι οι καταρτίζοντες τις λογιστικές καταστάσεις επιθυμούν να είναι εκμεταλλεζόμενοι τους υπάρχοντες κανόνες και πρότυπα. Η επίδραση της δημιουργικής λογιστικής στα δημοσιευμένα αποτελέσματα των επιχειρήσεων καθώς και ο ρόλος των ελεγκτικών μηχανισμών που σκοπό έχουν τον έλεγχο της σωστής και δίκαιης απεικόνισης των αποτελεσμάτων αυτών αποτελούν σημαντικό πεδίο έρευνας τα τελευταία χρόνια. Σε αυτό συντέλεσαν τόσο οι περιπτώσεις εταιρικών σκανδάλων οι οποίες έχουν αυξηθεί τα τελευταία χρόνια (Enron, WorldCom, Parmalat κ.ά.), όσο και η αποτυχία των ελεγκτικών και ρυθμιστικών αρχών διεθνώς να ανταπεξέλθουν στα τεχνάσματα που έχουν επινοήσει οι εταιρείες ώστε να αποκρύπτουν την πραγματική τους χρηματοοικονομική κατάσταση. Τα γεγονότα αυτά κλόνισαν την εμπιστοσύνη των επενδυτών και οδήγησαν την παγκόσμια χρηματιστηριακή κοινότητα σε μια ευρέως έκτασης συζήτηση σχετικά με τον ρόλο της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης των εισηγμένων εταιρειών και την εφαρμογή αποτελεσματικής και ουσιαστικής εποπτείας τους.

Όπως είναι γνωστό, τα κέρδη είναι ο κυριότερος λόγος που γίνονται επενδύσεις. Τα κέρδη ορίζουν, επίσης, την αμοιβή των επενδυτών που είναι ανάλογη των προσπαθειών αυτών και των αποφάσεων που αυτοί πήραν. Έτσι είναι αναμενόμενο ότι τα κέρδη θεωρούνται από τους αναλυτές, τους επενδυτές, τα ανώτερα στελέχη, και τους διευθύνοντες συμβούλους, ως το σημαντικότερο στοιχείο των οικονομικών καταστάσεων που δημοσιεύονται από τις εταιρίες. Αν και ακολουθούνται οι Γενικές Αποδεκτές Λογιστικές Αρχές, τα στελέχη είναι ελαστικά ως προς την επιλογή της λογιστικής μεθόδου που θα χρησιμοποιήσουν, καθώς και για το χρόνο που θα κάνουν μία πώληση ή κάποιο έξοδο. Επίσης, μπορούν να αλλάξουν τα αποτελέσματα μεταξύ των χρονικών περιόδων καθυστερώντας ή επιταχύνοντας κάποιες διαδικασίες. Έτσι, τα στελέχη έχουν και τα κίνητρα να χειραγωγήσουν τα κέρδη και την ικανότητα να το κάνουν (Francois *et al.*, 1999).

Συνοπτικά, οι γενεσιουργές αιτίες της χειραγώγησης των κερδών είναι η άντληση κεφαλαίων από την κεφαλαιαγορά και ειδικότερα ο δανεισμός από τράπεζες και άλλα πιστωτικά ιδρύματα και η άντληση κεφαλαίων από το χρηματιστήριο. Δεύτερον, η διανομή μερίσματος ή η μερισματική πολιτική των επιχειρήσεων. Τρίτον, η αποζημίωση ή οι αμοιβές του Διοικητικού Συμβουλίου. Τέταρτον, η κερδοσκοπία της διοίκησης επί της τιμής της μετοχής. Επίσης, το πολιτικό κόστος, η πίεση από τους θεσμικούς επενδυτές, η πίεση από τα

εργατικά συνδικάτα, η πίεση από τους χρηματοοικονομικούς αναλυτές, η φοροδιαφυγή ή φοροαποφυγή των επιχειρήσεων, καθώς επίσης, και ο ανταγωνισμός των οικονομικών μονάδων. Τέλος, οι συγχωνεύσεις και οι εξαγορές επιχειρήσεων.

Πολλοί πιστεύουν ότι οι λογιστικές αρχές έχουν αρκετά κενά, γεγονός που αφήνει χώρο, για να αλλοιώνονται τα νούμερα είτε προς τα πάνω είτε προς τα κάτω. Θα ήταν προτιμότεροι κανόνες περισσότερο κατανοητοί. Όμως το να προσπαθήσεις να καταγράψεις κανόνες που θα καλύπτουν κάθε πιθανή περίπτωση είναι ουτοπία. Καταρχήν, δεν μπορείς να σκεφτείς τα πάντα. Δεύτερον, ανεξάρτητα με τον αριθμό των κανόνων που μπορούν να θεσπιστούν, πάντα θα υπάρχουν κάποιοι που θα προσπαθήσουν να βρουν κάποιο κενό σε αυτούς.

Στο πρώτο κεφάλαιο, γίνεται αναφορά σε διάφορες προσπάθειες οριοθέτησης των εννοιών της «Παραποίησης των Οικονομικών Καταστάσεων», της «Λογιστικής Απάτης» και της «Δημιουργικής Λογιστικής», όπως προκύπτουν από την ελληνική και ξένη βιβλιογραφία. Παράλληλα, διαπιστώνονται τα κοινά χαρακτηριστικά όλων των διατυπωθέντων ορισμών.

Στο δεύτερο κεφάλαιο, ακολουθεί η παρουσίαση μιας δέσμης κινήτρων που υποστηρίζεται ότι ωθούν τις διοικήσεις των εταιρειών σε πρακτικές χειραγώγησης των αποτελεσμάτων και το κεφάλαιο ολοκληρώνεται με την συνοπτική αναφορά στις συνηθέστερες μεθόδους για την επίτευξη αυτού του σκοπού.

Το τρίτο κεφάλαιο, αφορά τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα. Περιλαμβάνει την Ιστορική ανασκόπηση και τα κύρια όργανα κατάρτισης των ΔΛΠ, τα Διεθνή και Τοπικά λογιστικά πρότυπα, τις διαδικασίες κατάρτισης και έκδοσης των ΔΛΠ και τέλος την εφαρμογή, τις δυσχέρειες και την χρησιμότητα τους στην Ευρώπη και την Ελλάδα.

Στο τέταρτο κεφάλαιο, περιγράφονται συνοπτικά τα εταιρικά σκάνδαλα τα οποία αποτέλεσαν σημείο καμπής στο παγκοσμιοποιημένο οικονομικό περιβάλλον και έκαναν εμφανή την ηθική κρίση που ακόμα περνάει το επάγγελμα του λογιστή.

Το πέμπτο κεφάλαιο, παρουσιάζει τις συνέπιες της δημιουργικής λογιστικής και ασχολείται με την σπουδαιότητα του ελέγχου και της εταιρικής διακυβέρνησης και πως αυτά συντελούν στο περιορισμό της.

Στο τελευταίο κεφάλαιο, συγκεντρώνονται τα συμπεράσματα από όλα τα προηγούμενα, έτσι ώστε να έχει τη δυνατότητα ο αναγνώστης μέσα σε λίγες σελίδες να διαμορφώσει μια συνολική εικόνα του κόστους και της αντιμετώπισης της απάτης, της ηθικής κρίσης που περνά το λογιστικό επάγγελμα μετά τα λογιστικά σκάνδαλα των ΗΠΑ καθώς και της σπουδαιότητας ελέγχου και εταιρικής διακυβέρνησης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

1.1. Η έννοια της δημιουργικής λογιστικής

Η δημιουργική λογιστική και το earnings management αποτελεί μία νέα μορφή κινδύνου στην παγκοσμιοποιημένη οικονομία και το χρηματοοικονομικό σύστημα. Αποτελεί αναμφισβήτητα ένα σύγχρονο πρόβλημα παρόλο που τις ρίζες του τις συναντάμε πριν από πολλές δεκαετίες. Ειδικοί και ακαδημαϊκοί έχουν διατυπώσει διαφορετικούς ορισμούς για το εξεταζόμενο φαινόμενο τοποθετώντας όμως το ζήτημα στην ίδια βάση. Ως δημιουργική λογιστική θεωρείται η « υπό την κρίση της διοίκησης μιας εταιρείας παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων με τέτοιο τρόπο όμως ώστε να μην παραβιάζονται οι λογιστικοί κανόνες και πρότυπα » ή « η διαδικασία υιοθέτησης λογιστικών πρακτικών που είτε ακολουθούν είτε όχι τους λογιστικούς κανόνες αλλά σίγουρα παρουσιάζουν απόκλιση από το πνεύμα και την ουσία αυτών ». Σε αυτό το σημείο είναι αναγκαίο να διευκρινίσουμε ότι μέσω της δημιουργικής λογιστικής και της διαχείρισης των κερδών καταλήγουμε στις παραποιημένες καταστάσεις, ένα ζήτημα το οποίο θα εξετάσουμε σε επόμενο κεφάλαιο της εργασίας. Εξάλλου όπως προαναφέρθηκε σκοπός του creative accounting και του earnings management είναι να παραποιήσει τα πραγματικά οικονομικά στοιχεία και τις επιδόσεις της επιχείρησης και να τα παρουσιάσει με τον τρόπο που επιθυμούν οι managers.

Ένας άλλος ορισμός που αποδίδει επαρκώς την έννοια της δημιουργικής (ή επινοητικής) λογιστικής είναι αυτή του Μπαράλεξη, που την περιγράφει ως την « εκμετάλλευση των αδυναμιών των λογιστικών κανόνων και νόμων ή ακόμα και την παραβίαση αυτών, με απώτερο σκοπό την παρουσίαση των λογιστικών καταστάσεων όχι όπως αυτές θα έπρεπε κανονικά να είναι , αλλά όπως συμφέρει κάθε φορά την επιχείρηση να εμφανίζονται » (Baralexis, 2004).

Άλλοι ορισμοί που έχουν χρησιμοποιηθεί για να περιγράψουν την δημιουργική λογιστική, την ωραιοποίηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων και την διαχείριση των κερδών είναι:

- Income smoothing
- Financial statement management
- The numbers game

- Aggressive accounting
- Juggling the books
- Creative accounting
- Financial statement manipulation
- Accounting magic
- Borrowing income from the future
- Banking income from the future
- Window dressing
- Accounting alchemy

Στο άρθρο των Amat, Blake, Downs (1999) συγκεντρώνονται διαφορετικές κρίσεις, γνώμες και αντιλήψεις ενώ διατυπώνονται και άλλοι ορισμοί σχετικά με τη δημιουργική λογιστική που ορίζουν το earnings management υπό διαφορετικό πρίσμα ο καθένας:

- Ο ακαδημαϊκός Kamal Naser (1993) παρέθεσε τον εξής ορισμό: “Δημιουργική Λογιστική είναι ο μετασχηματισμός των χρηματοοικονομικών καταστάσεων σε σχέση με αυτό που πραγματικά πρέπει να απεικονίσουν, εκμεταλλευόμενη ή και αγνοώντας ακόμη τους κανόνες λογιστικής” ο Naser ισχυρίζεται ότι η δυνατότητα ελευθερίας επιλογής και υποκειμενικότητας που παρέχει το Αγγλοσαξονικό σύστημα λογιστικής, οδηγεί στη κατάχρηση και κατά συνέπεια στη δημιουργική λογιστική.
- Από την πλευρά των επενδυτικών αναλυτών ο Terry Smith (1992) δεν διστάζει να δηλώσει ότι το 1980 στη Μεγάλη Βρετανία το μεγαλύτερο ποσοστό των κερδών των επιχειρήσεων ήταν προϊόν της “επιδεξιότητας” των λογιστών και δεν προήλθαν από πραγματική οικονομική ανάπτυξη. Συγκεκριμένα αναφέρει ότι τα αποτελέσματα εκείνης της περιόδου ήταν συνέπεια συνένωσης λογιστικών τεχνασμάτων και όχι πραγματικής ανάπτυξης.
- Ο Michael Jameson διατυπώνει την άποψη ότι “η λογιστική διαδικασία αποτελείται από την ενασχόληση με πολλά και ποικίλα ζητήματα ελεύθερης κρίσης της επίλυσης αντικρουόμενων προσεγγίσεων για τον τρόπο παρουσίασης των οικονομικών γεγονότων και συναλλαγών. Αυτή ακριβώς η ευέλικτη διαδικασία που παρέχει στο λογιστή τη δυνατότητα διαχείρισης, εξαπάτησης, ψευδούς καταχώρισης και παρουσίασης των διαφόρων στοιχείων ονομάζεται Δημιουργική Λογιστική”.

- «Δημοσιογραφικά» ο Ian Griffiths (1986) εντοπίζει ότι «κάθε επιχείρηση στη Μεγάλη Βρετανία παραποιεί τα κέρδη της και οι δημοσιευμένες λογιστικές καταστάσεις βασίζονται σε ένα διακριτικό και ευπρεπές «μαγείρεμα» των βιβλίων, το οποίο προσπαθεί να κρύψει κάθε ενοχή του επιχειρηματία όταν διατίθεται στο κοινό και που σε τελική ανάλυση είναι απόλυτα δικαιολογημένο».

Από τις προαναφερθείσες διατυπώσεις μπορούμε να καταλήξουμε στο ότι η Δημιουργική Λογιστική συνίσταται στη σκόπιμη αποφυγή υφιστάμενων κανονισμών ή τη σκόπιμη εκμετάλλευση της έλλειψης κανονισμών για την επίτευξη συγκεκριμένου επιθυμητού αποτελέσματος. Έτσι μπορούμε να διακρίνουμε δύο είδη δημιουργικής λογιστικής: την αθέμιτη και τη θεμιτή αντίστοιχα.

1.2. Γενικές παραδεκτές λογιστικές αρχές

Η λογιστική αποτελεί ένα σύστημα παροχής πληροφοριών. Κατά το στάδιο της επεξεργασίας των πληροφοριών αυτών προκύπτουν προβλήματα που προέρχονται, για παράδειγμα, από τις διαφορετικές μεθόδους αποτίμησης των περιουσιακών στοιχείων, τον τρόπο παρουσίασης των δεδομένων, τις τεχνολογικές εξελίξεις, το σκοπό, το αντικείμενο των εργασιών της επιχείρησης κ.ά. Για να ελαχιστοποιηθούν και να λυθούν τα παραπάνω προβλήματα η επεξεργασία των πληροφοριών γίνεται σύμφωνα με ορισμένους κανόνες και αρχές.

Οι παραδοχές αυτές απλοποιούν το λογιστικό πρόβλημα, απομονώνοντας το από τις σημαντικές επιρροές του περιβάλλοντος. Έτσι διευκολύνεται η ανάλυσή του στα βασικά του στοιχεία και επιτυγχάνεται η πλήρης εξέτασή του. Τονίζεται ότι τα συμπεράσματα που προέρχονται από την εξέταση ενός λογιστικού θέματος ισχύουν εφόσον επικρατούν οι συνθήκες που ανταποκρίνονται στις συγκεκριμένες παραδοχές. Όταν οι υπάρχουσες συνθήκες μεταβληθούν σημαντικά από αυτές που καθορίζουν οι συγκεκριμένες παραδοχές, τότε οι προτεινόμενες λύσεις στερούνται πρακτικής χρησιμότητας (Παπάς, 2000).

Οι θεμελιώδεις αυτές αρχές και κανόνες καλούνται ‘γενικές παραδεκτές λογιστικές αρχές (Σακέλλης, 2002) – generally accepted accounting principles’ και δημιουργήθηκαν μέσα από την εξέλιξη της λογιστικής επιστήμης και νομολογίας, προκειμένου να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις του οικονομικού περιβάλλοντος. Η εφαρμογή τους εξασφαλίζει ενιαία και ομοιόμορφη αντιμετώπιση των πρακτικών θεμάτων και αποφεύγεται

η σύγκριση και η παραπλάνηση των χρηστών των χρηματοοικονομικών καταστάσεων προκειμένου να λάβουν ορθολογικές αποφάσεις.

Με τη διατύπωση και τον εκσυγχρονισμό των βασικών αρχών έχουν ασχοληθεί στις Η.Π.Α το American Institute of Certified Public Accountants (AICPA) και το Accounting Principles Board (APB), στη Μεγάλη Βρετανία το Accounting Standards Committee (ASC) και στην Αυστραλία το Australian Accounting Research Foundation (AARF).

Στην χώρα μας οι λογιστικές αρχές καθιερώθηκαν νομοθετικά μέσα από: (α) το νόμο 2190/20 'περί ανωνύμων εταιριών', (β) τον Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων, (γ) το Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο – ΕΓΛΣ (ν.1041/80) και (δ) την 4^η Οδηγία της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Ε.Ε.

Τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα ή Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης (ΔΛΠ ή ΔΠΧΠ) (Οδηγία 53705/994/Υ.Οικ., 2003), όπως μετονομάστηκαν, αποτελούν μία επιλεγμένη σειρά γενικώς παραδεγμένων λογιστικών αρχών και μεθόδων, που αποβλέπουν στην ομοιόμορφη κατάρτιση και παρουσίαση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων (Ισολογισμός, Αποτελέσματα Χρήσεως κ.ά.) των εταιριών με εισηγμένες, κατά προτίμηση, μετοχές.

Οι γενικές παραδεκτές λογιστικές αρχές που ισχύουν και εφαρμόζονται σήμερα, είναι οι ακόλουθες:

1.2.1 Αρχή της συνέχειας της δραστηριότητας της οικονομικής μονάδας (Going concern concept)

Οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις (Ισολογισμός, Αποτελέσματα Χρήσεως, Πίνακας Διάθεσης Αποτελεσμάτων) συντάσσονται σύμφωνα με την αρχή ότι η επιχείρηση συνεχίζει να λειτουργεί, και θα συνεχίσει και στο μέλλον, για απροσδιόριστο χρονικό διάστημα.

Η αποδοχή της αρχής αυτής έχει άμεσες πρακτικές συνέπειες, αρχικά στον τρόπο αποτίμησης των παγίων περιουσιακών στοιχείων, των κυκλοφοριακών ενεργητικών στοιχείων και στη δημιουργία των πάσης φύσεως αποθεματικών και υποχρεώσεων της επιχείρησης.

Η αρχή αυτή δεν εφαρμόζεται όταν η επιχείρηση τίθεται υπό εκκαθάριση ή διακόπτεται η λειτουργία της ή λύεται για διάφορους λόγους, όπως μεγάλη συσσώρευση

ζημιών, δυσμενείς χρηματοοικονομικοί δείκτες, μεγάλος δανεισμός, ή βρίσκεται σε κατάσταση παύσης πληρωμών ή έχει μεγάλες οφειλές (Ιγνατιάδης, 2000)

1.2.2 Αρχή της αυτοτέλειας των χρήσεων (Accrual concept)

Η αρχή της αυτοτέλειας των χρήσεων σημαίνει ότι, κάθε έξοδο και έσοδο πρέπει να καταχωρείται και να λαμβάνεται υπόψη μέσα στη χρονική ή διαχειριστική περίοδο στην οποία αυτό πραγματοποιείται, έτσι ώστε ο λογαριασμός αποτελεσμάτων χρήσεως να περιλαμβάνει μόνο τα έξοδα και έσοδα που προκύπτουν από τα γεγονότα της οικονομικής δραστηριότητας (Γρηγοράκος, 2004).

1.2.3 Αρχή της σταθερότητας της χρηματικής μονάδας (Stability of monetary unit assumption)

Η αρχή αυτή σημαίνει ότι η λογιστική παρέχει πληροφορίες για οικονομικά μεγέθη που είναι δεκτικά εκφράσεως σε χρηματικές μονάδες και ότι η χρησιμοποιούμενη χρηματική μονάδα έχει σταθερή αγοραστική αξία. Η διατύπωση αυτής της σταθερότητας της χρηματικής μονάδας θέτει περιορισμούς στη λογιστική, αφού δεν περιλαμβάνονται πληροφορίες: (α) για ποσότητες που δεν εκφράζονται σε χρηματικές μονάδες, όπως ο αριθμός των απασχολούμενων ατόμων, η εγκατεστημένη παραγωγική δυναμικότητα της επιχείρησης κ.α., (β) για ποιοτικά χαρακτηριστικά που όμως είναι μεγάλης σημασίας για την επιτυχία και πρόοδο της οικονομικής μονάδας, όπως είναι η δυσμενέστερη οικονομική προοπτική μιας επιχείρησης της οποίας το προσωπικό με υψηλό βαθμό εξειδίκευσης εμφανίζει αυξημένα ποσοστά παραιτήσεων έναντι άλλης ανταγωνιστικής επιχείρησης, το προσωπικό της οποίας είναι προσανατολισμένο στους στόχους της επιχείρησης κ.α.

Η λογιστική αποδέχεται τις χρηματικές μονάδες ως το μοναδικό τρόπο καταγραφής, μέτρησης και έκφρασης των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων της επιχείρησης. Τα λογιστικά βιβλία και η έκδοση των στοιχείων γίνεται στο νόμισμα της χώρας που είναι εγκαταστημένη και αναπτύσσει δραστηριότητα η επιχείρηση. Οι τυχόν συναλλαγές σε ξένο νόμισμα καταχωρούνται στα βιβλία αφού πρώτα μετατραπούν σε εγχώριες χρηματικές μονάδες (Γκίνογλου κ.ά., 2005).

1.2.4 Αρχή της συντηρητικότητας (conservatism principle)

Ο όρος ‘συντηρητικότητα’ σημαίνει ότι στην περίπτωση που υπάρχουν περισσότερες μέθοδοι αποτίμησης των εσόδων, η επιχείρηση οφείλει να επιλέξει εκείνη που δίνει τα μικρότερα αποτελέσματα, ενώ στα έξοδα ή στις υποχρεώσεις τα υψηλότερα αποτελέσματα. Επίσης, η αρχή αυτή σημαίνει ότι τα έξοδα ή οι ζημιές αναγνωρίζονται άμεσα, ακόμα και αν δεν έχουν πραγματοποιηθεί αλλά υπάρχει η σχετική πρόβλεψη, ενώ τα κέρδη θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, και άρα να υπολογίζονται μόνο όταν έχουν λάβει χώρα.

Η αρχή αυτή διαμορφώθηκε ιστορικά υπό την πίεση των πιστωτών και άλλων ομάδων που χρησιμοποιούν τις πληροφορίες των λογιστικών καταστάσεων για να αποφευχθεί, τυχόν, ζημιά τους από το γεγονός ότι οι πληροφορίες στις οποίες στηρίχθηκαν αντανάκλυσαν αισιόδοξες προβλέψεις του επιχειρηματία που στη συνέχεια δεν επαληθεύθηκαν.

1.2.5 Αρχή του ιστορικού κόστους (The historical cost concept)

Η αρχή αυτή είναι η παλαιότερη της λογιστικής. Σύμφωνα με την αρχή αυτή, το καταλληλότερο οικονομικό μέγεθος για την καταγραφή και παρακολούθηση ενός περιουσιακού στοιχείου είναι το κόστος κτήσεως και το κόστος αυτό πρέπει να λαμβάνεται υπόψη για τη συνέχεια, έστω και αν η αξία του έχει μεταβληθεί.

Η αρχή του κόστους έχει αρκετούς επικριτές που υποστηρίζουν ότι, πρώτον, δεν υπάρχει συγκρισιμότητα ούτε καν μεταξύ ομοειδών επιχειρήσεων, και δεύτερον, οι οικονομικές πληροφορίες που ανακοινώνονται στους επενδυτές και στηρίζονται στο ιστορικό κόστος δεν παρέχουν ουσιαστική πληροφόρηση, διότι δεν αναφέρουν πόσο αξίζει σήμερα πραγματικά η επιχείρηση.

Ωστόσο, οι υποστηρικτές της αρχής αναφέρουν ότι η υποτιθέμενη αγοραία αξία μιας επιχείρησης δεν είναι στην πραγματικότητα παρά η συνθετική εκτίμηση της αξίας αυτής. Επίσης, εάν είχε υιοθετηθεί η αρχή της τρέχουσας αξίας, θα ήταν πολύ δύσκολη η λογιστική παρακολούθηση των περιουσιακών στοιχείων λόγω των μεταβολών στις αγοραίες αξίες (Ιγνατιάδης, 2000).

1.2.6 Αρχή της περιοδικότητας (Periodicity principle)

Η αρχή αυτή σημαίνει ότι η λογιστική καθορίζει χρονικά διαστήματα (λογιστική ή διαχειριστική χρήση) μικρότερα από τη ζωή της οικονομικής μονάδας προκειμένου να προσδιορίσει τη χρηματοοικονομική της κατάσταση και να υπολογίσει τα αποτελέσματα.

Για τις μονάδες που έχουν από το νόμο την υποχρέωση κατάρτισης λογιστικών καταστάσεων έχει επικρατήσει να έχει η λογιστική περίοδος κατά κανόνα δωδεκάμηνη διάρκεια (από 1^η Ιανουαρίου μέχρι 31^η Δεκεμβρίου κάθε έτους), δηλ. συμπίπτει με το ημερολογιακό έτος, ή το διάστημα από 1^η Ιουλίου ενός έτους μέχρι την 30^η Ιουνίου του επόμενου έτους. Εξαιρέση από τον κανόνα της δωδεκάμηνης λογιστικής ή διαχειριστικής χρήσης αποτελεί η πρώτη χρήση μιας επιχείρησης (που τηρεί βιβλία κατά τη διπλογραφική μέθοδο), η οποία μπορεί να έχει διάρκεια μεγαλύτερη των δώδεκα μηνών όχι όμως και των είκοσι τεσσάρων, καθώς επίσης και η τελευταία χρήση που μπορεί να είναι μικρότερη των δώδεκα μηνών.

1.2.7 Αρχή της αυτοτέλειας της λογιστικής μονάδας (Accounting entity principle)

Η αρχή αυτή σημαίνει ότι η λογιστική καταχωρεί, ενημερώνει και παρουσιάζει γεγονότα που έχουν σχέση με την οικονομική μονάδα και όχι με πράξεις των φορέων της (π.χ. η αγορά κατοικίας από τον ιδιοκτήτη για την κάλυψη των οικογενειακών του αναγκών δε θεωρείται γεγονός που αφορά τη λογιστική). Αυτό σημαίνει ότι η επιχείρηση θεωρείται ξεχωριστή οντότητα, ανεξάρτητη και με δικά της περιουσιακά στοιχεία και υποχρεώσεις.

Έτσι, το σύστημα των λογιστικών πληροφοριών που δημιουργείται έχει στο επίκεντρο τη μονάδα. Οι φορείς των οικονομικών μονάδων, παρά το γεγονός ότι τις δημιούργησαν και, ίσως, τις διοικούν ακόμη, θεωρούνται από λογιστική άποψη τρίτοι. Οι λογιστικές καταστάσεις που καταρτίζονται αναφέρονται αποκλειστικά και μόνο στη λογιστική μονάδα. Σημειώνεται ότι υπάρχουν και περιπτώσεις κατά τις οποίες ως λογιστική μονάδα μπορεί να θεωρείται, ένα τμήμα της επιχείρησης ή διάφορα τμήματα ή ένας όμιλος επιχειρήσεων (Ναούμ, 1998).

1.2.8 Αρχή του συσχετισμού των εσόδων με τα έξοδα (Matching Principle)

Η αρχή του συσχετισμού σημαίνει ότι: πρώτον, τα έσοδα που πραγματοποιούνται σε μία χρήση πρέπει να συσχετισθούν με τα αντίστοιχα έξοδα που απαιτήθηκαν για τη δημιουργία αυτών των εσόδων, και, δεύτερον, το οικονομικό αποτέλεσμα (κέρδος ή ζημιά) που προκύπτει προσδιορίζεται λογιστικά από το συσχετισμό των εσόδων με τα έξοδα, δηλ. πωλήσεις μείον κόστος πωληθέντων μείον έξοδα διοίκησης μείον έξοδα διάθεσης μείον έξοδα χρηματοοικονομικά = κέρδος προ φόρων μείον φόροι = καθαρό κέρδος χρήσης.

Η συσχέτιση των εξόδων προς τα έσοδα μπορεί να διακριθεί σε άμεση και έμμεση. Στην πρώτη περίπτωση η σύνδεση του συγκεκριμένου εξόδου προς το αντίστοιχο έσοδο είναι ορατή, διότι θεωρείται ότι πραγματοποιήθηκε χάριν του αντίστοιχου εσόδου, π.χ. η πώληση ενός εμπορεύματος (έσοδο) συνδέεται με τα αντίστοιχα έξοδα (κόστος παραγωγής, διάθεσης κ.ά.) που απαιτήθηκαν για την πραγματοποίησή του. Στη δεύτερη περίπτωση, που το έξοδο δε μπορεί να συσχετισθεί με συγκεκριμένο έσοδο, τότε θεωρείται ότι τα έξοδα (π.χ. έξοδα χρηματοδοτήσεων, αμοιβές διοικητικού προσωπικού, έξοδα διαφήμισης κ.α.) πραγματοποιήθηκαν χάριν του συνόλου των εσόδων ή της επιχείρησης και αφαιρούνται από τα συνολικά έσοδα (Ιγνατιάδης, 2000).

1.2.9 Αρχή της πραγματοποιήσεως του εσόδου (Revenue realization principle)

Σύμφωνα με αυτή τη λογιστική αρχή, τα έσοδα καταχωρούνται όταν πραγματοποιούνται και όχι όταν αναμένεται να πραγματοποιηθούν, για το λόγο αυτό η αρχή αυτή ονομάστηκε αρχή της πραγματοποιήσεως των εσόδων.

Τα έσοδα αναγνωρίζονται κατά: (α) τη διάρκεια της παραγωγής (π.χ. μακροχρόνια κατασκευαστικά έργα), (β) την ολοκλήρωση της παραγωγής (π.χ. αγροτικά προϊόντα), (γ) το χρόνο της πώλησης (π.χ. πώληση αγαθών ή παροχή υπηρεσιών), (δ) το χρόνο εισπράξεως (π.χ. πωλήσεις με δόσεις με παρακράτηση της κυριότητας) (Ιγνατιάδης, 2000).

1.2.10 Αρχή της αντικειμενικότητας και της δυνατότητας επαληθεύσεως (Objectivity and verifiability concept)

Σύμφωνα με την αρχή αυτή, οι διάφορες λογιστικές μετρήσεις και τα αποτελέσματα που προκύπτουν από αυτές πρέπει να είναι αμερόληπτες και επαληθεύσιμες. Στην πρώτη περίπτωση καταγράφονται μετρήσεις που δεν επηρεάζονται από υποκειμενικές εκτιμήσεις και κρίσεις σχετικά με εξωτερικά λογιστικά γεγονότα, όπως πωλήσεις, αγορές, πληρωμές κ.α. Στη δεύτερη περίπτωση οι μετρήσεις μπορούν να υποστηριχθούν με αποδεικτικά στοιχεία ή δικαιολογητικά έγγραφα. Ως γνωστόν, τα πιο ισχυρά αποδεικτικά στοιχεία είναι αυτά που παράγονται από εξωτερικά λογιστικά γεγονότα (π.χ. τιμολόγια πώλησης) ή προέρχονται από εξωτερικές αντικειμενικές πηγές (π.χ. απαντητικές επιστολές πελατών για το ύψος της οφειλής τους) (Νασούμ, 1998).

1.2.11 Αρχή της συνέπειας στην εφαρμογή των λογιστικών μεθόδων (The consistency concept)

Σύμφωνα με την αρχή αυτή, οι μέθοδοι, οι διαδικασίες και οι κανόνες που εφαρμόζονται από χρήση σε χρήση από μία επιχείρηση θα πρέπει να είναι ίδιοι για να υπάρχει συγκρισιμότητα και να αποκλείονται οι αλλοιώσεις των λογιστικών μεθόδων από τις λογιστικές αλλαγές. Αυτό σημαίνει ότι εάν ένα πάγιο στοιχείο σε μία διαχειριστική χρήση αποτιμηθεί σε τιμές κτήσης ή κόστους και στην επόμενη χρήση αποτιμηθεί σε τρέχουσες τιμές, τότε θα αλλοιωθεί η περιουσιακή κατάσταση της επιχείρησης. Το ίδιο θα συμβεί και στα αποθέματα αν αποτιμηθούν σε μία χρήση με τη μέθοδο First in First Out – FIFO και στην επόμενη χρήση με τη μέθοδο Last in First Out – LIFO. Τότε θα οδηγηθούμε σε διαφορετικά λογιστικά αποτελέσματα.

Οι ορκωτοί λογιστές-ελεγκτές οφείλουν να αναφέρουν στο πιστοποιητικό ελέγχου που συντάσσουν αν η εταιρεία που έλεγξαν διατήρησε ή τροποποίησε τη μέθοδο απογραφής σε σχέση με την προηγούμενη χρήση, καθώς και εάν οι γενικά παραδεκτές λογιστικές αρχές που εμφανίζουν την οικονομική κατάσταση και τα αποτελέσματα της εταιρείας είναι 'ομοιόμορφες προς εκείνες της προηγούμενης περιόδου' (Γρηγοράκος, 2004).

1.2.12 Αρχή του ουσιώδους των λογιστικών πληροφοριών (The Materiality concept)

Η αρχή αυτή σημαίνει ότι: πρώτον, η λογιστική δεν ασχολείται με την καταγραφή πληροφοριών και αριθμητικών δεδομένων που το κόστος δεν αντισταθμίζεται με την ωφέλεια από τη συγκεκριμένη πληροφορία, και, δεύτερον, ο βαθμός της λεπτομέρειας και της αναλυτικότητας των λογιστικών πληροφοριών περιορίζεται από την αδυναμία των χρηστών των χρηματοοικονομικών καταστάσεων να κατανοήσουν και να εκτιμήσουν τη σπουδαιότητά της.

Συνεπώς, η παραπάνω αρχή θέτει ένα όριο ως προς τον αριθμό των πληροφοριών που ανακοινώνει στους χρήστες η λογιστική για τη λήψη επιχειρηματικών αποφάσεων ή προβλέψεων για το μέλλον της επιχείρησης. Ωστόσο, ο διαχωρισμός βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στην κοινή λογική, την κρίση και κυρίως την εντιμότητα του λογιστή (Ιγνατιάδης, 2000).

1.2.13 Αρχή της πλήρους ή επαρκούς αποκαλύψεως (Adequate or full disclosure principle)

Σύμφωνα με την αρχή αυτή θα πρέπει να παρέχονται πλήρεις και επαρκείς πληροφορίες για τη δραστηριότητα της οικονομικής μονάδας. Οι πληροφορίες μπορεί να είναι τόσο ποσοτικές όσο και ποιοτικές, αλλά σε κάθε περίπτωση θα πρέπει να προκύπτει η ακριβής και πραγματική κατάσταση της επιχείρησης.

Τέτοιες πληροφορίες μπορεί, μεταξύ άλλων, να είναι: (α) οι μέθοδοι που χρησιμοποιήθηκαν για την αποτίμηση των περιουσιακών στοιχείων, (β) οι χρησιμοποιούμενες μέθοδοι αποσβέσεων, (γ) οι συμμετοχές σε άλλες εταιρίες, (δ) οι οικονομικές δεσμεύσεις από συμβάσεις ή εγγυήσεις που δεν εμφανίζονται σε λογαριασμούς ουσίας, (ε) πληροφορίες και λεπτομέρειες σε περίπτωση που συντάσσονται ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις, (στ) σημαντικά γεγονότα που αφορούν την πορεία της επιχείρησης και τις δραστηριότητές της, για την έρευνα και την ανάπτυξη, (ζ) πληροφορίες για άλλα σημαντικά γεγονότα τα οποία επηρεάζουν την οικονομική δραστηριότητα της επιχείρησης κ.ά.

1.2.14 Αρχή της ‘εύλογης αξίας’ (The principle of current price)

Η αρχή αυτή κρίνεται αμφισβητήσιμη καθώς διατυπώνεται διαφορετικά από ορισμένους νόμους και τα ΔΠΧΠ τα οποία υιοθετούν ως κανόνα αποτίμησης ορισμένων περιουσιακών στοιχείων την αρχή της πραγματικής ή τρέχουσας αξίας ή ανάκτησης.

Η ανάγκη όμως διευκρίνησης ή αναθεώρησης διατάξεων που καθιερώθηκαν πριν από ελάχιστο χρονικό διάστημα, αποδεικνύει είτε την προχειρότητα με την οποία συντάσσονται οι νόμοι είτε την ανάγκη άμεσης προσαρμογής του νομικού πλαισίου στο συνεχώς μεταβαλλόμενο οικονομικό περιβάλλον. Στη συγκεκριμένη όμως περίπτωση δεν έχουν μεταβληθεί στο ενδιάμεσο διάστημα οι οικονομικές συνθήκες σε τέτοια έκταση που να δικαιολογούν τις διαφορές. Φαίνεται, λοιπόν, ότι η συχνή τροποποίηση του νομοθετικού πλαισίου οφείλεται στην πρώτη από τις παραπάνω δύο αιτίες.

1.2.15 Αρχή της ουσίας και της πραγματικότητας της συναλλαγής (The principle of Substance)

Στα ΔΛΠ υπερέχει η ουσία της συναλλαγής και η οικονομική πραγματικότητα έναντι της νομιμότητας και της κυριότητας, δηλ. εξετάζεται η συναλλαγή από πολιτικοοικονομική πλευρά, π.χ. το καθοριστικό σημείο ολοκλήρωσης της πώλησης είναι η μεταβίβαση της κυριότητας του πωληθέντος πράγματος από τον πωλητή στον αγοραστή, ενώ στα ελληνικά λογιστικά πρότυπα εξετάζεται κυρίως η νομική της υπόσταση (Οδηγία 1039113/10547/Υ.Οικ., 2004).

Οι σύγχρονες εξελίξεις, σε θεωρητικό επίπεδο, παρόλο που εναρμόνισαν τη Λογιστική με την Οικονομική θεωρία, κατέστησαν την θρυλούμενη «αξιοπιστία» μύθο παραπλανητικό, γιατί οι λογιστικές διαδικασίες που βασίζονται στις καθιερωμένες παραδοσιακές αρχές, «συσκοτίζουν την οικονομική πραγματικότητα», δεν δίνουν αντικειμενικά αποτελέσματα και δεν διασφαλίζουν την αξιοπιστία τους. Είναι επομένως ακατάλληλες για αξιόπιστη πληροφόρηση που είναι αναγκαία στη λήψη αποφάσεων και παραμένουν χρήσιμες μόνο για ελέγχους που αναφέρονται σε ιστορικές αξίες, δηλαδή στο τι έγινε στο παρελθόν.

1.3. Γενικά περί ελεγκτικής

Κύριος σκοπός του ελέγχου μιας επιχείρησης είναι η διαπίστωση περί της ορθής ή μη παρουσίασης της οικονομικής θέσεως και των αποτελεσμάτων μιας οικονομικής μονάδας στις χρηματοοικονομικές της καταστάσεις σύμφωνα με τις γενικώς παραδεκτές λογιστικές αρχές (εξωτερικός έλεγχος) ή της λειτουργίας της μονάδας σύμφωνα με την προκαθορισμένη διοικητική πολιτική (εσωτερικός έλεγχος).

Στα πλαίσια του εξωτερικού ελέγχου, η Ελεγκτική (ως γνωστικό αντικείμενο) αναφέρεται και πραγματεύεται στις γενικές αρχές και τους παράγωγους κανόνες, αλλά και τις επιμέρους τεχνικές και διαδικασίες ελέγχου, που χρησιμοποιούνται στην εκπλήρωση του σκοπού της ελεγκτικής στα πλαίσια της ευρύτερης οικονομικής δραστηριότητας του ανθρώπου.

Ο θεσμός της Ελεγκτικής στην κοινωνία σχετίζεται με την ανάγκη για τη μετάδοση αξιόπιστων οικονομικών πληροφοριών που αφορούν στη δραστηριότητα μεγάλων και πολύπλοκων οικονομικών οργανισμών της σύγχρονης κοινωνίας, αλλά και με την κατ' ανάθεση ως επί το πλείστον διοίκηση τούτων, αφ' ενός, και αφ' ετέρου, με το ασύμπτωτο, πολλές φορές, των συμφερόντων των μερών που εμπλέκονται στην επένδυση και διαχείριση των ως άνω οικονομικών πόρων. Και το οποίο ασύμπτωτο μπορεί να επηρεάσει την άποψη και την παρέμβαση εκάστου των εμπλεκόμενων μερών αναφορικά με την ορθή παρουσίαση των αποτελεσμάτων και της χρηματοοικονομικής κατάστασης των αντίστοιχων οικονομικών μονάδων.

Ιστορικά, είναι προφανές ότι ο έλεγχος και η διαφάνεια της διαχείρισης οικονομικών πόρων, από άτομα διαφορετικά από τους ιδιοκτήτες τούτων, καθώς και η αποτελεσματική οικονομική εκμετάλλευση αυτών, έχει, και πάντοτε είχε, σημασία στη διαδικασία λήψεως σχετικών με τους πόρους αυτούς αποφάσεων. Η ανάπτυξη, όμως, της Ελεγκτικής ως ξεχωριστού επαγγελματικού κλάδου στα πλαίσια της οικονομικής και εμπορικής δραστηριότητας του ανθρώπου έγινε μόνο όταν και αφού η Λογιστική ανέλαβε – με την οργάνωση και ανάπτυξή της – η ίδια σημαντικό ρόλο και ευθύνη στη μεγάλη οικονομική (καπιταλισμός) και ευρύτερη κοινωνική εξέλιξη του ανθρώπου μετά το Μεσαίωνα και ιδιαίτερα στις Αγγλοσαξονικές κοινωνίες. Στη συνέχεια, η Λογιστική και η Ελεγκτική ακολούθησαν τη μεγάλη ανάπτυξη του καπιταλισμού στη Δυτική Ευρώπη και την Αμερική, όπου το 1912 διαβάζουμε στον R. Montgomery, για παράδειγμα, ότι οι κύριοι στόχοι του ελέγχου είναι:

- 1) Ανακάλυψη και πρόληψη απάτης,
- 2) Ανακάλυψη και πρόληψη λαθών, αλλά με αυξανόμενη τάση τελευταία προς
- 3) Την εκτίμηση της πραγματικής χρηματοοικονομικής κατάστασης και των αποτελεσμάτων μιας επιχείρησης με μικρότερη έμφαση στην ανακάλυψη απάτης και λαθών διαχείρισης.

Στην Ελλάδα η πρώτη εμφάνιση οργανωμένου ελεγκτικού επαγγέλματος γίνεται το 1956 με τη σύσταση του Σώματος Ορκωτών Λογιστών (ΣΟΛ), (Ν.Δ. 3329/55) με τη βοήθεια Άγγλων ορκωτών λογιστών και υπό τον έμμεσο έλεγχο του κράτους. Παρακάτω ακολουθούν οι στόχοι της Ελεγκτικής διαχρονικά (Πίνακας 1) (Anonymous, 1962).

Πίνακας 1. Εξελικτική διαμόρφωση των στόχων της Ελεγκτικής διαχρονικά

Περίοδος	Αναφερόμενοι ως ελεγκτικοί στόχοι	Έκταση Ελέγχου	Αναγνώριση της σημασίας εσωτερικής οργάνωσης/ελέγχου
-1500 1500-1850 1850-1905	Ανακάλυψη απάτης Ανακάλυψη απάτης Ανακάλυψη απάτης	Λεπτομερής Λεπτομερής Κάποιοι έλεγχοι, Κυρίως λεπτομερείς	Ανύπαρκτη Ανύπαρκτη Ανύπαρκτη
1905-1933	Εκτίμηση της ορθότητας της παρουσίασης των χρηματοοικονομικών μεγεθών Ανακάλυψη απάτης και λαθών	Λεπτομερής και έλεγχοι	Μικρή αναγνώριση
1933-1940	Εκτίμηση ορθότητας της παρουσίασης των χρηματοοικονομικών μεγεθών. Ανακάλυψη απάτης και λαθών.	Έλεγχοι	Αυξανόμενη αναγνώριση
1940-1960	Εκτίμηση ορθότητας της παρουσίασης των χρηματοοικονομικών μεγεθών	Έλεγχοι	Σημαντική

Πηγή: (Anonymous, 1962).

Για τον ελεγκτή προσωπικά σκοπός του ελέγχου είναι η διαμόρφωση γνώμης αναφορικά με την ορθή ή μη παρουσίαση της χρηματοοικονομικής θέσης και των αποτελεσμάτων χρήσεως της ελεγχόμενης μονάδας στις αντίστοιχες λογιστικές καταστάσεις, σύμφωνα με τις γενικώς παραδεκτές λογιστικές αρχές. Αλλά και κατά τη γενικώς παραδεκτή αντίληψη, ο έλεγχος που διενεργείται από τους ορκωτούς ελεγκτές έχει ως επί το πλείστον στόχο τη διαπίστωση της ορθής, σύμφωνα με τις γενικώς παραδεκτές λογιστικές αρχές, παρουσίασης της χρηματοοικονομικής θέσης, δηλαδή την περιουσιακή και κεφαλαιακή διάρθρωση της μονάδας στην αναφερόμενη ημερομηνία, καθώς και τις μεταβολές τούτης ως αποτέλεσμα της δραστηριοποίησής της, κατά τη διαρρέυσσα περίοδο, αλλά και άλλων ενεργειών, π.χ. χρηματοδότησης κ.λπ.

Πιο συγκεκριμένα, το αντικείμενο του ελέγχου στα πλαίσια της χρηματοοικονομικής ελεγκτικής είναι κατά κύριο λόγο ο τρόπος και η αξιοπιστία της μέτρησης και παρουσίασης των χρηματοοικονομικών μεγεθών που συνιστούν την εικόνα μιας οικονομικής μονάδας. Πιο απλά, θα μπορούσαμε να πούμε ότι επαληθεύεται ο απολογισμός (αναφορά) των υπευθύνων να δώσουν λογαριασμό (to account for) στους έχοντες έννομο συμφέρον γι'αυτό. Στα πλαίσια αυτά ελέγχεται, αναγκαστικά, το (λογιστικό) σύστημα, βάσει του οποίου γίνεται η αρχική μέτρηση και αναφορά, καθώς επίσης και η οργάνωση της μονάδας, οι αρχές λειτουργίας της και η επάρκεια εμπλεκόμενων και παραπλήσιων του λογιστικού συστήματος συστημάτων.

Ως γνωστικό αντικείμενο η ελεγκτική ευθύνεται ταυτοχρόνως και για την ανάπτυξη και προώθηση των αρχών και μεθόδων λειτουργίας της παράλληλα με τα άλλα γνωστικά αντικείμενα και τις άμεσα ή έμμεσα συνδεδεμένες συναφείς τεχνολογίες και επιστήμες.

Αν και ο άμεσα ενδιαφερόμενος και έχων έννομο συμφέρον για τη διεξαγωγή του ελέγχου είναι ο πλέον άμεσα οικονομικά συνδεδεμένος με την ελεγχόμενη μονάδα και οι ελεγκτές, ορκωτοί και μη, ορίζονται κάθε χρόνο από τη γενική συνέλευση των μετόχων με τη μεσολάβηση και ευθύνη των αντιπροσώπων αυτών. Επιπλέον, για τον έλεγχο ενδιαφέρονται και τόσοι άλλοι από τους κοινωνικούς εταίρους της μονάδας, όπως οι μέτοχοι, τα πιστωτικά ιδρύματα, οι προμηθευτές/πιστωτές, οι πελάτες, το προσωπικό, οι ανταγωνιστές, η κεντρική εξουσία, η τοπική εξουσία, άλλες επίσημες αρχές, τα εργατικά συνδικάτα, οι επαγγελματικές οργανώσεις, το κοινό, οι χρηματοοικονομικοί αναλυτές, ακαδημαϊκοί και ερευνητές.

Βασικά, το αντικείμενο του ελέγχου στα πλαίσια της χρηματοοικονομικής ελεγκτικής είναι κατά κύριο λόγο ο τρόπος και η αξιοπιστία της μέτρησης και παρουσίασης των χρηματοοικονομικών μεγεθών που συνιστούν την εικόνα και το αποτέλεσμα μιας οικονομικής μονάδας. Στα πλαίσια αυτού του ελέγχου, αλλά και εκτός ενός ολοκληρωμένου τέτοιου ελέγχου, μπορούν να ελεγχθούν, και θα πρέπει, σε ενδεδειγμένες περιπτώσεις, επιμέρους λειτουργίες και συστήματα, καθώς και η γενικότερη οργάνωση και διοικητική διάρθρωση της μονάδας, η επάρκεια ολόκληρου του διοικητικού πληροφοριακού συστήματος (MIS) κ.λπ. Έτσι, η Ελεγκτική ως λειτουργία στην ευρύτερη διοίκηση (ιδιωτική και κρατική) μιας κοινωνίας διακρίνεται βασικά σε:

- 1) Εξωτερική, ανεξάρτητη Ελεγκτική
- 2) Εσωτερική Ελεγκτική
- 3) Κρατική Ελεγκτική

1. Εξωτερική, ανεξάρτητη ελεγκτική. Ο εξωτερικός, ανεξάρτητος έλεγχος είναι αυτός που διενεργείται από επαγγελματίες και ειδικά εκπαιδευμένους γι' αυτό λογιστές/ελεγκτές, Σώμα Ορκωτών Ελεγκτών (ΣΟΕ), ή ορκωτοί λογιστές. Ο εξωτερικός έλεγχος διενεργείται επί του λογιστικού, κυρίως, συστήματος μιας μονάδας, αλλά και επί των άλλων επιμέρους οργανωτικών συστημάτων, τα οποία μπορούν εμμέσως να επηρεάζουν την αποτελεσματικότητα του λογιστικού συστήματος, με τη χρήση ελεγκτικών standards αλλά και άλλων μεθόδων, τις οποίες θα κρίνει κατά περίπτωση αναγκαίες ο ελεγκτής. Τα διακριτικά χαρακτηριστικά του ανεξάρτητου, εξωτερικού ελέγχου είναι ότι τούτος έχει κύριο σκοπό να στηρίξει την εκ μέρους του ελεγκτή διαμόρφωση γνώμης αναφορικά με την ορθή ή μη παρουσίαση των χρηματοοικονομικών μεγεθών της ελεγχόμενης μονάδας στις ελεγχόμενες απ' αυτόν χρηματοοικονομικές καταστάσεις και δεύτερον, ότι ο ανεξάρτητος εξωτερικός ελεγκτής ουσιαστικά φέρει ευθύνη προς τους εκτός της ελεγχόμενης μονάδας ενδιαφερόμενους για τη χρηματοοικονομική κατάσταση και αποτελεσματικότητα τούτης, συμπεριλαμβανομένων και των μετόχων και σ' αυτούς τους εκτός του λειτουργικού και επιχειρησιακού περιβάλλοντος της μονάδας τρίτους. Οι μέτοχοι παρά την ιδιότητά τους, ως ιδιοκτήτες της ελεγχόμενης μονάδας, δεν μπορούν στις σημερινές επιχειρήσεις-κολοσσούς, να έχουν πλεονεκτικότερη των άλλων άποψη και θέση πλην σε ορισμένες οικογενειακές επιχειρήσεις ίσως που εκεί η μεσολάβηση των επαγγελματιών managers μπορεί να αποδυναμώσει το σχετικό πλεονέκτημα της «κλειστής» ιδιοκτησίας.

2. Εσωτερική Ελεγκτική. Ο εσωτερικός έλεγχος μπορεί να οριστεί ως μια ξεχωριστή και ανεξάρτητη λειτουργία, η οποία είναι επιφορτισμένη με το συνεχή έλεγχο και αξιολόγηση όλων των συστημάτων οργάνωσης και λειτουργίας της μονάδας και η οποία λειτουργία εντάσσεται στο ευρύτερο MIS (Management Information System) της μονάδας.

Οι βασικοί στόχοι της εσωτερικής ελεγκτικής είναι:

- α. Η λειτουργία των επιμέρους τμημάτων της μονάδας (συμπεριλαμβανομένου και του Λογιστηρίου) σύμφωνα με τη καθορισμένη πολιτική της διοίκησης όπως αυτή περιγράφεται στα εγκεκριμένα εγχειρίδια λειτουργίας και διαδικασιών.
- β. Η διαπίστωση της αποτελεσματικότητας της εσωτερικής οργάνωσης (Internal Control).
- γ. Η διαπίστωση απάτης, ατασθαλιών, λαθών και αδυναμιών στην οργάνωση και λειτουργία (φυσικών και ανθρώπινων συστημάτων), που μπορούν ή έχουν ως αποτέλεσμα την κακή διαχείριση και μεταχείριση των περιουσιακών στοιχείων της μονάδας ή και τη φθορά και απώλεια τούτων.
- δ. Η εκτίμηση της αποτελεσματικότητας και της επάρκειας των συστημάτων οργάνωσης και διοίκησης της μονάδας.
- ε. Η αναφορά των διαπιστώσεων του ελέγχου στη διοίκηση της μονάδας και η εισήγηση μέτρων διόρθωσης ή βελτίωσης, όπου αυτό κρίνεται αναγκαίο.

Ήδη από τους στόχους του εσωτερικού ελέγχου διαφαίνεται η διαφορά μεταξύ τούτου και του εξωτερικού, ανεξάρτητου ελέγχου. Επιπλέον, θα μπορούσαμε να προσθέσουμε και κάποιες ακόμα διαφορές, οι οποίες αποτελούν και τα μειονεκτήματα του εσωτερικού ελέγχου έναντι του εξωτερικού, όχι με την έννοια ότι ο εξωτερικός έλεγχος θα πρέπει να προτιμάτε έναντι του εσωτερικού γιατί και οι δύο είναι απαραίτητοι και χρήσιμοι για τον ξεχωριστό ρόλο που ο καθένας παίζει μακροοικονομικά και μικροοικονομικά αντιστοίχως, αλλά με σκοπό να τονιστεί ότι ο εξωτερικός δεν μπορεί να αντικαταστήσει τον εσωτερικό, δεδομένου ότι ο εσωτερικός είναι πιο βασικός και υπάρχει, σε κάποια μορφή, σε όλες τις επιχειρήσεις.

3. Κρατική Ελεγκτική. Σ' αυτή περιλαμβάνονται όλοι οι έλεγχοι που εξασκούν και διενεργούν διάφοροι κρατικοί και ημικρατικοί φορείς. Οι σημαντικότεροι έλεγχοι αυτού του είδους είναι ο φορολογικός έλεγχος που διενεργείται από την εφορία και αφορά στην αναζήτηση ή επαλήθευση του φορολογητέου εισοδήματος των υποκείμενων σε φορολογία φυσικών και νομικών προσώπων, ο έλεγχος από την Τράπεζα της Ελλάδος που αφορά σε

νομισματικά και πιστωτικά θέματα και ο έλεγχος από το Ελεγκτικό Συνέδριο του κράτους που αφορά στους λογαριασμούς στο δημόσιο τομέα, στον ειδικό λογαριασμό εγγυήσεων γεωργικών προϊόντων και στις δαπάνες που πραγματοποιούνται με ενίσχυση από πόρους της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, καθώς και στους δήμους και κοινότητες.

Η Κρατική Ελεγκτική είναι συνήθως αρκετά πιο συνοπτική από την εξωτερική και διαφέρει από αυτή στο ότι δεν ακολουθεί γενικώς παραδεκτά λογιστικά και ελεγκτικά πρότυπα. Και οι δύο μορφές ελέγχου, όμως, αναζητούν τεκμήρια και προβαίνουν σε επαληθεύσεις μεγεθών ή διαδικασιών. Επιπλέον, μπορούμε να πούμε, ότι η κρατική ελεγκτική θα μπορούσε κάλλιστα να αντικατασταθεί από την εξωτερική ελεγκτική και εσωτερικά από σύστημα εσωτερικών ελεγκτών (Κάντζος, 2006).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΤΑ ΚΙΝΗΤΡΑ ΚΑΙ ΟΙ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΑΛΛΟΙΩΣΗΣ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

2.1. Κίνητρα για πλασματική αύξηση των κερδών

Οι παράγοντες που ωθούν τις διοικήσεις των εταιρειών να προβούν σε αύξηση των κερδών σχετίζονται κυρίως με δύο ειδών κίνητρα. Το πρώτο αφορά την προσωπική τους ασφάλεια και εμπλουτισμό ενώ το δεύτερο αφορά την επιδίωξη της διοίκησης της εταιρείας να παρουσιάσει κέρδη προκειμένου να επωφεληθεί η ίδια η εταιρεία. Γενικότερα, οι λόγοι που συνδέονται με τη διαχείριση των κερδών σχετίζονται με τις αμοιβές των ανώτερων στελεχών οι οποίες πολλές φορές βρίσκονται σε εξάρτηση προς τα δημοσιευμένα κέρδη, με την αύξηση της τιμής της μετοχής καθώς και με την άσκηση πίεσης στην κυβέρνηση για χρηματοδότηση.

Αναφορικά με το πρώτο κίνητρο έχουμε να σημειώσουμε ότι οι managers προβαίνουν σε εικονική αύξηση των κερδών προκειμένου να:

- Μεγιστοποιήσουν την αποζημίωσή τους
- Να διατηρήσουν δύναμη που θα τους προσδώσει ασφάλεια στην εργασία τους
- Να διεκδικήσουν στο μέλλον προαγωγή

Σχετικά με το δεύτερο κίνητρο, τα στελέχη της ανώτερης διοικητικής βαθμίδας «διαμορφώνουν» ανάλογα τα δημοσιευμένα κέρδη προκειμένου η εταιρεία να κερδίσει κάποια οφέλη. Στόχος τους είναι να:

- Μεγιστοποιήσουν την τιμή της μετοχής και να αυξηθεί η εταιρική αξία της επιχείρησης
- Ελαχιστοποιηθεί η πιθανότητα χρεοκοπίας
- Αποφύγουν την παραβίαση περιοριστικών όρων που αφορούν χρέη
- Ελαχιστοποιηθούν οι κανονιστικές παρεμβάσεις έτσι ώστε να μην κατηγορηθεί η εταιρεία για μονοπωλιακή πρακτική ή αντικαταναλωτική συμπεριφορά

2.1.2 Μεγιστοποίηση αποζημίωσης στελεχών

Οι managers των εταιρειών αμείβονται με μισθό και λαμβάνουν επιπλέον και κάποιο bonus το ύψος του οποίου εξαρτάται από την επίτευξη ενός συνδυασμού βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων στόχων. Οι στόχοι αυτοί μπορεί να είναι η υπέρβαση ενός κατώτατου

ορίου π.χ. της μετά φόρου απόδοσης των περιουσιακών στοιχείων, η οποία συνδέεται με ένα bonus για τον μάνατζερ επί του βασικού του μισθού. Ένα άλλο σύνηθες μακροπρόθεσμο κίνητρο είναι το μετοχικό δικαίωμα προαίρεσης (stock-option) που συνδέεται με τις τιμές των μετοχών, όταν αυτές ξεπερνούν κάποιο κατώτατο σημείο.

Σύμφωνα με μία μελέτη (England, 1996), ένα ποσοστό από 47% έως 55% των εταιρειών που είχαν συμπεριληφθεί στο δείγμα, χρησιμοποιούσαν μακροπρόθεσμο και βραχυπρόθεσμο προγράμματα μέτρησης αποδοτικότητας συνδεδεμένα με δημοσιευμένα λογιστικά μεγέθη. Οι λογιστικές μετρήσεις που χρησιμοποιούνται σε σχέδια αποζημίωσης στελεχών είναι οι εξής:

- Ταμειακές ροές
- Απόδοση επί των μετοχών (return on equity)
- Απόδοση επί των επενδυμένων κεφαλαίων (return on assets)
- Κέρδη ανά μετοχή (EPS)
- Λειτουργικά ή καθαρά κέρδη
- Συνολικές αποδόσεις μετοχών

Επομένως, προκειμένου οι managers να αυξήσουν τις οικονομικές απολαβές τους εφαρμόζουν μεθόδους επινοητικής λογιστικής σε μεγέθη που συνδέονται άμεσα με το ύψος των απολαβών αυτών. Με αυτό τον τρόπο επιτυγχάνουν μεγιστοποίηση της αποζημίωσης τους.

Υπέρ αυτής της απόψεως συνηγορούν αρκετές εμπειρικές μελέτες, όπου εξετάστηκαν οι ενέργειες στις οποίες είχαν προβεί οι managers όταν το ετήσιο bonus συνδέονταν με τα δημοσιευμένα αποτελέσματα. Στις περιπτώσεις όπου τα κέρδη αναμενόταν να υπερβούν το ανώτατο σημείο του bonus, η διοίκηση εφάρμοζε λογιστικά τεχνάσματα (που άπτονταν της διακριτικής ευχέρειας των managers – discretionary accounting options) έτσι ώστε τα έξοδα να περιοριστούν στο τρέχον έτος και να μετατοπιστεί το υπόλοιπο σε μελλοντικές χρήσεις. Όταν όμως το επίπεδο των κερδών βρισκόταν κάτω από το σημείο όπου το bonus δεν μπορούσε να εισπραχτεί, τότε διαμέσου της διακριτικής ευχέρειας/προαίρεσης (managerial discretion) τα κέρδη περιοριζόνταν ακόμη περισσότερο, μετατοπίζοντας ένα μέρος αυτών στο μέλλον (Healy and Wahlen, 1999).

Ένα συμπέρασμα που θα μπορούσαμε να εξάγουμε είναι ότι τα στελέχη μπαίνουν στη διαδικασία να παραποιήσουν τα δημοσιευμένα κέρδη επειδή οι ίδιες επιχειρήσεις τους παρέχουν τα κίνητρα για να το κάνουν. Είναι αυτονόητο ότι οποιοσδήποτε manager θα «μαγειρέυε» τις οικονομικές καταστάσεις προκειμένου να αυξήσει την οικονομική του αποζημίωση.

2.1.3 Αποτίμηση εταιρικής αξίας - Μεγιστοποίηση τιμής μετοχής

Για να γίνουν πιο κατανοητά τα κίνητρα διαχείρισης κερδών που συνδέονται με την μεγιστοποίηση της τιμής της μετοχής, είναι απαραίτητο να αναφερθούν συνοπτικά οι τρόποι με τους οποίους γίνεται η αποτίμηση μιας εταιρείας για να προσδιοριστεί η αξία της. Στην βιβλιογραφία αναφέρονται διάφορα μοντέλα εκτίμησης που προσδιορίζουν την τρέχουσα αξία προβλέποντας τις μελλοντικές αξίες μιας εκ των ακόλουθων μεταβλητών:

- Λογιστική αξία σύμφωνα με τον ισολογισμό
- Λειτουργικές ταμειακές ροές
- Καθαρά κέρδη

Η λογιστική αξία (book value) υπολογίζεται αν από τα περιουσιακά στοιχεία αφαιρέσουμε τις υποχρεώσεις, οπότε προκύπτουν τα «καθαρά περιουσιακά στοιχεία». Το ενεργητικό και το παθητικό είναι κατάλοιπα συναλλαγών που προέρχονται κυρίως από προηγούμενες λειτουργικές, επενδυτικές και χρηματοοικονομικές δραστηριότητες. Επειδή η λογιστική αξία αντανακλά το παρελθόν συχνά θεωρείται πιο σχετική για εταιρείες που δεν έχουν σημαντικές προοπτικές ανάπτυξης ή αναμένεται να ρευστοποιηθούν.

Η οικονομική θεωρία αναφέρει ότι μακροχρόνια η συνολική ταμειακή ροή και τα καθαρά κέρδη θα είναι ίσα. Ωστόσο, τα δύο μεγέθη μπορεί να διαφέρουν λόγω της εφαρμογής της λογιστικής των δεδουλευμένων (accrual accounting) όπως υπαγορεύεται από τα GAAP. Επομένως, προσεγγίσεις που χρησιμοποιούν μια από τις δυο μεταβλητές είναι παρόμοιες, διαφέροντας κυρίως σε ποια από τις δύο το πρόσωπο που κάνει την εκτίμηση πιστεύει ότι είναι πιο σχετική. Σύμφωνα με πρόσφατες έρευνες (Dechow, 1994), οι τιμές των μετοχών συσχετίζονται περισσότερο με τα καθαρά κέρδη παρά με τις λειτουργικές ταμειακές ροές. Δηλαδή, τα δημοσιευμένα κέρδη παίζουν ρόλο στην αποτίμηση της επιχείρησης.

Η αξία μιας επιχείρησης είναι η παρούσα αξία των μελλοντικών καθαρών κερδών εκτεινόμενων στο άπειρο, χρησιμοποιώντας ένα προσαρμοσμένο στον κίνδυνο προεξοφλητικό επιτόκιο. Το προεξοφλητικό επιτόκιο υποτίθεται ότι είναι ίσο με το κόστος κεφαλαίου της εκάστοτε επιχείρησης.

Ωστόσο, για να χρησιμοποιηθεί αυτό το υπόδειγμα απαιτείται η εκτίμηση των καθαρών κερδών για όλες τις μελλοντικές περιόδους, γεγονός που είναι αρκετά δύσκολο. Γι' αυτό τον λόγο οι οικονομικοί αναλυτές απλοποιούν το μοντέλο κάνοντας πρόβλεψη των καθαρών κερδών για 5 χρόνια. Το μοντέλο μπορεί να απλοποιηθεί ακόμη περισσότερο αν υποθέσουμε ότι τα ετήσια καθαρά κέρδη θα παραμείνουν σταθερά στο μέλλον

2.1.4 Μεγιστοποίηση τιμής μετοχής

Πολλές εταιρείες στην προσπάθεια τους να εξαλείψουν την μεταβλητότητα στα κέρδη τους επιλέγουν διάφορες λογιστικές μεθόδους για να πετύχουν την ομαλοποίηση τους και κατά συνέπεια να αυξηθεί η τιμή της μετοχής. Όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως η μέθοδος αυτή διαχείρισης των κερδών ονομάζεται συχνά «εξομάλυνση των κερδών» (income smoothing). Για να έχει επίδραση η εξομάλυνση των κερδών επί της τιμής της μετοχής δεν είναι απαραίτητο να απαλειφθεί εξ ολοκλήρου, αρκεί απλά να περιοριστεί. Ουσιαστικά, οι managers έχουν τη δυνατότητα να αυξήσουν τις τιμές των μετοχών μειώνοντας τη μεταβλητότητα των δημοσιευμένων κερδών. Ένα ζήτημα που προκύπτει, είναι μέχρι ποιο βαθμό μπορεί η τιμή μιας μετοχής να αυξηθεί λόγω ομαλοποίησης των κερδών. Μεγάλη σημασία σε αυτό το θέμα παίζει μια εκτίμηση που καλείται 'ποιότητα κερδών' και ενσωματώνει πολλούς παράγοντες που εξακριβώνουν πόσο υγιή είναι τα καθαρά κέρδη της εταιρείας. Η ποιότητα των δημοσιευμένων κερδών είναι υψηλή όταν κατά την χρησιμοποίησή τους μπορούν να προβλέψουν μελλοντικά κέρδη χωρίς να απαιτείται περαιτέρω ανάλυση. Αντιθέτως, τα κέρδη είναι λιγότερο ποιοτικά όταν για να γίνουν αξιόπιστοι υπολογισμοί των μελλοντικών εσόδων χρειάζεται η συνδρομή ενός οικονομικού αναλυτή.

Συμπερασματικά μπορούμε να πούμε ότι η παρουσία λογιστικών χειρισμών που μειώνουν την αντίληψη για την ποιότητα των κερδών, την τιμή της μετοχής και συνεπώς την αξία της εταιρείας, αυξάνεται όσο η μεταβλητότητα των καθαρών κερδών κατά τη διάρκεια της εταιρικής χρήσης αυξάνεται. Με άλλα λόγια, μια εταιρεία με χαμηλότερη μεταβλητότητα στα κέρδη επιτυγχάνει υψηλότερη τιμή στην μετοχή της.

2.1.5 Μείωση κόστους κεφαλαίου

Μια παράμετρος που παίζει καθοριστικό ρόλο στο μετοχικό κόστος κεφαλαίου είναι η πιθανότητα χρεωκοπίας, δηλαδή ο αναμενόμενος βαθμός οικονομικού κινδύνου που αντιμετωπίζει η επιχείρηση. Το μετοχικό κόστος κεφαλαίου αυξάνεται όσο πιο υψηλός είναι ο οικονομικός κίνδυνος γιατί οι μέτοχοι απαιτούν μεγαλύτερη απόδοση ως αποζημίωση για τον υψηλότερο κίνδυνο που έχουν αναλάβει.

Για την πρόβλεψη του οικονομικού κινδύνου έχουν αναπτυχθεί διάφορα υποδείγματα πρόβλεψης χρεωκοπίας. Ένα χαρακτηριστικό υπόδειγμα είναι των McKee και Lensberg (2002) που χρησιμοποίησε γενετικό προγραμματισμό σε ένα δείγμα 291 αμερικάνικων

εισηγμένων στο χρηματιστήριο εταιρειών από το 1991 έως το 1997. Το μοντέλο χρησιμοποιεί 3 μεταβλητές και δημιουργεί πιθανότητα χρεωκοπίας που κυμαίνεται σε ένα όριο από το 0 ως το 1. Χρησιμοποιώντας πιθανότητα χρεωκοπίας το 0.5 ως το σημείο πρόγνωσης απόφασης, το 80% ήταν ακριβές στην πρόγνωση της χρεωκοπίας ένα χρόνο πριν την πραγματική χρεωκοπία. Οι 3 μεταβλητές που χρησιμοποιήθηκαν στο μοντέλο ήταν:

1. Μέγεθος εταιρείας, όπως μετριέται από \log_{10} (συνολικά περιουσιακά στοιχεία/1000).
2. Κερδοφορία, όπως μετριέται από τα καθαρά κέρδη/συνολικά περιουσιακά στοιχεία.
3. Ρευστότητα, όπως μετριέται από τα ταμειακά διαθέσιμα/βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις.

2.1.6 Μείωση της διακύμανσης των κερδών

Ο υπολογισμός της μεταβλητότητας των κερδών γίνεται με βάση την τυπική απόκλιση των τιμών από το πρόσφατο παρελθόν. Ο υπολογισμός της τυπικής απόκλισης μπορεί να γίνεται σε ετήσια, εξαμηνιαία ή τριμηνιαία βάση.

2.1.7 Η επίδραση των συμβολαίων

Πολλές έρευνες εξετάζουν την σχέση της διαχείρισης των κερδών με διάφορα συμβόλαια (ρήτρες) που βασίζονται σε λογιστικά μεγέθη. Από τα σημαντικότερα συμβόλαια διακρίνουμε τα συμβόλαια που καθορίζουν το ύψος των αμοιβών των διευθυντικών στελεχών, τα συμβόλαια των εργαζομένων (Liberty and Zimmerman, 1986), τα συμβόλαια με τις εταιρείες ορκωτών ελεγκτών (Defond and Subramanyam, 1995); (Becker, 1995) καθώς και τα συμβόλαια δανεισμού (Defond and Jiambalvo, 1994).

Ειδικότερα, πρέπει να αναφερθεί ότι τα συμβόλαια ανταμοιβής των διευθυντικών στελεχών συχνά περιλαμβάνουν 'δώρα' το ύψος των οποίων βασίζεται στα κέρδη. Τα bonus αποτελούν πρόσθετη αμοιβή επιπλέον της προκαθορισμένης. Τα 'bonus contracts' έχουν ένα ανώτερο και ένα κατώτατο όριο, το οποίο σημαίνει ότι τα στελέχη δεν δικαιούνται να λάβουν το bonus αν τα δημοσιευμένα κέρδη βρίσκονται κάτω από το προκαθορισμένο κατώτατο όριο (the lower bound) και δεν μπορούν να κερδίσουν οτιδήποτε πρόσθετο bonus όταν τα κέρδη υπερβαίνουν το ανώτερο όριο (the upper bound).

Αυτό που γίνεται εύκολα αντιληπτό είναι ότι οι managers έχουν κίνητρα να αυξομειώνουν εικονικά τα κέρδη, βάσει των μη διαχειρίσιμων κερδών. Σε αυτό το σημείο κρίνεται απαραίτητο να διασαφηνιστεί μια διάκριση που είναι απαραίτητη για την μελέτη της δημιουργικής λογιστικής. Υπάρχουν κέρδη που υπόκεινται σε διαχείριση νομότυπα, με τη χρήση εναλλακτικών μεθόδων/τεχνικών και σε αυτά που δεν διαθέτουν το περιθώριο για εναλλακτική νόμιμη αντιμετώπιση.

2.1.8 Συμβόλαια δανεισμού επιχείρησης

Η συνήθης τακτική που ακολουθείται από τους δανειστές κατά την έκδοση των συμβολαίων είναι να ορίζουν λογιστικά μεγέθη ως ρήτρες έτσι ώστε να ελέγχουν τις δραστηριότητες της δανειζόμενης εταιρείας, ορίζοντας σαν δέσμευση την επίτευξη συγκεκριμένης απόδοσης ή με τη μορφή περιορισμών σε επιτρεπόμενες επενδύσεις και σε άλλες χρηματοοικονομικές δραστηριότητες.

Οι έρευνες των Watts και Zimmerman (1978) έδειξαν ότι οι όροι των συμβολαίων δανεισμού ωθούν τους managers να αυξήσουν τα κέρδη έτσι ώστε να μειώσουν τους περιορισμούς ή το κόστος από την παραβίαση των όρων συμβολαίων.

2.1.9 Δημιουργική λογιστική και μερισματική πολιτική

Ένα ακόμη κίνητρο για την διαχείριση των κερδών από τη διοίκηση αποτελεί και η ομαλοποίηση των μερισμάτων που εκδίδει η εταιρεία. Το γεγονός ότι το ύψος των μερισμάτων καθορίζεται μόνο από τα τρέχοντα κέρδη φανερώνει και την συσχέτιση που υπάρχει ανάμεσα στα δημοσιευμένα κέρδη και την μερισματική πολιτική. Επομένως, όταν τα κέρδη δεν αρκούν για να εκπληρώσουν τους μερισματικούς στόχους, τότε δημιουργείται ένα κίνητρο για να διαχειριστούν «κατάλληλα» και η τελική τους εικόνα να είναι θετική και κερδοφόρα. Κάποιοι επιπλέον παράγοντες που πρέπει να ληφθούν υπόψη είναι το ποσοστό φορολογίας και το γεγονός ότι το φορολογητέο εισόδημα συνδέεται με τα δημοσιευμένα κέρδη. Οι επιπτώσεις, δηλαδή, από την υψηλή φορολογία δημιουργούν κίνητρα για χειραγώγηση και ειδικότερα διαχείριση των κερδών έτσι ώστε να είναι πλασματικά μειωμένα. Αντιθέτως, στα πλαίσια της μερισματικής πολιτικής που ακολουθεί κάθε εταιρεία, στόχος της δημιουργικής λογιστικής είναι να εμφανίσει πλασματικά αυξημένα κέρδη (Kasanen and Kinnunen, 1996).

2.1.10 Η επιρροή των τρίτων προς την εταιρεία

Το πλαίσιο σχέσεων ανάμεσα σε εργαζόμενους, πελάτες, προμηθευτές και εταιρεία δημιουργεί κίνητρα για χειραγώγηση των κερδών από τη στιγμή που τα τρίτα προς την επιχείρηση πρόσωπα προσπαθούν να επηρεάσουν θετικά τους όρους συναλλαγών μεταξύ της εταιρείας και αυτών.

- Ενδεχόμενη μείωση των κερδών μπορεί να έχει αρνητική επίδραση στις εκτιμήσεις των πελατών για την πιθανότητα η εταιρεία να είναι συνεπής με τις υποχρεώσεις της.
- Από τη πλευρά των προμηθευτών μπορεί να υπάρξει καλύτερη προσφορά γιατί είναι πιο πιθανό να πληρώσει για τις τρέχουσες αγορές της, ενώ παράλληλα είναι περισσότερο πιθανό να προβεί σε μεγάλες μελλοντικές αγορές.
- Επιπλέον, κάποιои ικανοί και αποτελεσματικοί εργαζόμενοι είναι λιγότερο πιθανό είτε να αποχωρήσουν είτε να διεκδικήσουν αύξηση των μισθών τους για να παραμείνουν στην εταιρεία.

2.2. Κίνητρα για την πλασματική μείωση των κερδών

Όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενο σημείο της εργασίας, η διαχείριση των κερδών περιλαμβάνει και τη δημοσίευση πλασματικά μειωμένων κερδών. Τα κίνητρα που ωθούν την διοίκηση να υιοθετήσουν τέτοιες πρακτικές περιγράφονται παρακάτω.

2.2.1 Πολιτικές πιέσεις

Βάσει κάποιων ερευνών που έχουν διεξαχθεί (Jones 1991, Caham 1992, Caham 1997, Han and Wang 1998) έχει αποδειχτεί ότι οι εταιρείες προβαίνουν σε παραποίηση των οικονομικών καταστάσεων για να δημοσιεύσουν χαμηλότερα κέρδη σε περιόδους αυξημένης πολιτικής έκθεσης. Ωστόσο, το μεγαλύτερο ποσοστό των ερευνών αυτών έδειξε ότι όλες οι εταιρείες του δείγματος αντιμετωπίζουν τα ίδια πολιτικά κόστη. Ο Caham (1997) διαφοροποιείται ως προς το σημείο αυτό και θεωρεί ότι το επίπεδο του πολιτικού κόστους μπορεί να διαφέρει μεταξύ των εταιρειών οπότε και ο βαθμός της χειραγώγησης των κερδών αναμένεται να διαφέρει από εταιρεία σε εταιρεία.

Άλλες σχετικές έρευνες έχουν δείξει ότι η διαχείριση των κερδών χρησιμοποιείται ως μοχλός πίεσης για την μείωση της ευαισθησίας στην πολιτική πίεση (Patten 1992, Blacconiere and Patten 1994, Walden και Schwartz 1997). Ενδιαφέροντα είναι τα ευρήματα των ερευνών των Deegan και Rankin (1996) και Patten (2000, 2002) οι οποίες έδειξαν ότι οι εταιρείες διαμορφώνουν τα κέρδη τους με τέτοιο τρόπο ώστε να μειώνουν τον αρνητικό αντίκτυπο από τις επιπτώσεις της λειτουργίας τους στο περιβάλλον. Στο άρθρο των Hang και Wang (1998) γίνεται αναφορά στις πετρελαϊκές εταιρείες οι οποίες κατά τη διάρκεια του πολέμου στον Κόλπο χρησιμοποίησαν μεθόδους δημιουργικής λογιστικής προκειμένου να μειώσουν τα κέρδη τους και να αποφύγουν τις πολιτικές συνέπειες από τα υψηλότερα κέρδη που οφείλονταν στις αυξημένες λιανικές τιμές πετρελαίου.

2.2.2 Νομοθετικά κίνητρα

Η νομοθεσία που εφαρμόζεται σε εθνικό επίπεδο κάθε χώρας έχει ως σκοπό να ελέγχει την λειτουργία των εταιρειών και να επιβάλλει κυρώσεις για ενέργειες που παραβαίνουν τις νομικές διατάξεις. Το κίνητρο που εντοπίζουμε σε αυτές τις περιπτώσεις είναι η χειραγώγηση των κερδών έτσι ώστε να αποφευχθούν πιθανές νομικές κυρώσεις εξαιτίας παράνομων δραστηριοτήτων μιας εταιρείας ή ενός κλάδου. Η εμφάνιση υψηλού επιπέδου κερδών μπορεί να αποτελεί ένδειξη ύπαρξης μονοπωλίου ή ακόμα και παράνομων δραστηριοτήτων. Επιπλέον, αυξημένα κέρδη δείχνουν ότι η εταιρεία έχει τη δυνατότητα αποζημίωσης για καταστροφές που πιθανόν να προκάλεσε μόλυνση του περιβάλλοντος.

Ωστόσο, οι έρευνες που έχουν διενεργηθεί αναφορικά με τη συχνότητα της εμφάνισης της δημιουργικής λογιστικής που αποδίδεται σε νομοθετικούς λόγους, δεν δίνουν ξεκάθαρη ερμηνεία για το ζήτημα αυτό. Ένα ερώτημα που παραμένει αναπάντητο είναι αν τα νομοθετικά κίνητρα για διαχείριση των δημοσιευμένων κερδών επηρεάζουν μόνο ένα ποσοστό των εταιρειών που συμμετείχαν στις έρευνες ή επηρεάζει ένα ευρύτερο κομμάτι της οικονομίας.

2.2.3 Το μέγεθος της εταιρείας

Η διοίκηση των μεγάλων (πολυεθνικών) εταιρειών συχνά πιέζουν για ψήφιση λογιστικών πλαισίων που δίνουν την δυνατότητα για εφαρμογή δημιουργικής λογιστικής. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι μειωμένα κέρδη οδηγούν σε αύξηση των ταμειακών ροών καθώς επιτυγχάνεται μειωμένη φορολογία. Επιπλέον, χαμηλότερα κέρδη συνεπάγονται και

μείωση του πολιτικού κόστους. Αν υποθέσουμε ότι η κεφαλαιαγορά είναι αποτελεσματική, η αύξηση των ταμειακών ροών λόγω της μείωσης των φόρων και του πολιτικού κόστους θα προκαλέσει αύξηση της τιμής των μετοχών. Οι managers δεν αντιμετωπίζουν κάποια σοβαρή συνέπεια από τη δημοσίευση μειωμένων κερδών αφού το διοικητικό συμβούλιο προεξοφλεί κάθε μεταβολή στα κέρδη που σχετίζεται αποκλειστικά με αλλαγές στις λογιστικές μεθόδους. Όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενη ενότητα, οι managers επιδιώκουν την αύξηση της τιμής της μετοχής αφού πολλές φορές η αποζημίωση τους συνδέεται με την επίτευξη μιας κατώτατης τιμής-στόχου.

Στις περιπτώσεις μικρότερων εταιρειών, τα διευθυντικά στελέχη χειραγωγούν τις οικονομικές καταστάσεις για να προκαλέσουν πλασματική αύξηση των δημοσιευμένων κερδών προκειμένου να αυξηθεί η αμοιβή τους η οποία συνδέεται με τα κέρδη της επιχείρησης.

2.2.4 Διαπραγματεύσεις με τα εργατικά σωματεία

Πολλές έρευνες έχουν δείξει ότι οι managers υιοθετούν πρακτικές μείωσης των δημοσιευμένων κερδών σε μια προσωρινή βάση έτσι ώστε να αυξήσουν την διαπραγματευτική τους ικανότητα απέναντι στα εργατικά σωματεία και να καταφέρουν έστω και για μικρό χρονικό διάστημα «πάγωμα» των μισθών (De Angelo *et al.*, 1994).

2.3. Τρόποι – Τεχνικές Αλλοίωσης των οικονομικών καταστάσεων

2.3. Γενικά - List of Accounting Red Flags

Η λίστα με τις κόκκινες σημαίες (List of accounting Red Flags) έχει δοθεί από τον Rockwood σε δημοσίευσή του σε περιοδικό το 2002, προκειμένου οι επενδυτές να ενημερωθούν για τις πιο διαδεδομένες τεχνικές ωραιοποίησης των οικονομικών καταστάσεων. Επσημαίνει ως “κόκκινες σημαίες” τις εταιρίες που:

1. Πραγματοποιούν δραστηριότητες συγχώνευσης.
2. επιτυγχάνουν αποτελέσματα συνεχώς σε σχέση με το στόχο που είχαν θέσει αρχικώς.
3. που ακολουθούν τη στρατηγική του “μεγάλου λουτρού” (big bath).
4. που αυξάνουν το αποτέλεσμα κέρδος ανά μετοχή αλλά η συνολική απόδοση των εσόδων είναι σε καθοδική πορεία.
5. που δεν απαντούν με συντηρητικότητα στους κανόνες απόσβεσης των

- πάγιων στοιχείων του ενεργητικού.
6. που δαπανούν μεγάλα ποσά σε μισθούς της διοίκησης.
 7. που δηλώνουν στις καταστάσεις τους έσοδα προτού ολοκληρωθεί η διαδικασία αναγνώρισής τους.
 8. που γνωστοποιούν υπέρογκα κέρδη σε μία και μοναδική χρήση.
 9. που προβλέπουν μεγάλα ποσά σε αποζημιώσεις εξόδου από την εργασία για τους υπαλλήλους της (Rockwood, 2002).
- Οι πιο διαδεδομένες μέθοδοι αλλοίωσης των λογιστικών μεγεθών μπορούν να ομαδοποιηθούν στις εξής κατηγορίες :

2.4. Τεχνική “Cookie Jar Reserve”

Cookie jar reserve είναι μια λογιστική πρακτική που συνδέεται στενά με τη λογιστική των δεδουλευμένων. Η αρχή των δεδουλευμένων, η οποία έχει τις βάσεις της στα GAAP, ορίζει ότι η διοίκηση οφείλει να εκτιμά τις υποχρεώσεις που θα διακανονιστούν στο μέλλον σαν αποτέλεσμα γεγονότων και συναλλαγών του τρέχοντος οικονομικού έτους. Συνεπώς κάποια έσοδα και έξοδα θα καταστούν δεδουλευμένα σε μία χρήση μετά από υποκειμενική εκτίμηση. Η εκτίμηση της διοίκησης είναι αυτή, που εξυπηρετεί κάθε φορά τους σκοπούς της, κατά την οποία δύναται να χρησιμοποιεί γενναϊόδωρα αποθεματικά που δημιουργούνται σε καλές χρονιές για τις ζημίες που ενδέχεται να προκύψουν σε αντίξοα χρόνια. Η διοίκηση καταγράφει μια δαπάνη που δεν συνδέεται άμεσα με μια συγκεκριμένη λογιστική περίοδο όταν παρουσιάζει υψηλή κερδοφορία και κάνει πιθανή την καταγραφή λιγότερων εξόδων μελλοντικά. Αυτός ο χειρισμός δημιουργεί το αποθεματικό “cookie jar reserve” και παρατηρείται σε περιπτώσεις όπου εκτιμάται από τη διοίκηση το ύψος των:

- επισφαλών πελατών
- απαξίωση αποθεμάτων
- κόστος εγγυήσεων
- κόστος συντάξεων
- πωλήσεων και επιχορηγήσεων
- του δανεισμού ως αποτέλεσμα μακροπρόθεσμων συμβάσεων.

2.5. Τεχνική “Throw out a Problem Child”

Όταν τα κέρδη χαρακτηρίζονται από χαμηλές επιδόσεις μιας θυγατρικής και η ύφεση αυτή προβλέπεται να αυξηθεί σε μελλοντικές περιόδους, το «προβληματικό παιδί», δηλαδή η θυγατρική μπορεί να "αποβληθεί" για να απελευθερωθεί η μητρική από την έλξη της κακής επιρροής μέσα από μία από τις ακόλουθες τεχνικές:

2.5.1 Πώληση Της Θυγατρικής

Όταν μια θυγατρική εταιρεία πωλείται, το κέρδος ή ζημία καταγράφεται στην τρέχουσα κατάσταση λογαριασμού αποτελεσμάτων της περιόδου.

2.5.2 Δημιουργία Φορέα Ειδικού Σκοπού

Δημιουργία ενός φορέα ειδικού σκοπού (SPE) για χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία. Εναλλακτικά, η διοίκηση μπορεί να μεταβιβάσει χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία σε εταιρεία ειδικού σκοπού (SPE). Αυτά τα περιουσιακά στοιχεία θεωρείται ότι έχουν πωληθεί και αφαιρούνται από τον ισολογισμό, με την καταγραφή του μεταβιβάζοντα του κέρδους ή της ζημίας από την πώληση των περιουσιακών στοιχείων. Η οντότητα που δημιουργείται για τον ειδικό σκοπό (SPE) δεν ενοποιείται με τις οικονομικές καταστάσεις του μεταβιβάζοντος.

2.5.3 Απόσχιση Της Θυγατρικής (spin off)

Οι μετοχές της θυγατρικής μεταβιβάζονται στους υπάρχοντες μετόχους. Με την τεχνική αυτή μεταφέρονται τα αρνητικά αποτελέσματα του “προβληματικού παιδιού”, δηλαδή της θυγατρικής, στα χέρια των μετόχων. Τα κέρδη ή οι ζημίες απομακρύνονται από όλες τις οικονομικές καταστάσεις, σύμφωνα με τις γενικά παραδεκτές λογιστικές αρχές, καθώς τα αποτελέσματα της θυγατρικής δεν εμφανίζονται πλέον στις οικονομικές καταστάσεις της μητρικής.

2.6. Τεχνική “Big bet on the future”

Συνήθως όταν μια συγχώνευση πραγματοποιείται έχει προηγηθεί μεταξύ των εταιριών μια συμφωνία που αναμένεται να αποφέρει αύξηση στα τρέχοντα ή μελλοντικά αποτελέσματα. Έχει προηγηθεί δηλαδή ένα “μεγάλο στοίχημα στο μέλλον”. Το στοίχημα

αυτό θα φέρει τα επιθυμητά αποτελέσματα αν η τεχνική είναι σχεδιασμένη για να επιτύχει τα εξής :

- Διαγραφή στα έξοδα έρευνας και ανάπτυξης για τη συγχωνευμένη εταιρεία. Σύμφωνα με τις γενικώς αποδεκτές λογιστικές αρχές των GAAP μια εξαγορά πρέπει να αναφέρεται ως μία αγορά. Το γεγονός αυτό αφήνει πόρτες ανοικτές για τη διαχείριση των κερδών εφόσον με αυτόν τον τρόπο προστατεύονται τρέχοντα αλλά και μελλοντικά έσοδα.
- Ενσωμάτωση των αποτελεσμάτων της αποκτηθείσας με τα αποτελέσματα της μητρικής. Όταν η αποκτώσα ενοποιήσει τα κέρδη της με αυτά της αποκτηθείσας, καθώς είναι ευνοϊκή η συμφωνία της ενοποίησης, λαμβάνει αυτομάτως μία ώθηση στα κέρδη του τρέχοντος έτους.

2.7. Τεχνική "Flushing" Του Επενδυτικού Χαρτοφυλακίου

Είναι γνωστό πως οι εταιρίες αγοράζουν χρεόγραφα άλλων εταιριών με σκοπό την επένδυση ή για να πετύχουν κάποιου είδους στρατηγική συμφωνία. Οι επενδύσεις σε ποσοστό μικρότερο του 20% των μετοχών της άλλης εταιρείας θεωρούνται παθητικές επενδύσεις καθώς δεν υπάρχει υποχρέωση για συνένωση χρηματοοικονομικών καταστάσεων σύμφωνα με τα GAAP. Οι επενδύσεις αυτές κατατάσσονται σε δύο κατηγορίες.

- I. "Διαπραγματεύσιμα χρεόγραφα". Τα χρεόγραφα αυτά διαπραγματεύονται στο χρηματιστήριο και η οποιαδήποτε μεταβολή της αξίας τους, η οποία προκύπτει από αγορά ή πώληση, καταγράφεται στο λειτουργικό αποτέλεσμα ως κέρδος ή ζημιά.
- II. "Διαθέσιμα προς πώληση". Οποιαδήποτε αλλαγή στην αξία αγοράς κατά τη διάρκεια μιας διαχειριστικής περιόδου καταγράφεται σε κονδύλιο «άλλων μη λειτουργικών εσόδων ή εξόδων» στην τελευταία γραμμή του λογαριασμού αποτελέσματος και όχι στο λειτουργικό αποτέλεσμα. Όταν τα αξιόγραφα πωλούνται, οποιοδήποτε κέρδος ή ζημιά αναφέρεται στο λειτουργικό αποτέλεσμα.

Οι τεχνικές που χρησιμοποιούνται για τη διαχείριση του κέρδους σε αυτή την περίπτωση είναι οι εξής:

- πωλήσεις αξιόγραφων, των οποίων η αξία έχει μεταβληθεί θετικά. Το κέρδος από πώληση αξιόγραφων συμπεριλαμβάνεται στο λειτουργικό αποτέλεσμα.
- πωλήσεις αξιόγραφων, των οποίων η αξία έχει μεταβληθεί αρνητικά. Η ζημιά από την πώληση αξιόγραφων ομοίως με προηγουμένως καταγράφεται στο λειτουργικό αποτέλεσμα.

- Αλλαγή στην πολιτική διακράτησης αξιόγραφων χαρτοφυλακίου. Η διοίκηση έχει το δικαίωμα να αλλάζει τον προορισμό ενός αξιόγραφου ανάλογα με την πρόθεσή της. Έτσι ένα αξιόγραφο που ήταν προορισμένο για πώληση μπορεί να καταταχθεί στην κατηγορία των διαπραγματεύσιμων και το αντίστροφο.
- Διαγραφή απαξιωμένων χρεογράφων. Η πτώση της αξίας των αξιόγραφων ωθεί τη διοίκηση στην απόφαση διαγραφής τους. Αυτό συμβαίνει ανεξαρτήτως κατηγορίας στην οποία συμπεριλαμβάνονται.

2.8. Τεχνική Αλλαγής Στα GAAP

Είναι γνωστό πως οι διοικήσεις σπάνια επιλέγουν να μεταβάλλουν τις λογιστικές αρχές που έχουν υιοθετήσει. Η οποιαδήποτε μεγάλη αλλαγή στους τρόπους χειρισμού των οικονομικών μεγεθών είναι δυνατό να προκαλέσει αναταραχή στις τιμές των μετοχών για τις εισηγμένες στο χρηματιστήριο εταιρίες. Έτσι είναι προτιμότερο οι αλλαγές αυτές να γίνονται με προσεκτικό τρόπο ώστε η αγορά να μην τις αντιλαμβάνεται ως μείωση των κερδών. Περιπτώσεις όπου δύναται να αλλάξουν οι λογιστικές αρχές, χωρίς να επηρεαστούν αρνητικά οι τιμές των αξιόγραφων, αλλά και να δημιουργήσουν θετικές εντυπώσεις στους ενδιαφερόμενους επενδυτές, παραθέτονται παρακάτω:

- Εφαρμογή των νέων λογιστικών προτύπων εθελοντικά. Οι αλλαγές στα λογιστικά πρότυπα είναι συχνές καθώς νέες τεχνικές για την αντιμετώπιση των λογιστικών θεμάτων προβάλλονται κατά καιρούς από το Συμβούλιο Λογιστικών Προτύπων. Αυτές έρχονται να τροποποιήσουν τις προηγούμενες πρακτικές καθώς επιδιώκουν την καλύτερη απεικόνιση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων. Ωστόσο, ο νέος τρόπος αντιμετώπισης των λογιστικών γεγονότων δημιουργεί ευκαιρίες για χειραγώγηση των κερδών.
- Υιοθέτηση νέων εξελιγμένων κανόνων για την αναγνώριση εσόδων και εξόδων. Οι αλλαγές σε αυτή την κατεύθυνση αφορούν την μεταβολή των τρόπων αναγνώρισης των εσόδων και εξόδων με σκοπό την καλύτερη απεικόνιση της οικονομικής πραγματικότητας. Έτσι παρέχεται ευκαιρία για χειραγώγηση των αποτελεσμάτων με την εναλλαγή των τρόπων απόσβεσης των παγίων στοιχείων, την αποτίμηση των αποθεμάτων, τις αναπροσαρμογές στην εύλογη αξία των περιουσιακών στοιχείων του ενεργητικού.

Συγκεκριμένα η μέθοδος απόσβεσης που εφαρμόζεται σε περιουσιακό στοιχείο πρέπει να επανεξετάζεται τουλάχιστον στη λήξη κάθε οικονομικού έτους και, αν έχει υπάρξει σημαντική μεταβολή στο ρυθμό της αναμενόμενης ανάλωσης των μελλοντικών οικονομικών ωφελειών που ενσωματώνονται στο περιουσιακό στοιχείο, η μέθοδος πρέπει να τροποποιείται ώστε να αντικατοπτρίζει το νέο ρυθμό. Τέτοια μεταβολή δύναται να αντιμετωπίζεται λογιστικά ως μεταβολή της λογιστικής εκτίμησης σύμφωνα με το ΔΛΠ 8 «Λογιστικές Πολιτικές, Μεταβολές των Λογιστικών Εκτιμήσεων και Λάθη». Η επιχείρηση καλείται να επιλέξει ανάμεσα σε μεθόδους αποτίμησης των παγίων, να εκτιμήσει την ωφέλιμη ζωή των ενσώματων ακινητοποιήσεων καθώς και να δημιουργήσει αποθεματικά αναπροσαρμογής από την επανεκτίμηση της αξίας των περιουσιακών στοιχείων. Η διοίκηση έχει δικαίωμα να υπολογίσει διαφορετικά ποσοστά απόσβεσης, να υποτιμήσει στοιχεία της οικονομικής μονάδας, να διαγράψει πρόσφατα αποκτηθέντα μακροχρόνια λειτουργικά περιουσιακά στοιχεία καθώς και να αλλάξει την ιδιότητά τους. Συνεπώς, ανάλογα με την επιδίωξη της διοίκησης κάθε οικονομικής μονάδας, υπάρχει η δυνατότητα της παρουσίασης αυξημένων κερδών καθώς και η επιλογή παρουσίασης αυξημένης καθαρής θέσης.

2.9. Τεχνική Πώλησης Και Επανεκμίσθωσης (sale & leaseback)

Μια διαδεδομένη μορφή χρηματοδότησης, που εφαρμόζεται κυρίως στα ακίνητα είναι η μορφή «Πώλησης και επανεκμίσθωσης με Leasing». Στην περίπτωση αυτή, η επιχείρηση, που έχει ήδη ένα πάγιο στοιχείο στη κυριότητά της, (ιδιαίτερα για ακίνητα αποσβεσμένα ή σε πολύ μικρή αξία σε σχέση με την τρέχουσα εμπορική αξία τους) το πωλεί στην εταιρεία leasing, και στη συνέχεια το μισθώνει από την εταιρεία leasing. Ουσιαστικά κάνει πάντα χρήση του ακινήτου, με το τίμημα πώλησης χρηματοδοτεί τα μισθώματα προς την εταιρεία leasing, και επανακτά την κυριότητα στο τέλος της ανέκκλητης περιόδου, αφού θα έχει εξοφλήσει όλα τα μισθώματα που αντιστοιχούν στο καταβλημένο από την εταιρεία leasing κεφάλαιο-τίμημα, με τόκους, έξοδα και το σχετικό κέρδος της.

Τα GAAP δίνουν λεπτομερείς οδηγίες για το αν μια μίσθωση είναι χρηματοοικονομική (συμπίπτει με τη διατήρηση της ιδιοκτησίας) ή λειτουργική (ταυτόσημη με την ενοικίαση περιουσιακού στοιχείου). Αν πραγματοποιηθούν ζημιές από τη συναλλαγή

πώλησης, αναγνωρίζονται απευθείας στα βιβλία του πωλητή. Αντίθετα, αν πραγματοποιηθεί κέρδος, τα οποιαδήποτε κέρδη αποσβένονται σταδιακά κατά τη διάρκεια της ζωής του περιουσιακού στοιχείου, αν πρόκειται για χρηματοδοτική μίσθωση ή σε αναλογία με τις καταβολές του ενοικίου αν πρόκειται για λειτουργική μίσθωση.

Η πρακτική της πώλησης και επανεκμίσθωσης δημιουργεί χώρο για τη χειραγώγηση των αποτελεσμάτων καθώς προσφέρει ευκαιρία για την πραγματοποίηση κερδών ή ζημιών. Γίνεται επίσης κατανοητό πως πάγια στοιχεία του ενεργητικού που δεν υπόκεινται σε απόσβεση, όπως η γη, μετατρέπονται σε έξοδα τα οποία μειώνουν τα αποτελέσματα χρήσης.

2.10. Τεχνική Πρόωρης Αποπληρωμής Των Χρεών

Οι μακροπρόθεσμες οφειλές μιας εταιρείας απεικονίζονται στον ισολογισμό στην αναπόσβεστη λογιστική αξία. Τέτοιες οφειλές, όπως τα ομόλογα, είναι δυνατό να αποπληρωθούν νωρίτερα από την προσυμφωνημένη λήξη τους. Από το λογιστικό αυτό γεγονός πηγάζουν κέρδη ή ζημιές. Οι λογιστικές αρχές επιβάλλουν το αποτέλεσμα της αποπληρωμής να καταγραφεί ως έκτακτο στα αποτελέσματα χρήσης της εταιρείας. Η διοίκηση όμως μπορεί να επηρεάσει το αποτέλεσμα της χρήσης επιλέγοντας την περίοδο της οποίας τα κέρδη επιθυμεί να μεταβάλλει καθώς θα την επιλέξει για την αποπληρωμή του χρέους (Hand, 1989).

2.11. Τεχνική Χρήσης Παραγώγων

Παράγωγο προϊόν στα χρηματοοικονομικά ονομάζεται ένα συμβόλαιο, η αξία του οποίου εξαρτάται από την αξία κάποιου άλλου βασικότερου προϊόντος. Σε κάθε τέτοιο συμβόλαιο υπάρχουν δύο αντισυμβαλλόμενοι, ο αγοραστής και ο πωλητής. Πρόκειται δηλαδή για ένα αξιόγραφο του οποίου η αξία καθορίζεται από ένα άλλο εμπορεύσιμο προϊόν και δημιουργήθηκε για να εξυπηρετήσει την ανάγκη προστασίας από τον επιχειρηματικό κίνδυνο. Τέτοιοι επιχειρηματικοί κίνδυνοι περιλαμβάνουν:

- μεταβολές στα επιτόκια
- μεταβολές στις τιμές των αγαθών και στην τιμή του πετρελαίου
- αλλαγές στην συναλλαγματική ισοτιμία
- καιρικές συνθήκες

Τα πιο γνωστά παράγωγα προϊόντα είναι α) Τα Προθεσμιακά Συμβόλαια (Forward Contracts) β) τα Συμβόλαια Μελλοντικής Εκπλήρωσης (Future Contracts) γ) τα Δικαιώματα Προαίρεσης (options) δ) τα προϊόντα δανεισμού τίτλων και ανοιχτές πωλήσεις και ε) τα Swaps (Kieso *et al.*, 2001). Η αποτίμηση των χρηματοοικονομικών στοιχείων που κρατούνται για εμπορικούς σκοπούς γίνεται στην πραγματική αξία. Εξαιρέση αποτελούν τα παράγωγα που συνδέονται με την παράδοση συμμετοχικών τίτλων που δεν είναι εισηγμένα σε χρηματιστήριο και η πραγματική τους αξία δεν μπορεί να εκτιμηθεί αξιόπιστα. Στην περίπτωση αυτή, η αποτίμηση τους γίνεται στο κόστος.

Κέρδη και ζημιές που προκύπτουν από την επανεκτίμηση σε πραγματικές αξίες αλλά και από τις λοιπές συναλλαγές καταχωρούνται στα αποτελέσματα της χρήσης. Οι εταιρίες με σκοπό να μετριάσουν τις πιθανές ζημιές μιας αρχικής συναλλαγής αποφασίζουν να ανοίξουν μια νέα θέση προς την αντίθετη κατεύθυνση όπως για παράδειγμα η κατοχή χρημάτων σε ξένο νόμισμα ή κατοχή αξιόγραφων σε σταθερό επιτόκιο σε αντιπαράθεση με αξιόγραφο μεταβλητού επιτοκίου που έχει ήδη στη διάθεση της (Kieso *et al.*, 2001).

Η χρήση των παραγώγων είναι ένα εργαλείο που μετριάζει και αντισταθμίζει τον κίνδυνο. Τα παράγωγα προσφέρουν πολλές ευκαιρίες για διαχείριση κερδών όπως και αναμφισβήτητα παρέχουν προστασία του χαρτοφυλακίου από μία απρόβλεπτη πορεία της αγοράς.

2.12. Τεχνική “Shrink The Ship”

Η τεχνική αυτή συνίσταται στη μείωση των κυκλοφορούντων μετοχών με σκοπό την αύξηση του κέρδους ανά μετοχή. Οι εταιρίες επαναγοράζουν τις ίδιες μετοχές με αποτέλεσμα να μην είναι υποχρεωμένες να αναφέρουν κέρδος ή ζημία από τη συναλλαγή αυτή. Αν και η επαναγορά ιδίων μετοχών απαγορεύεται, μπορεί να συμβεί κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις. Αυτές είναι η μείωση του κεφαλαίου, η στήριξη της χρηματιστηριακής τιμής όταν η τρέχουσα τιμή είναι σημαντικά χαμηλότερη από αυτή που ορίζει η οικονομική κατάσταση της εταιρείας και η διανομή μετοχών στο προσωπικό της εταιρείας. Η χειραγώγηση των κερδών προκύπτει ως αποτέλεσμα της βελτιωμένης εικόνας της απόδοσης των κερδών ανά μετοχή (earnings per share).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ

3.1. Ιστορική ανασκόπηση – Κύρια όργανα κατάρτισης διεθνών λογιστικών προτύπων

Η Επιτροπή Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (International Accounting Standards Committee – ASC) ιδρύθηκε στις 29 Ιουνίου 1973 στο Λονδίνο, ως αποτέλεσμα μιας συμφωνίας 16 Λογιστικών Σωμάτων εννέα χωρών, της Αυστραλίας, του Καναδά, της Γαλλίας, της Γερμανίας, της Ιαπωνίας, του Μεξικού, της Ολλανδίας, του Ηνωμένου Βασιλείου της Ιρλανδίας και των ΗΠΑ. Η αρχική αυτή συμφωνία αναθεωρήθηκε το Νοέμβριο του 1982, οπότε υπεγράφη και το αναθεωρημένο καταστατικό της IASC. (Πρωτοψάλτης και Βρουστούρης, 2002; Σακέλλης, 2002). Τον Μάρτιο του 2001, συστάθηκε ως μη κερδοσκοπικός οργανισμός το International Accounting Standards Committee Foundation (IASCF) με έδρα την πολιτεία Delaware των ΗΠΑ. Ο οργανισμός αυτός αποτελεί την μητρική οντότητα του International Accounting Standards Board, της ανεξάρτητης αρχής που έχει την ευθύνη και την έκδοση Λογιστικών Προτύπων. Στις 1 Απριλίου 2001, η IASC μετονομάστηκε σε International Accounting Standards Board (IASB), για εναρμόνιση της επωνυμίας της με την επωνυμία της αντίστοιχης αμερικάνικης οργάνωσης Financial Accounting Standards Board (FASB). Αυτό ήταν και το αποκορύφωμα της αναδιοργάνωσης που βασίστηκε στις προτάσεις της μελέτης που είχε ως τίτλο “Προτάσεις για τη Δόμηση της IASC στο μέλλον”. (Σακέλλης, 2002; Grant Thornton, 2006). Το IASC Foundation είναι ένας ανεξάρτητος οργανισμός που έχει ως κύρια σώματα τους Επιτρόπους (Trustees) και το IASB, όπως επίσης το Συμβουλευτικό Συμβούλιο Προτύπων και την Μόνιμη Επιτροπή Διερμηνειών (Standing Interpretations Committee – SIC) – η οποία πλέον ονομάζεται International Financial Reporting Interpretation Committee – IFRIC.

3.1.1 Επίτροποι (Trustees)

Οι Επίτροποι είναι 19 μέλη από διάφορες χώρες και με διαφορετικό επαγγελματικό και λειτουργικό υπόβαθρο, οι οποίοι έχουν ως αρμοδιότητες:

- Να διορίζουν τα μέλη του Συμβουλίου, της Μόνιμης Επιτροπής Διερμηνειών και του Συμβουλευτικού Συμβουλίου Προτύπων,
- Να καταγράφουν την αποτελεσματικότητα του Συμβουλίου,
- Να εγκρίνουν τον προϋπολογισμό

- Να τροποποιούν το καταστατικό
(Πρωτοψάλτης και Βρουστούρης, 2002; Σακέλλης, 2002)

3.1.2 Συμβούλιο (IASB)

Αποτελείται από 14 μέλη και έχει την αποκλειστική ευθύνη για την κατάρτιση και την έκδοση των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης). Το κριτήριο της επιλογής των μελών είναι η δημιουργία μιας ομάδας που θα συνδυάζει τις τεχνικές ικανότητες, την εμπειρία σε θέματα διεθνών αγορών και επιχειρήσεων και την ευρύτερη γνώση των συνθηκών που επικρατούν στις αγορές, με σκοπό τη συνεισφορά στην ανάπτυξη Διεθνών Λογιστικών Προτύπων υψηλής ποιότητας (Grant Thornton, 2006).

3.1.3 Συμβουλευτικό Συμβούλιο Προτύπων (SAC)

Αποτελείται από 30 μέλη, τα οποία προέρχονται από διαφορετικές γεωγραφικές περιοχές και επαγγελματικούς χώρους και διορίζονται για τρία έτη, και έχει ως σκοπό την παροχή συμβουλών προς το IASB σχετικά με τα τρέχοντα έργα και την πληροφόρηση του IASB για τις επιπτώσεις των προτεινόμενων Προτύπων στους χρήστες αυτών. Για την επίτευξη αυτών των σκοπών προβλέπονται ανά έτος τρεις τακτικές συνεδριάσεις με το IASB (Grant Thornton, 2006).

3.1.4 Μόνιμη Επιτροπή Διερμηνειών (SIC – IFRIC)

Αποτελείται από 12 μέλη με θητεία επίσης τρία έτη. Η επιτροπή συνεδριάζει όταν αυτό απαιτείται και η βασική της αρμοδιότητα είναι η ερμηνεία των Προτύπων και η έγκαιρη παροχή οδηγιών σχετικά με θέματα που δεν αναλύονται επαρκώς στα εκδοθέντα Πρότυπα (Grant Thornton, 2006).

3.2. Σκοποί και υποχρεώσεις της IASC – Περιεχόμενο οικονομικών καταστάσεων

3.2.1 Σκοποί της IASC

Οι σκοποί της IASC σύμφωνα με το καταστατικό της, είναι:

- Να διαμορφώνει και να δημοσιεύει στο ευρύτερο κοινό Λογιστικά Πρότυπα με βάση τα οποία θα συντάσσονται και θα παρουσιάζονται οι καταστάσεις, να προωθεί την παγκόσμια αποδοχή και τήρησή του.
- Να εργάζεται γενικά για την βελτίωση και την εναρμόνιση των κανόνων, των Λογιστικών Προτύπων και των διαδικασιών που σχετίζονται με την παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων (Πρωτοψάλτης και Βρουστούρης, 2002; Σακέλλης, 2002; Καββαδίας, 2003).

3.2.2 Υποχρεώσεις της IASC

Τα μέλη της IASC είναι υποχρεωμένα να υποστηρίζουν το έργο της και οφείλουν:

- 1) Να δημοσιεύουν στις χώρες τους τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα (ή τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης), τα οποία γίνονται αποδεκτά για δημοσίευση από το IASB.
- 2) Να εξασφαλίζουν ότι οι δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις συμμορφώνονται από κάθε ουσιώδη άποψη με τα ΔΛΠ (ή τα ΔΠΧΠ) και να γνωστοποιούν το γεγονός της συμμόρφωσης αυτής.
- 3) Να πείθουν τις Κυβερνήσεις και τα όργανα της λογιστικής τυποποίησης για το ότι οι δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις συμμορφώνονται με τα Πρότυπα από κάθε ουσιώδη άποψη.
- 4) Να πείθουν τις αρχές που ελέγχουν τα χρηματιστήρια αξιών και την εμπορική και βιομηχανική κοινότητα, ότι οι δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις πρέπει να συμμορφώνονται προς τα Πρότυπα από κάθε ουσιώδη άποψη και να γνωστοποιούν το γεγονός της συμμόρφωσης.
- 5) Να εξασφαλίζουν ότι οι ελεγκτές είναι ικανοποιημένοι για το ότι οι οικονομικές καταστάσεις συμμορφώνονται με τα Πρότυπα από κάθε ουσιώδη άποψη.
- 6) Να ενθαρρύνουν την αποδοχή και την τήρηση των Προτύπων διεθνώς (Σακέλλης, 2002).

3.2.3 Περιεχόμενο Οικονομικών Καταστάσεων

Με τον όρο οικονομικές καταστάσεις νοούνται οι ακόλουθες καταστάσεις:

- Ισολογισμός
- Κατάσταση αποτελεσμάτων Χρήσεως
- Κατάσταση μεταβολών Καθαρής Θέσης
- Κατάσταση Ταμειακών Ροών
- Επεξηγηματικές Σημειώσεις (Προσάρτημα)

Οι οικονομικές καταστάσεις δημοσιεύονται μία φορά το χρόνο και αποτελούν το αντικείμενο έκθεσης ενός ελεγκτή. Τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα (ή τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης) εφαρμόζονται σε τέτοιες οικονομικές καταστάσεις κάθε είδους επιχείρησης εμπορικής ή βιομηχανικής. Η διοίκηση μιας επιχείρησης μπορεί να καταρτίζει οικονομικές καταστάσεις για δική της χρήση, με διαφορετικούς τρόπους, οι οποίοι αρμόζουν καλύτερα στους εσωτερικούς σκοπούς της. Μόνο όταν οι οικονομικές καταστάσεις εκδίδονται για άλλα πρόσωπα, όπως οι μέτοχοι, οι πιστωτές, οι εργαζόμενοι και το ευρύτερο κοινό, οι καταστάσεις πρέπει να ανταποκρίνονται στα ΔΛΠ. Η ευθύνη για την κατάρτιση των οικονομικών καταστάσεων και για τις κατάλληλες γνωστοποιήσεις ανήκει στη διοίκηση της επιχείρησης. Η ευθύνη του ελεγκτή είναι να σχηματίσει γνώμη για τις οικονομικές καταστάσεις και να την εκθέσει (Πρωτοψάλτης και Βρουστούρη, 2002; Σακέλλης, 2002; Καββαδίας, 2003).

3.3. Γενικά Περί Διεθνών Λογιστικών Προτύπων

3.3.1 Διεθνή και Τοπικά Λογιστικά Πρότυπα

Η νομοθεσία κάθε χώρας ρυθμίζει την δημοσίευση των οικονομικών καταστάσεων. Η νομοθεσία αυτή περιλαμβάνει τα Λογιστικά Πρότυπα που έχουν δημοσιευθεί από τα διοικητικά όργανα ή και τα επαγγελματικά λογιστικά σώματα στις αντίστοιχες χώρες.

Πριν από την ίδρυση της IASC υπήρχαν συχνά διαφορές τύπου και περιεχομένου μεταξύ των δημοσιευμένων Λογιστικών Προτύπων των περισσότερων χωρών. Η IASC λαμβάνει γνώση των σχεδίων ή των Λογιστικών Προτύπων, τα οποία έχουν ήδη εκδοθεί για κάθε θέμα και υπό το φως μιας τέτοιας γνώσης δημιουργεί ένα ΔΛΠ για παγκόσμια αποδοχή. Ένα από τα αντικείμενα της IASC είναι να εναρμονίσει, όσο είναι δυνατόν, τα διαφορετικά Λογιστικά Πρότυπα και τις λογιστικές μεθόδους των διαφόρων χωρών. Για την επίτευξη αυτού του σκοπού της προσαρμογής των υπαρχόντων προτύπων και να διατυπώσει ΔΛΠ σε

νέα θέματα, η IASC επικεντρώνεται στα ουσιώδη. Για το λόγο αυτό προσπαθεί να μη γίνουν τα ΔΛΠ τόσο περίπλοκα, ώστε να είναι δυνατό να εφαρμοστούν σε παγκόσμια κλίμακα. Τα ΔΛΠ που εκδίδονται από την IASC αναθεωρούνται συνεχώς, για να εναρμονίζονται με την τρέχουσα πραγματικότητα. Τα ΔΛΠ που δημοσιεύονται από την IASC δεν υπερισχύουν των τοπικών προτύπων, δηλαδή των εγχώριων λογιστικών προτύπων της συγκεκριμένης χώρας, τα οποία αναφέρονται στην έκδοση των οικονομικών καταστάσεων. Οι υποχρεώσεις των μελών της IASC επικεντρώνονται στη γνωστοποίηση της εφαρμογής των ΔΛΠ από κάθε ουσιώδη άποψη στις περιπτώσεις που τα ΔΛΠ εφαρμόζονται. Όπου εγχώρια λογιστικά πρότυπα απαιτούν παρέκκλιση από τα ΔΛΠ, τα τοπικά μέλη της IASC πρέπει να προσπαθήσουν να πείσουν τις αρμόδιες αρχές για τα πλεονεκτήματα της εναρμόνισης με τα ΔΛΠ (Σακέλλης, 2002).

3.3.2 Πεδίο Εφαρμογής των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων

Τα ΔΛΠ μπορούν να εφαρμοστούν σχεδόν από το σύνολο των επιχειρήσεων. Παρά το γεγονός ότι έχουν σχεδιαστεί και αναφέρονται κυρίως σε συναλλαγές κερδοσκοπικών επιχειρήσεων, ωστόσο μπορούν να αποτελέσουν μία βάση αναφοράς και για επιχειρήσεις μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα.

Τα ΔΛΠ επιτυγχάνουν τους στόχους τους, κυρίως μέσω της ανάπτυξης, της δημοσίευσης και της εφαρμογής τους σε γενικού σκοπού οικονομικές καταστάσεις και λοιπές χρηματοοικονομικές αναφορές. Οι γενικού σκοπού οικονομικές καταστάσεις, απευθύνονται σε πολλούς χρήστες με διαφορετικές ανάγκες και απαιτήσεις πληροφόρησης (π.χ. μέτοχοι, πιστωτές, εποπτικές αρχές, εργαζόμενοι, επενδυτές). Από την άλλη, οι λοιπές χρηματοοικονομικές αναφορές περιέχουν πληροφορίες που παρέχονται εκτός των οικονομικών καταστάσεων γενικού σκοπού και στόχος τους είναι να υποβοηθήσουν τους χρήστες να κατανοήσουν μία πλήρη σειρά οικονομικών καταστάσεων και να βελτιώσουν την ικανότητά τους να προβαίνουν σε αποδοτικές οικονομικές αποφάσεις.

Τα ΔΛΠ επικεντρώνονται στην αντιμετώπιση ουσιωδών θεμάτων και δεν αποσκοπούν στη ρύθμιση επουσιωδών θεμάτων. Πρέπει να εφαρμόζονται στο σύνολό τους και κάθε περιορισμός στην εφαρμογή ενός συγκεκριμένου προτύπου επιτρέπεται μόνο αν η δυνατότητα αυτή αναφέρεται στο δημοσιευμένο κείμενο του προτύπου. Ένα πρόβλημα που υπάρχει για τους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων είναι ότι τα ΔΛΠ, όπως αυτά έχουν διαμορφωθεί μέχρι στιγμής, επιτρέπουν σε κάποιες περιπτώσεις την επιλογή μεταξύ δύο χειρισμών για την απεικόνιση ορισμένων γεγονότων. Σε βάθος χρόνου, στόχος των ΔΛΠ

είναι ο περιορισμός της επιλογής μεταξύ των δύο χειρισμών και η καθιέρωση μίας ενιαίας λογιστικής απεικόνισης, έτσι ώστε παρόμοιες συναλλαγές και γεγονότα να απεικονίζονται με παρόμοιο τρόπο, ενώ ανόμοιες συναλλαγές και γεγονότα να απεικονίζονται με διαφορετικό τρόπο.

Τέλος, η εφαρμογή κάθε προτύπου αρχίζει από την ρητά καθοριζόμενη ημερομηνία στο πρότυπο και δεν έχει αναδρομική ισχύ, εκτός εάν στο πρότυπο αναφέρεται το αντίθετο (Σακέλλης, 2002; Καββαδίας, 2003; Grant Thornton, 2006).

3.4. Διαδικασίες Κατάρτισης και Έκδοσης των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων

Ένα ΔΛΠ είναι το τελικό προϊόν μιας σύνθετης και χρονοβόρας προσπάθειας, η οποία διεξάγεται, με συνεργασία ακαδημαϊκών και εκπροσώπων της πράξης, σε διεθνές επίπεδο. Τα αποτελέσματα αυτής της προσπάθειας είναι αφενός το επιστημονικό κύρος που προσδίδεται στα ΔΛΠ και αφετέρου η δυνατότητα εφαρμογής τους διεθνώς. Περιληπτικά η διαδικασία έκδοσης των ΔΛΠ έχει ως εξής:

- Οι Κατευθυντήριες Επιτροπές επιλέγουν διάφορα σημαντικά θέματα, τα οποία υποβάλλονται σε λεπτομερειακή μελέτη. Αποτέλεσμα αυτής της μελέτης και αφού ληφθούν υπόψη και οι απόψεις του Συμβουλευτικού Συμβουλίου Προτύπων, είναι η έκδοση ενός Σχεδίου ανά θέμα.
- Τα Σχέδια υποβάλλονται στο Συμβούλιο (IASB) προς έγκριση και πρέπει κάθε Σχέδιο να γίνει δεκτό από τα $\frac{2}{3}$ των μελών του Συμβουλίου. Παράλληλα, ζητείται και η γνώμη του Συμβουλευτικού Συμβουλίου Προτύπων.
- Τα Σχέδια που εγκρίνονται από το Συμβούλιο διαβιβάζονται στα ενδιαφερόμενα μέρη (Λογιστικά Σώματα, Χρηματιστηριακές Αρχές, κρατικά όργανα κ.α.) και στα οποία διατίθεται αρκετός χρόνος για μελέτη και σχολιασμό.
- Τα σχόλια και οι προτάσεις των ανωτέρω ενδιαφερομένων επί του σχεδίου λαμβάνονται από το Συμβούλιο και, όπου κρίνεται απαραίτητο, το Σχέδιο τροποποιείται.
- Το τροποποιημένο σχέδιο πρέπει να εγκριθεί από τα $\frac{3}{4}$ των μελών του Συμβουλίου, ώστε να οριστικοποιηθεί και να λάβει την μορφή του Λογιστικού Προτύπου.
- Σε κάποιο στάδιο της ανωτέρω διαδικασίας, το IASB μπορεί να αποφασίσει ότι για την προώθηση της συζήτησης ενός θέματος ή για την παροχή επαρκούς

χρόνου για τη διατύπωση απόψεων, πρέπει να εκδοθεί ένα έγγραφο συζήτησης. Ένα τέτοιο έγγραφο προϋποθέτει αποδοχή από την απλή πλειοψηφία του IASB.

- Το Λογιστικό Πρότυπο αρχίζει να εφαρμόζεται από την ημερομηνία που αναφέρεται σ' αυτό.
- Στις παραπάνω ψηφοφορίες κάθε χώρα αντιπροσωπεύεται στο Συμβούλιο με μία ψήφο (Πρωτοβάλτης και Βρουστούρης, 2002; Σακέλλης, 2002; Καββαδίας, 2003).

3.5. Εφαρμογή, δυσχέρειες και χρησιμότητα

Η εμπιστοσύνη της κεφαλαιαγοράς στην ποιότητα της λογιστικής πληροφόρησης και τη διοίκηση των επιχειρήσεων είναι υψίστης σημασίας για την πρόοδο της οικονομίας. Η δημιουργία και εφαρμογή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (ΔΛΠ) είναι ένα σημαντικό βήμα προς την παροχή αξιόπιστης και διεθνώς συγκρίσιμης λογιστικής πληροφόρησης.

Τα ΔΛΠ οφείλουν: α) να δημιουργούν ένα ουσιαστικό και ασφαλές πλαίσιο για την παροχή έγκυρης και υψηλής ποιότητας λογιστικής πληροφόρησης, β) να προωθούν τη διαφάνεια και την αξιοπιστία στην αποτύπωση στις λογιστικές καταστάσεις της χρηματοοικονομικής κατάστασης και απόδοσης μιας επιχείρησης, της έκθεσής της στους διάφορους χρηματοοικονομικούς κινδύνους και των πολιτικών που ακολουθεί για τη διαχείρισή τους, γ) να διευκολύνουν και να μην περιορίζουν την αποτελεσματική επίβλεψη και τον έλεγχο των λογιστικών πρακτικών των επιχειρήσεων, δ) να είναι επίκαιρα, εύχρηστα και λειτουργικά, ε) να προσεγγίζουν με συνέπεια και επίγνωση τα διάφορα λογιστικά γεγονότα και ζητήματα που ανακύπτουν, στ) να παρέχουν ακριβείς και συγκεκριμένες οδηγίες ως προς την εφαρμογή τους ώστε να μην υπάρχει περιθώριο για ηθελημένα ή αθέλητα λάθη ή παρανοήσεις, ζ) όπου επιτρέπεται η χρησιμοποίηση περισσότερων της μιας εναλλακτικών πολιτικών για συγκεκριμένα λογιστικά γεγονότα, να λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα ώστε να αποφεύγονται περιπτώσεις παραπληροφόρησης ή αποπροσανατολισμού των επενδυτών, και η) να είναι κατάλληλα για εφαρμογή όχι μόνο για τις αναπτυγμένες, αλλά και για τις αναπτυσσόμενες αγορές κεφαλαίου και οικονομίες.

Τα ΔΛΠ επηρεάζουν τον τρόπο με τον οποίο τα λογιστικά μεγέθη και οι διάφοροι χρηματοοικονομικοί κίνδυνοι αποτιμώνται και λογίζονται, καθώς και τον τρόπο με τον οποίο γίνονται αντικείμενο διαχείρισης και ελέγχου. Συνεπώς, η χρήση λογιστικών προτύπων και συστημάτων, που προάγουν την παροχή αξιόπιστης πληροφόρησης, διευκολύνει τη δημιουργία χρηματοοικονομικής πειθαρχίας, περιορίζει το ενδεχόμενο παραποίησης της

χρηματοοικονομικής εικόνας των επιχειρήσεων και ενισχύει την εμπιστοσύνη της αγοράς στο χρηματοοικονομικό και εποπτικό σύστημα. Αντιθέτως, ανεπαρκής και ελλιπής πληροφόρηση μπορεί να καταλήξει σε αστάθεια και αβεβαιότητα στην αγορά κεφαλαίων. Η αποτελεσματικότητα της κεφαλαιαγοράς, καθώς και η ουσιαστική επικοινωνία μεταξύ επιχειρήσεων και μετόχων, δανειστών και επενδυτικού κοινού βασίζονται κατά πολύ στην ποιότητα και το περιεχόμενο των λογιστικών προτύπων. Σε χώρες όπου τα εγχώρια λογιστικά πρότυπα αδυνατούν να οδηγήσουν στη δημιουργία αξιόπιστων και συγκρίσιμων λογιστικών καταστάσεων, και το συνολικό κόστος ελέγχου και εποπτείας της λειτουργίας των επιχειρήσεων και της κεφαλαιαγοράς είναι ως εκ τούτου υψηλό, η χρησιμοποίηση των ΔΛΠ μπορεί να λειτουργήσει καταλυτικά και να ενισχύσει σημαντικά το έργο των εποπτικών αρχών. Είναι λοιπόν απαραίτητο τα ΔΛΠ να εξελίσσονται έτσι ώστε να μπορούν να ανταποκρίνονται στις διαρκώς μεταβαλλόμενες ανάγκες των επιχειρήσεων και της κεφαλαιαγοράς. Επομένως, τα ΔΛΠ οφείλουν να αναφέρονται, όχι μόνο στην προετοιμασία και την παρουσίαση των λογιστικών καταστάσεων, αλλά και στην ευρύτερη παρακολούθηση και ρύθμιση της λειτουργίας της αγοράς κεφαλαίων και της συμπεριφοράς των λογιστικών μονάδων.

3.6. Εφαρμογή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων στην Ευρώπη

Η θέση της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) είναι κατά κάποιο τρόπο διαφορετική από αυτήν της IASC. Ο κυρίαρχος στόχος της Ε.Ε. είναι η δημιουργία μία κοινής οικονομικής αγοράς, η οποία θα επιτρέψει την ελεύθερη διακίνηση κεφαλαίου, εργατικού δυναμικού και δραστηριοτήτων ανάμεσα στα κράτη-μέλη. Ωστόσο, και οι κυβερνήσεις των χωρών της Ε.Ε. μέσω των Οδηγιών και το λογιστικό επάγγελμα μέσω της IASC, ισχυρίζονται ότι αναζητούν την εναρμόνιση των λογιστικών πρακτικών. Η Ε.Ε. επηρεάζει την χρηματοοικονομική έκθεση μέσω των Οδηγιών. Αν και οι Οδηγίες της Ε.Ε. δεν είναι πρότυπα και οι αποκλίσεις στην διερμηνεία αυτών έχουν περιορίσει το επίπεδο της εναρμόνισης, έχουν τουλάχιστον βελτιώσει το επίπεδο συγκρισιμότητας των οικονομικών καταστάσεων (Lew Jei-Fang, 2005).

Στην πραγματικότητα, η Ε.Ε. και πολλές μεμονωμένες χώρες και επιχειρήσεις βασίζονται στα πρότυπα που αναπτύχθηκαν από το IASB. Τον Ιούνιο του 2000, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε όλες οι εισηγμένες επιχειρήσεις στην Ε.Ε. των 15 κρατών-μελών – τότε – να παρουσιάζουν τις οικονομικές τους καταστάσεις σύμφωνα με τα ΔΛΠ, αντί των ποικίλων εθνικών προτύπων, από την 1 Ιανουαρίου 2005. Στα κράτη-μέλη δόθηκε, επίσης, η δυνατότητα να εφαρμόσουν τις απαιτήσεις των ΔΛΠ και σε ένα ευρύτερο φάσμα

επιχειρήσεων, εάν το ήθελαν. Παράλληλα, αυτός ο κανονισμός απαιτήθηκε όχι μόνο από τα πλήρη μέλη της Ε.Ε. αλλά και από μέλη του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (π.χ. Νορβηγία). Αυτό έδωσε επιπλέον ώθηση για την υιοθέτηση των ΔΛΠ στην Ευρώπη.

Τα ΔΛΠ είχαν ήδη υιοθετηθεί, προ του 2005, από πολλές μεγάλες πολυεθνικές εισηγμένες εταιρίες χωρών όπως η Γερμανία και η Ελβετία, οι οποίες επέτρεπαν τα Διεθνή Πρότυπα ως εναλλακτικά στα τοπικά πρότυπα, και διάφορες μεταβατικές οικονομίες της Ανατολικής Ευρώπης, οι οποίες δεν είχαν θεσπίσει εθνικά πρότυπα, είτε υιοθετούσαν, είτε επέτρεπαν την χρήση των ΔΛΠ. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι η Ρωσία από 1 Ιανουαρίου 2004 αποφάσισε να απαιτήσει την υιοθέτηση των ΔΛΠ από τις εισηγμένες εταιρίες (Whittington, 2005). Η κίνηση αυτή της Ε.Ε. για την υιοθέτηση των ΔΛΠ ώθησε και άλλες χώρες, ιδιαίτερα εκείνες που συναλλάσσονται κατά πολύ με την Ε.Ε., να επιταχύνουν την υιοθέτηση των ΔΛΠ. Παραδείγματα τέτοιων χωρών είναι η Αυστραλία, η οποία αποφάσισε την υιοθέτηση των ΔΛΠ για τους υποχρεωτικούς λογαριασμούς όλων των εγχώριων εταιριών από το 2005, και η Νέα Ζηλανδία δήλωσε ότι θα ακολουθήσει το 2007. Σε μία έρευνα σε 59 χώρες η Street (2003) έδειξε ότι οι 56 έχουν είτε υιοθετήσει, είτε σκοπεύουν να υιοθετήσουν, είτε σκοπεύουν να συγκλίνουν με τα ΔΛΠ και τα ΔΠΧΠ. Σε μία άλλη ευρύτερη έρευνα της Deloitte and Touche (2003) βρέθηκε ότι περισσότερες από 90 χώρες θα απαιτήσουν ή θα επιτρέψουν τα ΔΛΠ και τα ΔΠΧΠ για τις εισηγμένες εταιρίες από το 2005.

3.7. Εφαρμογή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων στην Ελλάδα

3.7.1 Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο

Επί τριάντα και πλέον χρόνια η Ελλάδα αγωνιζόταν να αποκτήσει το δικό της Γενικό Λογιστικό Σχέδιο. Το 1980 με το Ν. 1041/1980 και το Π.Δ. 1123/1980, η χώρα απέκτησε ένα σύγχρονο και πρωτοποριακό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο, το οποίο τέθηκε σε προαιρετική εφαρμογή το 1981 και σε υποχρεωτική εφαρμογή από 1 Ιανουαρίου 1991 για τις εμπορικές εταιρίες και παροχής υπηρεσιών και από 1 Ιανουαρίου 1992 για τις βιομηχανικές και ξενοδοχειακές εταιρίες που ελέγχονται υποχρεωτικά από Ορκωτούς Ελεγκτές Λογιστές (άρθρο 7, παρ. 1 του Ν. 1882/1990). Αργότερα, η υποχρέωση τήρησης του Ελληνικού Γενικού Λογιστικού Σχεδίου (Ε.Γ.Λ.Σ.) ελεγκτάθηκε σε όλες τις επιχειρήσεις που τηρούν βιβλία τρίτης κατηγορίας του ΚΒΣ (άρθρο 7, παρ. 2 του Π.Δ. 186/1992). Παράλληλα, εκπονήθηκαν και τέθηκαν σε υποχρεωτική εφαρμογή τα Κλαδικά Λογιστικά Σχέδια: των

Ασφαλιστικών Επιχειρήσεων (Π.Δ. 148/1984), των Τραπεζών (Π.Δ. 384/1992), των Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης (Π.Δ. 80/1997), των ΝΠΔΔ (Π.Δ. 205/1998), των Δήμων και Κοινοτήτων (Π.Δ. 315/1999) και των Δημοσίων Μονάδων Υγείας (Π.Δ. 146/2003), ώστε να επιτευχθεί η λογιστική τυποποίηση σε εθνική κλίμακα και να αποκτηθεί μία κοινή λογιστική γλώσσα συνεννόησης μεταξύ Κράτους και φορολογουμένων, καθώς και οικονομικών μονάδων και των επαγγελματικών τους οργανώσεων.

Το Ε.Γ.Α.Σ. βοήθησε στη μηχανογράφηση των οικονομικών μονάδων, ελαχιστοποίησε το λογιστικό κόστος και συνέβαλε αποτελεσματικά στην ορθολογική διαχείριση και ανάπτυξή τους και δίνει αξιόπιστα στοιχεία συγκρίσιμα διαχρονικά και διακλαδικά, κατάλληλα για την κατάρτιση δεικτών της οικονομίας, στους οποίους βασίζονται κρίσιμες για την χώρα αποφάσεις. Γι' αυτό η καθιέρωση του Ε.Γ.Α.Σ. χαρακτηρίστηκε ως λογιστική επανάσταση, η οποία απέφερε στις οικονομικές μονάδες και στην οικονομία της Ελλάδας καρπούς. Το Ε.Γ.Α.Σ., ακόμη και μετά την επιβολή των ΔΛΠ, πρέπει να εξακολουθήσει να αποτελεί τη βάση της λογιστικής στην Ελλάδα από τις επιχειρήσεις που καλούνται να δημοσιεύουν οικονομικές καταστάσεις σύμφωνες με τα ΔΛΠ (Σακέλλης, 2005).

3.7.2 Τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα στην Ελλάδα

Τα ΔΛΠ ήρθαν στην Ελλάδα το 1974 από το Σώμα Ορκωτών Λογιστών (Σ.Ο.Λ.), το οποίο υπήρξε μέλος της IASC σχεδόν από την ίδρυσή της. Το Σ.Ο.Λ. άρχισε να μεταφράζει, να εκδίδει και να διανέμει στον Επιστημονικό κόσμο και στις επιχειρήσεις τα ΔΛΠ, πριν από σχεδόν 25 χρόνια. Το Σώμα Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών που διαδέχθηκε το Σ.Ο.Λ. το 1993, συνέχισε την προσπάθεια αυτή, ώστε σήμερα να έχουν εκδοθεί στην Ελληνική γλώσσα όλα τα σε ισχύ ΔΛΠ και οι 24 Διερμηνείες αυτών.

Από το 1974 και μέχρι πρόσφατα υπήρξε σχεδόν πλήρης σιωπή για τα ΔΛΠ, παρά τις προσπάθειες των μελών του Σ.Ο.Λ. μέσω των διαφόρων Επιτροπών και ομάδων εργασίας που συμμετείχαν, για την υιοθέτησή τους. Δεν πρέπει, όμως, να αγνοηθούν τα εμπόδια που υπήρξαν ή και που υπάρχουν ακόμη.

Η Ελλάδα έχει νομοθετήσει τα δικά της Λογιστικά Πρότυπα, όπως και κάθε χώρα μπορεί να το πράξει, τα οποία, όμως, έχουν προσαρμοστεί προς τις απαιτήσεις της Ευρωπαϊκής Κοινοτικής νομοθεσίας, όντας η Ελλάδα κράτος-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Ε.Ε. έχει εκδώσει Λογιστικές Οδηγίες, οι οποίες έχουν ενσωματωθεί στην

ελληνική εμπορική νομοθεσία και στην νομοθετημένη λογιστική τυποποίηση (Ε.Γ.Λ.Σ. και Κλαδικά Λογιστικά Σχέδια).

Η κατάρτιση των Λογιστικών Οδηγιών της Ε.Ε., βέβαια, δεν έγινε χωρίς να ληφθούν υπόψη τα ΔΛΠ. Παράλληλα, η Ε.Ε. επεδίωξε τη θέσπιση κανόνων εναρμόνισης των Λογιστικών Αρχών και Κανόνων σε κάθε κράτος-μέλος. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είχε διαπιστώσει ότι οι ετήσιες και ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις που καταρτίζονται στα κράτη-μέλη της Ε.Ε., σύμφωνα με την Κοινοτική Νομοθεσία διαφέρουν σε ορισμένα σημεία από αυτές που καταρτίζονται με βάση τα ΔΛΠ. Ειδικές ομάδες εργασίας, τις οποίες συνέστησε η Επιτροπή, ασχολήθηκαν με τις διαφορές αυτές (Πρωτοβάλτης και Βρουστούρης, 2002).

Αποτέλεσμα, αυτής της ενασχόλησης ήταν η απόφαση για την υιοθέτηση των ΔΛΠ από τις εισηγμένες εταιρίες της Ε.Ε., που αναλύθηκε σε προηγούμενη παράγραφο. Η Ελλάδα, ως μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, απαίτησε την υιοθέτηση των ΔΛΠ από τις εισηγμένες εταιρίες, από την 1 Ιανουαρίου 2005 (άρθρο 1 του Ν. 2992/2002). Για τις επιχειρήσεις, αυτή η υιοθέτηση αποτέλεσε μία πρόκληση, αφού κλήθηκαν να μετρήσουν τις δυνάμεις τους στο διεθνές περιβάλλον.

Τα ΔΛΠ δεν αποτελούν απλά μία υποχρέωση, αλλά ανάγκη για την αποτελεσματικότερη διοικητική λειτουργία της επιχείρησης και ταυτόχρονα ένα εργαλείο, το οποίο, αν χρησιμοποιηθεί σωστά, μπορεί να αποτελέσει εκείνο το συγκριτικό πλεονέκτημα που θα διαφοροποιήσει και θα καθιερώσει μία επιχείρηση στις συνθήκες ανταγωνισμού που επικρατούν στις διεθνείς αγορές (Grant Thornton, 2006).

3.7.3 Επιπτώσεις από την εφαρμογή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων στη Ελλάδα

Η υιοθέτηση από την Ευρωπαϊκή Ένωση των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (ΔΛΠ) το 2005 αποτελεί για την Ελλάδα τη Λογιστική Επανάσταση του 21ου αιώνα, με δεδομένη τη διαφορά φιλοσοφίας μεταξύ των ΔΛΠ και των Ελληνικών Λογιστικών Κανόνων (ΕΓΛΣ). Η επιτυχία ενός τέτοιου μεγέθους και σημασίας εγχειρήματος απαιτεί καλό σχεδιασμό, συντονισμό ενεργειών και συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων (κράτος και εποπτικοί φορείς, ορκωτοί ελεγκτές και διοικήσεις των υποκείμενων επιχειρήσεων).

Οι εποπτικές αρχές φαίνεται να υστερούν σημαντικά σε αξιοπιστία, ενώ απαιτείται σοβαρή βελτίωση σε στελέχωση, ανεξαρτησία από πολιτικά και οικονομικά κέντρα εξουσίας και διαφάνεια στη λειτουργία τους. Ειδικότερα η Επιτροπή Λογιστικής Τυποποίησης και

Ελέγχων (ΕΛΤΕ), λειτουργώντας ως Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου (ΝΠΔΔ) και με ηγεσία διοριζόμενη από την εκάστοτε κυβέρνηση, δεν φαίνεται να έχει αποφύγει τη γνωστή παθογένεια της ελληνικής δημόσιας διοίκησης, τη στιγμή μάλιστα που ο διορισμός του προέδρου της έχει εγκριθεί από τη Βουλή κατά την προβλεπόμενη διαδικασία. Δύο από τα τρία μέλη της ανώτερης ηγεσίας της ΕΛΤΕ είναι αντίστοιχα υψηλόβαθμο εκτελεστικό στέλεχος μεγάλης εισηγμένης εταιρείας και διοικητής ελεγχόμενου οργανισμού. Δηλαδή, και στις δύο ανωτέρω περιπτώσεις τίθεται εμφανώς πρόβλημα ανεξαρτησίας των εποπτικών αρχών καθώς υπάρχει ταύτιση κριτή και κρινόμενου (σύγκρουση συμφερόντων). Την ίδια στιγμή οι προηγμένες χώρες προσπαθούν να βελτιώσουν τη λειτουργικότητα, την αποτελεσματικότητα, την ανεξαρτησία και τη λογοδοσία των δημόσιων εποπτικών αρχών. Συνεπώς το πολιτικό σύστημα διακυβέρνησης της χώρας δεν είναι δυνατόν να συνεχίσει να αδρανεί για τόσο σοβαρά για τη λειτουργία της αγοράς θέματα.

Σύμφωνα με την έρευνα, τα ΔΛΠ υπερέχουν σαφώς των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων σε μια σειρά κριτήρια, ωστόσο η εφαρμογή τους συνοδεύτηκε από αρκετά προβλήματα, όπως έλλειψη επαρκούς καθοδήγησης, ανεπάρκεια καταρτισμένων λογιστών και ελεγκτών, έλλειψη ομοιομορφίας στην εφαρμογή και σημαντικά περιθώρια δημιουργικής λογιστικής. Περαιτέρω το θεσμικό και το νομοθετικό περιβάλλον δεν έχουν εναρμονιστεί πλήρως για την εφαρμογή των ΔΛΠ. Ιδιαίτερα οι φορολογικές ρυθμίσεις για την εφαρμογή των ΔΛΠ στερούνται πληρότητας και απλότητας, ενώ αφήνουν περιθώρια αμφισβητήσεων εκ μέρους των φορολογικών οργάνων. Ιδιαίτερα τονίζεται η γενικευμένη απαίτηση για εκσυγχρονισμό των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων για μη εισηγμένες επιχειρήσεις, στην κατεύθυνση απάλειψης των αδικαιολόγητων διαφορών με τα ΔΛΠ. Η παράλληλη λειτουργία δύο σημαντικά διαφορετικών λογιστικών μοντέλων κρίνεται ότι δημιουργεί συνθήκες αθέμιτου ανταγωνισμού μεταξύ των επιχειρήσεων.

Στην αισιόδοξη πλευρά, η έρευνα εντοπίζει θετικές επιπτώσεις στο εσωτερικό των επιχειρήσεων καθώς τα ΔΛΠ θεωρείται ότι παρέχουν χρήσιμη πληροφόρηση για τη λήψη αποφάσεων και αναδεικνύουν κινδύνους και άλλα σημαντικά θέματα, διευκολύνουν τη διεθνοποίηση των ελληνικών επιχειρήσεων και βελτιώνουν την πιστοληπτική τους ικανότητα.

Τέλος, οι ελεγκτές εκφράζουν τη γνώμη ότι η διενέργεια ποιοτικού ελέγχου επί του έργου τους μπορεί να συντελέσει στη βελτίωση της αξιοπιστίας της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης αλλά και στην προστασία του κύρους του επαγγέλματος. Συνεπώς είναι καιρός να ενεργοποιηθεί η από ετών ψηφισθείσα σχετική διάταξη της νομοθεσίας καθώς ως σήμερα δεν έχει πραγματοποιηθεί ποτέ δημόσιος ποιοτικός έλεγχος στην Ελλάδα.

Στον επόμενο πίνακα παρουσιάζονται τα ισχύοντα διεθνή λογιστικά πρότυπα (Πίνακας 2) (Σακέλλης, 2002).

Πίνακας 2. Ισχύοντα διεθνή λογιστικά πρότυπα

IAS	ΤΙΤΛΟΣ – ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ	ΕΚΔΟΣΗ ή ΑΝΑ/ΣΗ	ΕΝΑΡΞΗ ΙΣΧΥΟΣ
1	ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ PRESENTATION OF FINANCIAL STATEMENTS	1997	1 Ιουλίου 1998
2	ΑΠΟΘΕΜΑΤΑ INVENTORIES	1999	1 Ιανουαρίου 1995
3	ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ	1993	Καταργήθηκε
4	ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΑΠΟΣΒΕΣΕΩΝ DEPRECIATION ACCOUNTING	1994	1 Ιανουαρίου 1977
5	ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΠΟΥ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ ΜΕ ΤΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ INFORMATION TO BE DISCLOSED IN FINANCIAL STATEMENTS	1994	(Αντικαταστάθηκε από το Δ.Λ.Π 1, 1998)
6	ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΤΩΝ ΤΙΜΩΝ	1973	(Καταργήθηκε από το Δ.Λ.Π 29, 1994)
7	ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΑΜΙΑΚΩΝ ΡΟΩΝ CASH FLOW STATEMENTS	1992	1 Ιανουαρίου 1994
8	ΚΑΘΑΡΟ ΚΕΡΔΟΣ Η ΖΗΜΙΑ ΧΡΗΣΕΩΣ, ΒΑΣΙΚΑ ΛΑΘΗ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΣΤΙΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΥΣ NET PROFIT OR LOSS FOR THE PERIOD, FUNDAMENTAL ERRORS AND CHANGES IN ACCOUNTING POLICIES	1993	1 Ιανουαρίου 1995

9	ΔΑΠΑΝΕΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ RESEARCH AND DEVELOPMENT COSTS	1993	1 Ιανουαρίου 1995
10	ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΤΟΥ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΥ CONTINGENCIES AND EVENTS OCCURRING AFTER THE BALANCE SHEET DATE	1993	1 Ιανουαρίου 1980
11	ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΕΡΓΩΝ CONSTRUCTION CONTRACTS	1993	1 Ιανουαρίου 1995
12	ΦΟΡΟΙ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ INCOME TAXES	1997	1 Ιανουαρίου 1998
13	ΕΜΦΑΝΙΣΗ ΤΟΥ ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝΤΟΣ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΒΡΑΧΥΠΡΟΘΕΣΜΩΝ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ PRESENTATION OF CURRENT ASSETS AND CURRENT LIABILITIES	1994	(Αντικαταστάθηκε από το Δ.Λ.Π 1 1998)
14	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ SEGMENT REPORTING	1997	1 Ιουλίου 1998
15	ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΠΟΥ ΦΑΝΕΡΩΝΟΥΝ ΤΙΣ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΤΩΝ ΤΙΜΩΝ INFORMATION REFLECTING THE EFFECTS OF CHANGING PRICES	1994	1 Ιανουαρίου 1983
16	ΕΝΣΩΜΑΤΕΣ ΑΚΙΝΗΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ PROPERTY, PLANT AND EQUIPMENT	1998	1 Ιανουαρίου 1995
17	ΜΙΣΘΩΣΕΙΣ LEASES	1997	1 Ιανουαρίου 1999

18	ΕΣΟΔΑ REVENUE	1993	1 Ιανουαρίου 1995
19	ΠΑΡΟΧΕΣ ΣΕ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΥΣ EMPLOYEE BENEFITS	1998	1 Ιανουαρίου 1999
20	ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΤΩΝ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΚΡΑΤΙΚΗΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ACCOUNTING FOR GOVERNMENTS GRANTS AND DISCLOSURE OF GOVERNMENT ASSISTANCE	1994	1 Ιανουαρίου 1984
21	ΟΙ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΣΤΙΣ ΤΙΜΕΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΟΣ THE EFFECTS OF CHANGES IN FOREIGN EXCHANGE RATES	1993	1 Ιανουαρίου 1995
22	ΕΝΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ BUSINESS COMBINATIONS	1998	1 Ιουλίου 1999
23	ΚΟΣΤΟΣ ΔΑΝΕΙΣΜΟΥ BORROWING COSTS	1993	1 Ιανουαρίου 1995
24	ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΣΥΝΔΕΟΜΕΝΩΝ ΜΕΡΩΝ RELATED PARTY DISCLOSURES	1994	1 Ιανουαρίου 1986
25	ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΤΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ACCOUNTING FOR INVESTMENTS	1994	Αντικαταστάθηκε από το Δ.Λ.Π. 40
26	ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ ΚΑΙ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΠΑΡΟΧΩΝ ΑΠΟΧΩΡΗΣΕΩΝ ACCOUNTING AND REPORTING BY RETIREMENT BENEFIT PLANS	1994	1 Ιανουαρίου 1988

27	ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΣΕ ΘΥΓΑΤΡΙΚΕΣ CONSOLIDATED FINANCIAL STATEMENTS AND ACCOUNTING FOR INVESTMENTS IN SUBSIDIARIES	1994	1 Ιανουαρίου 1990
28	ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΣΕ ΣΥΓΓΕΝΕΙΣ ΕΠΙΧ/ΣΕΙΣ ACCOUNTING FOR INVESTMENTS IN ASSOCIATES	1998	1 Ιανουαρίου 1990
29	ΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΣΕ ΥΠΕΡΠΛΗΘΩΡΙΣΤΙΚΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΕΣ FINANCIAL REPORTING IN HYPERINFLATIONARY ECONOMIES	1994	1 Ιανουαρίου 1990
30	ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΜΕ ΤΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΟΜΟΙΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ DISCLOSURES IN THE FINANCIAL STATEMENTS OF BANKS AND SIMILAR FINANCIAL INSTITUTIONS	1994	1 Ιανουαρίου 1991
31	ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΣΕ ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΕΣ FINANCIAL REPORTING OF INTERESTS IN JOIN VENTURES	1998	1 Ιανουαρίου 1992
32	ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΜΕΣΑ: ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ FINANCIAL INSTRUMENTS: DISCLOSURE AND PRESENTATION	1996	1 Ιανουαρίου 1996
33	ΚΕΡΔΗ ΚΑΤΑ ΜΕΤΟΧΗ EARNINGS PER SHARE	1997	1 Ιανουαρίου 1998
34	ΕΝΔΙΑΜΕΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ INTERIM FINANCIAL REPORTING	1998	1 Ιανουαρίου 1999

35	ΔΙΑΚΟΠΤΟΜΕΝΕΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΙΣ DISCONTINUING OPERATIONS	1998	1 Ιανουαρίου 1999
36	ΑΠΟΜΕΙΩΣΗ ΑΞΙΑΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ IMPAIRMENTS OF ASSETS	1998	1 Ιουλίου 1999
37	ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ, ΕΝΔΕΧΟΜΕΝΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΝΔΕΧΟΜΕΝΕΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ PROVISIONS, CONTINGENT LIABILITIES AND CONTINGENTS ASSETS	1998	1 Ιουλίου 1999
38	ΑΥΛΑ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ INTANGIBLE ASSETS	1998	1 Ιουλίου 1999
39	ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΜΕΣΑ: ΚΑΤΑΧΩΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ FINANCIAL INSTRUMENTS: RECOGNITION AND MEASUREMENTS	1998	1 Ιανουαρίου 2001
40	ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΕ ΑΚΙΝΗΤΑ INVESTMENTS PROPERTY	1998	1 Ιανουαρίου 2001
41	ΓΕΩΡΓΙΑ AGRICULTURE	2001	1 Ιανουαρίου 2003

Πηγή: (Σακέλλης, 2002)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΤΑ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΑ ΕΤΑΙΡΙΚΑ ΣΚΑΝΔΑΛΑ

4.1. Περιπτώσεις εταιρικών σκανδάλων

Την τελευταία δεκαετία έχουν ξεσπάσει μια σειρά από εταιρικά σκάνδαλα, κυρίως στις Η.Π.Α., τα οποία κλόνισαν την εμπιστοσύνη του επενδυτικού κοινού και οδήγησαν στην αναθεώρηση αρκετών κανόνων της λογιστικής αλλά και γενικότερα της ευρύτερης λειτουργίας των χρηματοοικονομικών αγορών. Τα περισσότερα από αυτά τα σκάνδαλα, δημιουργήθηκαν από την ηθελημένη παρέμβαση των διοικούντων των επιχειρήσεων, με σκοπό να παρουσιάσουν πλασματικές οικονομικές καταστάσεις.

Σε αρκετές περιπτώσεις, οι εταιρείες που εμπλέκονται σε τέτοια γεγονότα είναι παγκοσμίου φήμης, με χαρακτηριστικά παραδείγματα αυτά των Enron και WorldCom. Στους εμπλεκόμενους των παραπάνω σκανδάλων, συμπεριλαμβάνονται επίσης και τράπεζες, ελεγκτικές εταιρείες (Arthur Andersen), μάνατζερς, ελεγκτές και υψηλόβαθμα στελέχη αυτών των οργανισμών. Όσον αφορά τους ελεγκτές και τις ελεγκτικές εταιρείες, έχει παρατηρηθεί ότι κατά την διενέργεια του ελέγχου δεν δρούσαν αντικειμενικά, αλλά αντιθέτως είχε χαθεί η ανεξαρτησία τους, με αποτέλεσμα να αλλοιώνεται η ποιότητα του ελέγχου. Οι κύριοι παράγοντες που οδήγησαν τους ορκωτούς ελεγκτές σε τέτοιες συμπεριφορές είναι η οικειότητα που είχε δημιουργηθεί μεταξύ αυτών και των ελεγχόμενων επιχειρήσεων αλλά και η ταυτόχρονη παροχή διοικητικών και ελεγκτικών υπηρεσιών.

Παρακάτω παρουσιάζονται τα σπουδαιότερα σκάνδαλα που συνέβησαν κυρίως μετά το 2000, και που στην πλειοψηφία τους οι παραποιήσεις εστιάζονται στην απόκρυψη χρεών και στην πλασματική εμφάνιση εσόδων, με στόχο την παραπλάνηση του επενδυτικού κοινού (Πίνακας 3) (Γαγάνης και Ζοπουνίδης, 2008).

Πίνακας 3. Τα μεγαλύτερα εταιρικά σκάνδαλα

Εταιρεία	Χώρα	Έτος Δημοσίευσης Σκανδάλου	Κλάδος	Ισχυρισμοί Παραποίησης	Ελεγκτική Εταιρεία
Xerox	Η.Π.Α.	2000	Παροχή περιφερειακών προϊόντων ηλεκτρονικών υπολογιστών	διόγκωση εσόδων κατά 1.5 δις. δολάρια (παρατυπίες στη χρονική περίοδο που αναγνωρίζονταν τα έσοδα από τα συμβόλαια των μισθώσεων).	KPMG
Enron	Η.Π.Α.	2001	Ενεργειακός	Απόκρυψη χρεών και ζημιών από ενδιαφερόμενους επενδυτές και αύξηση κερδών από παραπλανητικές και ψευδείς συναλλαγές, όπως η καταγραφή ως τρέχοντα έσοδα αμοιβών που θα δεχόταν μελλοντικά για τις υπηρεσίες της. Δωροδοκία ξένων κυβερνήσεων για την εξασφάλιση συμφωνιών με σκοπό τον έλεγχο της αγοράς ενέργειας.	Arthur Andersen
AOL	Η.Π.Α.	2002	Τηλεπικοινωνίες (καλωδιακή τηλεόραση)	διόγκωνε φαινομενικά τα έσοδά της με το κλείσιμο συμφωνιών με διαφημιστές και εφοδιαστές, όχι με πραγματικά ποσά, αλλά με ανταλλάγματα.	Ernst & Young

Adelphia	Η.Π.Α.	2002	Τηλεπικοινωνίες, παροχές υπηρεσιών διαδικτύου	Αύξηση αποτελεσμάτων με τη διόγκωση κεφαλαιοποιημένων δαπανών και την απόκρυψη χρεών. Η οικογένεια Rigas, που ίδρυσε την εταιρεία, βρέθηκε να έχει στην κατοχή της 3.1 δις. δολάρια από δάνεια που πήραν μέσω της εταιρείας και δεν καταγράφονταν στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις.	Deloitte & Touche
Bristol-Mayers Squibb	Η.Π.Α.	2002	Φαρμακοβιομηχανία	Ανάγκαζαν τους χονδρέμπορους να δεχτούν περισσότερα αποθέματα από ότι μπορούσαν να πουλήσουν, έτσι ώστε να φαίνεται στις καταστάσεις του κατασκευαστή ότι «φεύγει» πολύ εμπόρευμα.	Pricewaterhouse Coopers
CMS Energy	Η.Π.Α.	2002	Ενεργειακός (Δημόσια επιχείρηση ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου)	Αύξηση του όγκου εμπορικών συναλλαγών στον τομέα της ενέργειας με τεχνάσματα, όπως η εκτέλεση συναλλαγών όχι με καταβολή χρηματικών ποσών, αλλά με ανταλλάγματα.	Arthur Andersen

Computer Associates	Η.Π.Α.	2002	Παροχή εφαρμογών ηλεκτρονικών υπολογιστών (software)	Ψευδής καταγραφή 500 εκατόμ. δολαρίων ως έσοδα στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις κατά τις περιόδους 1998 και 1999, για την εκτόξευση της τιμής της μετοχής.	KPMG
Duke Energy	Η.Π.Α.	2002	Ενεργειακός	Εμπλοκή σε 23 περιπτώσεις εμπορικών συναλλαγών, όχι με καταβολή χρηματικών ποσών αλλά με ανταλλάγματα (round-trip trades) με σκοπό την "ώθηση" του όγκου εμπορικών συναλλαγών στον τομέα της ενέργειας και των εσόδων της επιχείρησης.	Grant Thornton
Dynergy	Η.Π.Α.	2002	Ενεργειακός	Εκτέλεση εμπορικών συναλλαγών, όχι με καταβολή χρηματικών ποσών, αλλά με ανταλλάγματα με σκοπό την ώθηση του όγκου εμπορικών συναλλαγών στον τομέα της ενέργειας και των ταμειακών ροών της επιχείρησης.	Deloitte & Touche, Arthur Andersen

El Paso Corporation	Η.Π.Α.	2002	Ενεργειακός	Εκτέλεση εμπορικών συναλλαγών, όχι με καταβολή χρηματικών ποσών, αλλά με ανταλλάγματα με σκοπό την ώθηση του όγκου εμπορικών συναλλαγών στον τομέα της ενέργειας.	Deloitte & Andersen
Freddie Mac	Η.Π.Α.	2002	Χρηματοοικονομικές υπηρεσίες	Συστηματική εσφαλμένη απεικόνιση των πραγματικών εσόδων και των στοιχείων του ενεργητικού, με αποτέλεσμα την αύξηση της τιμής της μετοχής.	Arthur Andersen
Global Crossing	Η.Π.Α.	2002	Τηλεπικοινωνίες	Απόκρυψη εγγράφων σχετικών με τις λογιστικές πρακτικές που χρησιμοποιούσε. Εμπλοκή σε περιπτώσεις περιέργων ανταλλαγών με άλλες εταιρείες με σκοπό την αύξηση των εσόδων.	Arthur Andersen

Halliburton	Η.Π.Α.	2002	Ενεργειακός	Αντικανονική κράτηση 100 εκατομμυρίων δολαρίων για ετήσια κατασκευαστικά κόστη, πριν δώσουν την συγκατάθεσή τους οι μέτοχοι πελάτες. Εμπλοκή σε δωροδοκίες για ευνοϊκότερη φορολογία σε θυγατρικές στο εξωτερικό.	Arthur Andersen
Harken Energy	Η.Π.Α.	2002	Ενεργειακός	Στέλεχος της εταιρείας κατηγορείται ότι πούλησε μετοχές της επιχείρησης λίγο πριν ανακοινωθεί από αυτήν σημαντικών ζημιών, με αποτέλεσμα την πτώση της μετοχής.	Arthur Andersen
ImClone Systems	Η.Π.Α.	2002	Φαρμακοβιομηχανία	Στελέχη της επιχείρησης με εκτελεστικές αρμοδιότητες κατηγορούνται ότι πούλησαν τις μετοχές τους λίγο πριν την ανακοίνωση της πτώσης της μετοχής της, ως αποτέλεσμα μη έγκρισης ενός φαρμάκου από την αρμόδια επιτροπή.	KPMG

Kmart	Η.Π.Α.	2002	Εμπόριο	Ανώνυμες καταγγελίες υπαλλήλων της επιχείρησης για λογιστικές πρακτικές που σκοπό είχαν την παραπλάνηση των επενδυτών σχετικά με την οικονομική «υγεία» αυτής.	Pricewaterhouse Coopers
Lucent Technologies	Η.Π.Α.	2002	Τηλεπικοινωνίες	Λογιστικές παρατυπίες στα έσοδα, τα οποία δεν ανταποκρίνονταν στην πραγματικότητα. Απόκρυψη παράπλευρων συμφωνιών και πιστώσεων με σκοπό την αύξηση των πωλήσεων των προϊόντων της παραπλανώντας τους αγοραστές.	Pricewaterhouse Coopers
Merck et Co.	Η.Π.Α.	2002	Φαρμακοβιομηχανία	Καταγραφή 12.4 δις. δολαρίων ως έσοδα από καταναλωτές τα οποία η επιχείρηση ποτέ δεν συγκέντρωσε.	Arthur Andersen

Merrill Lynch	Η.Π.Α.	2002	Χρηματοοικονομικές υπηρεσίες και Ασφάλειες	Ατασθαλίες σχετικά με το μετοχικό κεφάλαιο από ειδικό αναλυτή με σκοπό την αύξηση των χρηματοδοτήσεων. Επίσης κατηγορείται για διακρίσεις όσον αφορά τις πρακτικές πρόσληψης και προώθησης των εργαζομένων.	Deloitte & Touche
Mirant	Η.Π.Α.	2002	Ενεργειακός	Πιθανή εμπλοκή της σε παρατυπίες σχετικές με αύξηση πολλών στοιχείων τόσο του ενεργητικού όσο και του παθητικού.	Arthur Andersen
Peregrine Systems	Η.Π.Α.	2002	Παροχή προϊόντων ηλεκτρονικών υπολογιστών	Αύξηση των πωλήσεων κατά 100 εκατομμύρια δολάρια με την αντικανονική αναγνώριση εσόδων από μεταπωλήσεις τρίτων.	Arthur Andersen
Qwest Communications	Η.Π.Α.	2002	Τηλεπικοινωνίες	Αντικανονικές λογιστικές πρακτικές για μακροπρόθεσμες συμφωνίες. Επίσης κατηγορείται για παράνομες πρακτικές αλλαγής των συνδρομών των πελατών της χωρίς τη συγκατάθεσή τους.	Arthur Andersen

Reliant Energy	Η.Π.Α.	2002	Ενεργειακός	Εμπλοκή σε περιπτώσεις εμπορικών συναλλαγών, όχι με καταβολή χρηματικών ποσών αλλά με ανταλλάγματα, με σκοπό την ώθηση του όγκου των εμπορικών συναλλαγών στον τομέα της ενέργειας και των εσόδων της επιχείρησης.	Deloitte & Touche
Sunbeam	Η.Π.Α.	2002	Οικιακές, ηλεκτρονικές συσκευές	Καταγραφή μαζικής αύξησης στις πωλήσεις προϊόντων της, οι οποίες δεν αντικατόπτριζαν την πραγματικότητα, με αποτέλεσμα την αύξηση των εσόδων.	Arthur Andersen
Tyco International	Η.Π.Α.	2002	Κοινοπραξία	Πρώην ανώτατο στέλεχος κατηγορείται για φοροδιαφυγή. Ερευνάται αν η επιχείρηση γνώριζε αυτές τις ενέργειες, καθώς και την αντικανονική χρήση των χρηματικών πόρων της επιχείρησης και τις αντικανονικές πρακτικές όσον αφορά τις συγχωνεύσεις.	Pricewaterhouse Coopers

Waste Management, Inc.	Η.Π.Α.	2002	Περιβαλλοντικές υπηρεσίες	Αύξηση τη χρονικής περιόδου των αποσβέσεων ενσώματων ακινητοποιήσεων, δηλαδή στοιχείων του ενεργητικού που χάνουν αξία με την πάροδο του χρόνου, με σκοπό να εμφανίζει αύξηση των κερδών μετά φόρων.	Arthur Andersen
Worldcom	Η.Π.Α.	2002	Τηλεπικοινωνίες	Αύξηση ταμειακών ροών με την καταγραφή 3.8 δις. δολαρίων σε λειτουργικά έξοδα ως έξοδα κεφαλαιοποίησης. Ο ιδρυτής της επιχείρησης έλαβε 400 εκατομμύρια δολάρια από δάνεια μέσω της επιχείρησης, χωρίς να καταγραφούν στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις.	Arthur Andersen
AIG	Η.Π.Α.	2002	Ασφάλειες	Διόγκωση της καθαρής αξίας της επιχείρησης, ως αποτέλεσμα αμφισβητούμενων συναλλαγών που αφορούσαν δανεισμούς οι οποίοι στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις καταγράφονταν ως ασφάλιστρα.	Pricewaterhouse Coopers

Parmalat	Ιταλία	2003	Τρόφιμα	Πολλές από τις εταιρείες που στήθηκαν από αυτήν αποτελούσαν «εταιρείες κάλυψης» για τη δημιουργία ψεύτικων κερδών με σκοπό την παραπλάνηση των ενδιαφερόμενων επενδυτών. Επίσης κατηγορείται για πλαστογράφηση εγγράφου όπου φαίνεται να υπάρχει στην τράπεζα Bank of America προθεσμιακός λογαριασμός με πάνω από 4.98 δις. δολάρια.	Grant Thornton
----------	--------	------	---------	---	----------------

Πηγή: (Γαγάνης και Ζοπουνίδης, 2008)

4.2. Η Ελληνική Κατάσταση

Στην Ελλάδα είμαστε τυχεροί που δεν είδαμε τη ΔΕΗ και τον ΟΤΕ να χρεοκοπούν υπό το βάρος λογιστικών ατασθαλιών, όπως συνέβη στην Αμερική με την Enron και τη WorldCom. Έχουμε το πλεονέκτημα του “δεύτερου παίχτη”. Μπορούμε να αποφύγουμε το φιάσκο που γεύτηκαν λογιστές στην άλλη μεριά του Ατλαντικού, μαθαίνοντας από τα λάθη τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΦΥΓΗ ΚΑΤΑΧΡΗΣΕΩΝ

5.1. Παράδειγμα χειραγώγησης των κερδών - Μελέτη περίπτωσης της εταιρείας : Lockheed

Το λογιστικό τέχνασμα της πώλησης και επανεκμίσθωσης είναι αυτό που χρησιμοποιείται από τις εταιρείες προκειμένου να διογκώσουν τα κέρδη τους και να βελτιώσουν την εικόνα της ρευστότητας τους. Σε χώρες όπου δεν ισχύουν τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα, το τέχνασμα αυτό χρησιμοποιείται για «κατασκευή» εικονικών κερδών και πλασματικής ρευστότητας. Αυτό το τέχνασμα χρησιμοποιήθηκε και από την εταιρεία Lockheed για να αυξήσει τα κέρδη της.

5.1.1 Μελέτη περίπτωσης της εταιρείας : Lockheed

Η Lockheed Martin (αεροδιαστημικός κλάδος) το 2000 πώλησε και επανεκμίσθωσε με λειτουργική μίσθωση ένα μηχάνημα που είχε λογιστική αξία \$70 εκατ. και δίκαιη αξία \$100 εκατ. Η τιμή πώλησης ήταν \$120 εκατ. και η επανεκμίσθωση ορίστηκε για 5 έτη με ετήσια μισθώματα \$28 εκατ. Η εταιρεία προέβη σε αποχαρακτηρισμό του στοιχείου και αναγνώρισε κέρδος από την πώληση \$50 εκατ. εντός του 2000. Ακολουθεί παρακάτω μια ανάλυση που βοηθά στην κατανόηση :

Τιμή Πώλησης	\$120 εκατ.
Δίκαιη Αξία	\$100 εκατ.
Λογιστική Αξία	\$70 εκατ.
Συνολικό Κέρδος	\$50 εκατ.

Στην περίπτωση αυτή, τα \$30 εκατ. που προκύπτουν από τη διαφορά της δίκαιης από της λογιστικής αξίας, θα έπρεπε να είχαν αναγνωριστεί αμέσως στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης του 2000. Επιπλέον, η διαφορά της τιμής πώλησης και της δίκαιης

αξίας (\$20 εκατ.) έπρεπε να τύχει χειρισμού ως αναβαλλόμενου εισοδήματος και να αναγνωριστεί κατά τη διάρκεια των 5 ετών της μίσθωσης.

Αξίζει να σημειώσουμε ότι από την Κατάσταση των Ταμειακών Ροών ήταν εμφανές ότι η επιχείρηση προέβαινε σε «ύποπτες» πωλήσεις και επανεκμισθώσεις. Η εταιρεία, όμως, δεν διευκρίνιζε στις λογιστικές της πολιτικές, ποια πολιτική ακολουθούσε σχετικά με την αναγνώριση των κερδών από πωλήσεις και επανεκμισθώσεις (Γαγάνης και Ζοπουνίδης, 2008).

5.2. Συνέπειες της Δημιουργικής Λογιστικής

Οι κύριες συνέπειες της δημιουργικής λογιστικής:

1. Σύγχυση που δημιουργείται στους επενδυτές. Ο λόγος είναι ότι τα οικονομικά στοιχεία που παραθέτονται στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις είναι συχνά αλλοιωμένα και οι επενδυτές δυσκολεύονται να διακρίνουν αν οι πληροφορίες που τους δίνονται είναι δίκαιες ή άδικες.
2. Οι δημοσιευμένες καταστάσεις, και συγκεκριμένα οι σημειώσεις, δεν περιλαμβάνουν όλη την πληροφορία και τη δράση της εταιρείας. Η δημιουργική λογιστική, ως αποτέλεσμα της πρακτικής της, έχει την τάση να αποκρύπτει λεπτομέρειες στην απεικόνιση της οικονομικής θέσης της εταιρείας.
3. Τα αποτελέσματα των μεθόδων που χρησιμοποιεί η δημιουργική λογιστική μπορούν να εντυπωσιάσουν τους επενδυτές μόνο για ένα μικρό διάστημα του χρόνου καθώς στην περίπτωση όπου η οικονομική θέση της εταιρείας αποδυναμώνεται, τα δυσάρεστα νέα δεν θα αργήσουν να γίνουν αντιληπτά από τους επενδυτές.
4. Μακροπρόθεσμα, γίνεται εύκολα αντιληπτό ότι τέτοιες πρακτικές καλλιεργούν κλίμα δυσπιστίας στους επενδυτές. Συχνά οι εταιρίες που έχουν επωφεληθεί από αυτές τις πρακτικές καταρρέουν και οι επενδυτές αντιλαμβάνονται ότι εξαπατήθηκαν.
5. Η λανθασμένη αποτύπωση της χρηματοοικονομικής θέσης και ως εκ τούτου της απόδοσης της επιχείρησης έχει σοβαρές κοινωνικές επιπτώσεις, καθώς μεταφέρει πλούτο από τους μικροεπενδυτές στους μεγαλομετόχους (Φίλιπας, 2008).

5.3. Εταιρική διακυβέρνηση

Τα διεθνή εταιρικά σκάνδαλα, συνέπεια της επινοητική λογιστικής και της χειραγώγησης των κερδών, δημιούργησαν ερείσματα για περαιτέρω εξέταση του τρόπου διοίκησης και ελέγχου των εταιρειών. Ζητήματα αναφορικά με την προστασία των μετόχων και των πιστωτών ήρθαν στην επικαιρότητα και οι εποπτικές αρχές των κεφαλαιαγορών κλήθηκαν να σχεδιάσουν συστήματα αντιμετώπισης και επίλυσης των προβλημάτων που σχετίζονται με την προστασία των συμφερόντων του επενδυτικού κινδύνου. Τα συστήματα αυτά, τα συστήματα Εταιρικής Διακυβέρνησης δηλαδή, στοχεύουν στο να διασφαλίσουν διαφανή και αποτελεσματική διοίκηση που θα αποφέρει στη συνέχεια και μεγιστοποίηση της οικονομικής αξίας της επιχείρησης. Βασικές αρχές της εταιρικής διακυβέρνησης είναι η διαφάνεια, η συνέπεια και υπευθυνότητα. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι η εταιρική διακυβέρνηση ορίζει ένα πλαίσιο που καθορίζει τις σχέσεις μεταξύ των τριών βασικών πυλώνων της σύγχρονης επιχείρησης: των μετόχων, των διευθυντικών στελεχών και του διοικητικού συμβουλίου. Η αποτελεσματική εταιρική διακυβέρνηση επιτυγχάνεται με την εφαρμογή μέτρων που αναφέρονται: στα πρότυπα λειτουργίας των επιτροπών ελέγχου, στην αξίωση για ανεξαρτησία και εποπτεία των ελεγκτικών αρχών, στην πιστοποίηση της αξιοπιστίας των χρηματοοικονομικών καταστάσεων από τα ανώτατα διευθυντικά στελέχη και στην απαγόρευση δανειοδότησης των ανώτερων στελεχών από την εταιρεία.

Η αξιοπιστία των οικονομικών καταστάσεων αποτελεί ένα θέμα που προβληματίζει τους παράγοντες της χρηματιστηριακής αγοράς τόσο στην Αμερική όσο και στην Ευρώπη. Ωστόσο, πρέπει να υπογραμμίσουμε την ποιοτική διαφορά στη λογιστική φιλοσοφία ανάμεσα στις ευρωπαϊκές κεφαλαιαγορές και την αμερικάνικη. Η διαφορά αυτή συνίσταται στο γεγονός ότι τα ευρωπαϊκά πρότυπα βασίζονται σε αρχές και όχι σε κανόνες. Αυτό σημαίνει ότι στις Η.Π.Α. ότι δεν απαγορεύεται με βάση κάποιον κανόνα, τότε αυτό επιτρέπεται και είναι νόμιμο.

Ο όρος της εταιρικής διακυβέρνησης έκανε την πρώτη του εμφάνιση στη χώρα μας την περίοδο 1998-1999, μια περίοδο ιδιαίτερης κινητικότητας στην ελληνική κεφαλαιαγορά και από την μεριά των μικροεπενδυτών.

5.4. Γιατί είναι αναγκαίος ο Έλεγχος

Μέσα στην πολύπλοκη και ραγδαίως εξελισσόμενη οικονομική πραγματικότητα, τα διευθύνοντα στελέχη, που επιφορτίζονται συνήθως με αυξημένες αρμοδιότητες, πρέπει να λαμβάνουν έγκαιρα τις αναγκαίες αποφάσεις που θα καθορίσουν τη μελλοντική πορεία της επιχείρησής τους. Έτσι ο ρόλος του Ελεγκτή αποκτά μία συνεχώς αυξανόμενη σημασία. Η λήψη αυτών των κρίσιμων αποφάσεων προϋποθέτει την ορθολογική εκτίμηση όλων των αντικειμενικών δεδομένων της επιχείρησης στην κατάλληλη χρονική στιγμή. Υπό το πρίσμα, λοιπόν, της στάθμισης των εσωτερικών δυνατοτήτων της επιχείρησης, έχει μεγάλη σημασία ο εσωτερικός έλεγχος. Έτσι, μπορεί να χαραχθεί ασφαλέστερα η στρατηγική ανάπτυξης και επέκτασης της οικονομικής μονάδας. Ακόμα, με τον εσωτερικό έλεγχο, μπορούν να προληφθούν ή πιθανόν και να επανορθωθούν διαχειριστικές ή άλλου είδους ανωμαλίες και ατασθαλίες, πριν αυτές δουν το φως της δημοσιότητας, πράγμα που θα είχε σοβαρές συνέπειες στην καλή φήμη της επιχείρησης. Άλλωστε, ο πειρασμός για ατασθαλίες, καταχρήσεις, απόκρυψη στοιχείων και άλλες διαχειριστικές ανωμαλίες, προκειμένου να προσποριστούν διάφορα άτομα οικονομικά οφέλη, είναι μεγάλος. Επίσης, με την εφαρμογή του εσωτερικού ελέγχου είναι δυνατός ο ακριβοδίκαιος καταλογισμός των ευθυνών από τα ανώτατα διοικητικά κλιμάκια, αφού «καμία διαχειριστική πράξη και λογιστική καταχώρηση δεν επιτρέπεται να ολοκληρώνεται από έναν μόνο υπάλληλο, αλλά η εργασία κάθε υπαλλήλου πρέπει να συμπληρώνει οπωσδήποτε την εργασία τουλάχιστον ενός άλλου και να ελέγχεται από κάποιον τρίτο (εσωτερικός ελεγκτής ή εποπτεύων προϊστάμενος)». Έτσι, με τις υποδείξεις του εσωτερικού ελεγκτή, μπορεί να επισημανθεί το κύκλωμα των υπαλλήλων που έχουν επωμισθεί τις ευθύνες κάθε μιας συγκεκριμένης πράξης. Με τον τρόπο αυτό θα καταπολεμηθούν οι εκδηλώσεις αναρμοδιότητας και ευθυνοφοβίας των υπαλλήλων, όταν θα απαιτηθούν οι ανάλογες εξηγήσεις.

Ο εσωτερικός έλεγχος έχει ακόμη σημαντική σπουδαιότητα και για τον εξωτερικό ανεξάρτητο Ορκωτό Λογιστή. Το σύστημα και η ποιότητα του εσωτερικού ελέγχου που χρησιμοποιείται από την επιχείρηση θα καθορίσει το πρότυπο και τη διαδικασία του εξωτερικού ελέγχου. Οι ανεξάρτητοι Ορκωτοί Λογιστές εξετάζουν και αξιολογούν το σύστημα εσωτερικού ελέγχου ώστε να πεισθούν για την αξιοπιστία των λογιστικών δεδομένων και να καθορίσουν το πρόγραμμα και το χρονοδιάγραμμα της ελεγκτικής διαδικασίας, που είναι απαραίτητα για την έκφραση γνώμης πάνω στην ειλικρίνεια και αξιοπιστία των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων. Μόνο ένας λεπτομερής και

εμπεριστατωμένος εξωτερικός έλεγχος μπορεί να σταθεί εμπόδιο στη βουλιμία και στην απληστία πιθανών καταχραστών. Αυτονόητο είναι, επίσης, ότι η ύπαρξη τεχνοκρατών στην ηγεσία της επιχείρησης καθιστά περισσότερο αναγκαίο τον εξωτερικό έλεγχο, προκειμένου να διασφαλιστούν τα συμφέροντα της μεγάλης πλειοψηφίας των μετοχών. Αλλά και το κράτος, με τη νομοθεσία του και τη συστηματική τάση του για παρεμβατισμό στο χώρο δράσης της ιδιωτικής πρωτοβουλίας, ενδιαφέρεται ζωηρά για την ύπαρξη αξιόπιστου και κατατοπιστικού εξωτερικού ελέγχου. Έτσι θωρακίζει τόσο τα ποικιλόμορφα συμφέροντά του από πιθανές παραμορφώσεις των ορθών λογιστικών στοιχείων, όσο και τα πολύπλευρα συμφέροντα των πολιτών του.

Φυσικά μεγάλη σημασία πρέπει να δώσουμε στον ακριβή καθορισμό των κριτηρίων μέσα από τα οποία ασκείται ο έλεγχος, ανάλογα βέβαια με το συγκεκριμένο περιβάλλον της κάθε επιχείρησης και τη «φιλοσοφία» που οριοθετεί την έκταση και το βάθος του κάθε συγκεκριμένου ελέγχου. Δεν θα πρέπει επίσης να αγνοηθεί και η νομική ευθύνη που απορρέει από την υπογραφή των εκθέσεων ελέγχου, καθώς και η επιλογή των κατάλληλων αποδεικτικών στοιχείων, πάνω στα οποία θα στηριχθεί ο έλεγχος, συνήθως μέσα από τη χρήση μεθόδων στατιστικής δειγματοληψίας και διερεύνηση των δυνατοτήτων για ηλεκτρονική επεξεργασία των διαφόρων δεδομένων (Τσακλαγκάνος, 2005).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η χειραγώγηση των κερδών έχει πάρει ανησυχητικές διαστάσεις και στη χώρα μας, αλλά και διεθνώς. Οι οικονομικές απώλειες των εταιρικών σκανδάλων της τελευταίας δεκαετίας (Xerox, Enron, WorldCom, Parmalat κ.ά.) υπήρξαν εξαιρετικά μεγάλες για όλους τους συμμετέχοντες της αγοράς – επενδυτές, πιστωτές, λογιστές, εργαζομένους, οικονομικούς αναλυτές και κρατικούς φορείς. Οι λογιστικές «απάτες» που αποκαλύφθηκαν προκάλεσαν σοβαρές ανησυχίες για την αποτελεσματικότητα των μηχανισμών εταιρικής διακυβέρνησης, την ακεραιότητα των ανώτατων διοικητικών στελεχών, την επάρκεια και αποτελεσματικότητα των μηχανισμών εσωτερικού ελέγχου, την ποιότητα του εξωτερικού ελέγχου, αλλά και την αποτελεσματικότητα των χρηματιστηριακών αγορών.

Τα κίνητρα παραποίησης της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης (π.χ. τραπεζικός δανεισμός, συμβόλαια αποζημίωσης στελεχών, μερισματική πολιτική, φοροδιαφυγή κ.ά.), καθώς και οι πρακτικές της δημιουργικής λογιστικής (π.χ. αναγνώριση πλασματικών εσόδων, μετάθεση εσόδων / εξόδων σε προγενέστερες / μεταγενέστερες χρήσεις κ.ά.) αποτέλεσαν αντικείμενο διερεύνησης πολλών ερευνητών, σε μια προσπάθεια να κατανοηθεί ο μηχανισμός του συστήματος της απάτης και να διαπιστωθούν οι αναγκαίες αλλαγές και βελτιώσεις των συστατικών στοιχείων της διαδικασίας ροής της πληροφόρησης προς τους συμμετέχοντες των κεφαλαιαγορών. Είναι σαφές, άλλωστε, ότι προκειμένου να εξασφαλιστεί η εύρυθμη λειτουργία των κεφαλαιαγορών, θα πρέπει οι επιχειρήσεις να παρέχουν στους επενδυτές και στους πιστωτές έγκυρες και έγκαιρες πληροφορίες.

Η διεθνής αρθρογραφία και βιβλιογραφία υποστηρίζει και αποδεικνύει την ύπαρξη χειραγώγησης των κερδών. Οι έρευνες πάνω στο θέμα, είναι στηριγμένες σε στατιστικά μοντέλα και σε μεγάλα δείγματα επιχειρήσεων, και αποδεικνύουν τη χαμηλή συχνότητα των χαμηλών ζημιών και των μικρών αποκλίσεων από τα προβλεπόμενα κέρδη τα οποία είτε πραγματοποιούνται είτε ξεπερνούν το στόχο, πράγμα που με τη σειρά του υποστηρίζει την ύπαρξη της χειραγώγησης.

Στην Ελλάδα οι μέχρι σήμερα γνωστές παραποιήσεις, είχαν στόχο κυρίως τη μείωση των κερδών και της αντίστοιχης φορολογίας μέσα από τη διόγκωση των εξόδων. Με την είσοδο όμως πολλών επιχειρήσεων στο Χρηματιστήριο και την αυξημένη ενασχόληση του επενδυτικού κοινού, η προσπάθειά τους εστιάζεται πλέον στην αύξηση των εσόδων και στην ταχεία ανάπτυξή τους που θα έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση των κερδών. Αν αυτό δεν συμβαίνει στην πραγματικότητα, αρκετές εταιρείες καταφεύγουν στην παραποίηση των οικονομικών τους καταστάσεων μέσα από επεμβάσεις στα λογιστικά τους βιβλία.

Σημαντικό ρόλο στην ανίχνευση και των περιορισμό αυτών των τεχνικών οφείλουν να διαδραματίσουν οι ελεγκτές, ιδιαίτερα κατά το στάδιο της εκτίμησης της βαρύτητας των παραγόντων κινδύνου, οι οικονομικοί αναλυτές, καθώς και οι εποπτικές αρχές, όπως η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, η νεοσύστατη Επιτροπή Λογιστικής Τυποποίησης και Ελέγχων (ΕΛΤΕ), οι Τράπεζες καθώς και οι ελεγκτικές υπηρεσίες του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών.

Περαιτέρω έρευνα θα μπορούσε να συμπεριλάβει Εκθέσεις Ελέγχου των οικονομικών καταστάσεων περισσότερων διαδοχικών διαχειριστικών χρήσεων, ώστε να προκύψουν συμπεράσματα για τη διαχρονική εξέλιξη των εμφανιζόμενων παρατηρήσεων/επισημάνσεων των ορκωτών ελεγκτών-λογιστών. Έπειτα, σε ένα δεύτερο επίπεδο, οι πρακτικές παραποίησης των οικονομικών καταστάσεων θα μπορούσαν να διερευνηθούν ανά κλάδο επιχειρήσεων, ώστε να διαπιστωθεί εάν υπάρχει κάποια σχέση μεταξύ των πρακτικών παραποίησης που εφαρμόζονται από επιχειρήσεις του ίδιου κλάδου, αλλά και ποιοι κλάδοι εμφανίζουν τα μεγαλύτερα ποσοστά εμφάνισης τέτοιου είδους πρακτικών.

Επιπλέον, χρήσιμα συμπεράσματα μπορούν να προκύψουν από τη διερεύνηση της σχέσης μεταξύ των εμφανιζόμενων πρακτικών παραποίησης των οικονομικών καταστάσεων και των χρηματοοικονομικών αριθμοδεικτών των εταιριών, όπως, παραδείγματος χάριν, η σχέση μεταξύ πρακτικών παραποίησης και κυκλοφοριακής ή άμεσης ρευστότητας. Οι σχέσεις αυτές θα πρέπει να εξεταστούν και διαχρονικά, ώστε να προκύψουν συμπεράσματα αναφορικά με την εξέλιξη των μεγεθών των χρηματοοικονομικών δεικτών και της προσπάθειας στρέβλωσης των στοιχείων των οικονομικών καταστάσεων. Βέβαια, στην περίπτωση αυτή, απαιτείται ιδιαίτερη προσοχή ώστε να αποφευχθεί το ενδεχόμενο μεροληψίας, καθώς ενδέχεται ορισμένοι χρηματοοικονομικοί δείκτες να υπολογίζονται βάσει παραποιημένων στοιχείων των οικονομικών καταστάσεων.

Είναι πλέον ο καιρός να περάσουμε από την εποχή του «γρήγορου χρήματος», «των λογιστικών τρυκ», των «διευθυντικών στελεχών εκτός ελέγχου» και των «ελέγχων κατά παραγγελία» όσον αφορά τις εκθέσεις, στην εποχή της ενίσχυσης της διαφάνειας, της αξιοπιστίας και της εμπιστοσύνης στις οικονομικές καταστάσεις των επιχειρήσεων. Αυτό είναι μέλημα πρώτα από όλα των ίδιων των επιχειρήσεων και των στελεχών τους, αλλά και των ρυθμιστικών αρχών και της κυβέρνησης. Οι τελευταίες παρεμβάσεις, έστω και με αρκετή καθυστέρηση, στον τομέα των ελέγχων, της εταιρικής διακυβέρνησης, της κωδικοποίησης της χρηματιστηριακής νομοθεσίας, των κανόνων συμπεριφοράς όλων των φορέων της αγοράς (επιχειρήσεις, αναλυτές, ελεγκτές, τράπεζες, ανάδοχοι κλπ) και της εισαγωγής των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων κινούνται προς τη σωστή κατεύθυνση, με

την προϋπόθεση της αυστηρής εφαρμογής τους. Βέβαια όλα τα παραπάνω συνδέονται άμεσα και με το θέμα της επιχειρηματικής ηθικής. Μπορούν οι έλεγχοι να αποτρέψουν λογιστικές απάτες σε στελέχη επιχειρήσεων με μειωμένη επιχειρηματική ηθική;

Από την άλλη, το να μη γίνεται «διαχείριση των κερδών» δεν είναι απαραίτητα και η καταλληλότερη λύση. Κάποιου είδους χειραγωγήσεις, είναι αναμενόμενες και αναγκαίες για τις κεφαλαιαγορές. Είναι απαραίτητες, λόγω της βασικής ανάγκης εκτίμησης των αποτελεσμάτων μιας επιχείρησης και της κατάταξης αυτής σύμφωνα με την απόδοση της, ένα μέτρο που είναι προτιμότερο από ότι το σύνολο των ταμειακών ροών. Έτσι, είναι δύσκολο να κρίνουμε αν η χειραγωγήση είναι επιθυμητή ή όχι. Μπορούμε όμως να κρίνουμε τους λόγους και τα κίνητρα που οδηγούν σε τέτοιου είδους μέτρα.

Τέλος, δεν μπορούμε να καταδικάσουμε μια εταιρεία που λαμβάνει μέτρα τα οποία επιτρέπει η λογιστική ευελιξία των GAAP, αν κατά τα άλλα ακολουθεί όλους τους νόμους περί της δημοσίευσης και υποβολής των οικονομικών καταστάσεων, καθώς επίσης και για την κοινοποίηση της τρέχουσας αλλά και αναμενόμενης απόδοσης της. Μπορούμε όμως να καταδικάσουμε επιχειρήσεις που στην ουσία παραβιάζουν τους νόμους και τις γενικά αποδεκτές λογιστικές αρχές, με απώτερο σκοπό την παραπλάνηση και την εμφάνιση ψευδών οικονομικών καταστάσεων, για να καλύψουν την πραγματική απόδοση της εταιρείας τους.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

Γαγάνης Π. και Ζοπουνίδης Δ. (2008). Αναγνώριση Παραποιημένων Λογιστικών Καταστάσεων. Αθήνα: Κλειδαριθμος.

Γκίνογλου Δ., Ταχυνάκης Π. και Μωυσή Σ. (2005). Γενική Χρηματοοικονομική Λογιστική. Αθήνα: Rosili

Γρηγοράκος Θ. (2004). Ανάλυση-Ερμηνεία του Ελληνικού Γενικού Λογιστικού Σχεδίου. Αθήνα: Σάκκουλα.

Καββαδίας Λ. (2003). Εισαγωγή στα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα. Αθήνα: Ipirotiki Software & Publications s.a.

Κάντζος Κ. (2006) Ελεγκτική Θεωρία και Πρακτική. Αθήνα: ΑΘ. Σταμούλης.

Ναούμ Χ. (1998). Εισαγωγή στην Χρηματοοικονομική Λογιστική. Θεσσαλονίκη: ΤΕΙ Θεσσαλονίκης. ΟΔΗΓΙΑ 1039113/10547/Υ.Οικ., του Υπουργείου Οικονομικών της 10 Μαΐου 2004, για την πραγματοποίηση της πώλησης.

Ντζανάτος Δ. (2008). Τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα με απλά λόγια και οι διαφορές των Ελληνικών Προτύπων. Αθήνα: Καστανιώτη.

Παπάς Α. (2000). Προχωρημένη Χρηματοοικονομική Λογιστική. Αθήνα: Σμπίλιας.

Πρωτοψάλτης Ν. και Βρουστούρης Π. (2002). Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα και Διερνηγείες. Αθήνα: Σταμούλης.

Σακέλλης Ι. Ε. (2002). Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα. Αθήνα: Ε. Σακέλλη.

Σακέλλης Ι. Ε. (2002). Ο Πανδέκτης του Λογιστή. Αθήνα: Βρύκους.

Σακέλλης Ι. Ε. (2005). Σύνταξη των Οικονομικών Καταστάσεων που Προβλέπουν τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα με Βάση το Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο. Αθήνα: Ε. Σακέλλη.

ΟΔΗΓΙΑ 53705/994/Υ.Οικ., του Υπουργείου Οικονομικών της 22 Αυγούστου 2003, για τον χρόνο εφαρμογής των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης-Δ.Π.Χ.Τ.

Ιγνατιάδης Α. (2000). Χρηματοοικονομική Λογιστική. Θεσσαλονίκη: ΤΕΙ Θεσσαλονίκης.

Φίλιππας Ν. (2008). Τα ψεύτικα μεγέθη τα μεγάλα. Διαθέσιμο στην σελίδα: <http://www.Euro2day.gr>. Τελευταία επίσκεψη: 1/10/12.

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

Amat O., Blake J. and Dowds J. (1999). *The Ethics of Creative Accounting*, Economics Working Paper 349, Department of Economics and Business, Universitat Pompeu Fabra.

Anonymous (1962). Evolutionary development of the targets of the audit temporal. *The Accounting Review*: pp. 696-703.

Baralexis S. (2004). Creative accounting in a small advancing countries: The Greek Case, *Managerial Auditing Journal*, 19, pp. 440-461.

De Angelo H., De Angelo L. and Skinner D.J. (1994). Accounting choice in troubled companies. *Journal of Accounting and Economics*, 18 (1), pp. 3-42.

De Chow P.M. (1994). Accounting earnings and cash flows as measures of firm performance. The role of accounting accruals. *Journal of Accounting and Economics*, 18 (1), pp. 3-42.

De Fond M.L. and Jambalvo J. (1994). Debt covenant violation and manipulation of Accruals. *Journal of Accounting and Economics*, 17, pp.145-176.

Di Lullo C. (2006). The Sanctity of Numbers, *Journal of Financial Service Professionals*, 60 (3), pp. 8-11.

Francois D., Jayendu P., Zeckhauser R. (1999). Earnings Management to Exceed Thresholds, *Journal of Business*, 72 (1).

Grant Thornton. (2006). *Οι επιπτώσεις των I.F.R.S. κατά την πρώτη εφαρμογή τους στις εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών εταιρίες*. Διαθέσιμο στην σελίδα: http://portal.kathimerini.gr/4dcgi/w_articles_mc1_1_01/01/2006_140328. Τελευταία επίσκεψη: 14/9/12.

Hand J. (1989). Did Firms Undertake Debt-Equity Swaps for an Accounting Paper Profit or True Financial Gain? *The Accounting Review*, 64, pp. 587-623.

Healy P.M. and Wahlen J.M. (1999). A Review: *The Earnings Management Literature and Its Implications for Standard Setting*, *Accounting Horizons*, 13 (4), pp.365-383.

Kasanen E. and Kinnunen J. (1996). Dividend-based earnings management: Empirical evidence from Finland. *Journal of Accounting and Economics*, 22, pp. 283-312.

Lew J-F. (2005). The Trend of International Accounting Harmonization. *Journal of Applied Management and Entrepreneurship*, 10 (1), pp. 126-138.

Rockwood R.M. (2002). *List of accounting Red Flags*. Available at: <http://www.FocusInvestor.com>. Τελευταία επίσκεψη: 29/7/12.

Whittington G. (2005). The adoption of International Accounting Standards in the European Union. *European Accounting Review*, 14 (1), pp. 127-15.